

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

Η Ρωσική Εμπλοκή στον Συριακό Εμφύλιο Πόλεμο: Αντικειμενικοί Σκοποί, Εξέλιξη,
Αποτίμηση

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αναστάσιος Κυριακίδης

Αθήνα, Ιανουάριος 2019

Τριμελής Επιτροπή
Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
(Επιβλέπων)
Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
Κωνσταντίνος Υφαντής, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright Αναστάσιος Κυριακίδης, 2018
All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας ες ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστήμων δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....σελ 7

Κεφάλαιο πρώτο

(Ιστορική Πλαισίωση της Συριακής Κρίσης)

Το υπόβαθρο της συριακής εξέγερσης .....σελ 9

Το κόμμα Μπάαθ και οικογένεια Άσσαντ .....σελ 13

Συριακή αντιπολίτευση .....σελ 15

Τα αίτια του συριακού εμφυλίου .....σελ 20

Κεφάλαιο δεύτερο

(Ισλαμικό Κράτος-ISIS-ISIL-DAESH)

Γέννηση-εξέλιξη –μορφοποίηση .....σελ 27

Ισλαμικό Κράτος και Υψηλή Στρατηγική .....σελ 32

Κεφάλαιο τρίτο

(Η εμπλοκή της Ρωσίας στο συριακό εμφύλιο)

Η ρωσική υψηλή στρατηγική στην Ανατολική Μεσόγειο .....σελ 36

Η στρατιωτική δύναμη της Ρωσίας στη Συρία .....σελ 41

Η θέση της Ρωσίας στο συριακό εμφύλιο .....σελ 50

Πως αντιλαμβάνονται οι Ρώσοι αναλυτές τη συριακή κρίση .....σελ 58

Εξέλιξη .....σελ 64

Κεφάλαιο τέταρτο

Επόμενη μέρα-προοπτική .....σελ 67

Κεφάλαιο πέμπτο

Συμπεράσματα .....σελ 73

Πηγες-Βιβλιογραφία .....σελ 80

Γραφήματα, Εικόνα, Φωτογραφία, Χάρτης

Γραφήματα

Γράφημα 1. Σχεδιασμός Υψηλής Στρατηγικής.....	36
---	----

Φωτογραφίες-Χάρτες

Χάρτης 1. Συμφωνία 1916, Picot – Sykes.....	11
Χάρτης 2. Η Γαλλική Εντολή για τη Συρία και το Λίβανο.....	13
Χάρτης 3. Πληθυσμιακή Διασπορά στην Συρία.....	21
Χάρτης 4. Εθνικό-Θρησκευτική Σύνθεση της Συρίας.....	22
Χάρτης 5. Θρησκευτική Σύνθεση Σουνιτών-Σιίτων.....	22
Χάρτης 6. Ενεργειακοί Αγωγοί.....	26
Χάρτης 7. ISIS 2014.....	30
Χάρτης 8. ΣΥΡΙΑ 2015.....	31
Χάρτης 9. ΣΥΡΙΑ 2017.....	32
Χάρτης 10. Αντιπυραυλική ασπίδα S-300, S-400 και S-300FM.....	48
Χάρτης 11. Αντιπυραυλική ασπίδα S-400 με βεληνεκές 400χλμ, ύψος 27χλμ και κάλυψη ραντάρ 600χλμ.....	48
Χάρτης 12. Αντιπυραυλική ζώνη A2/AD.....	49
Χάρτης 13. Ποσοστά περιοχών μη ρωσικής εθνικότητας.....	57
Χάρτης 14. Εδαφική μεταβολή.....	65

Αεροφωτογραφίες

Αεροφωτογραφία 1. Αεροπορική βάση Λαττάκειας (Khmeimim).....	43
Αεροφωτογραφία 2. Στοιχεία Πυροβολικού Μάχης και Μεταγωγικό Α/Φ An-124 .	45
Αεροφωτογραφία 3. Ναυτική Βάση Ταρτούς.....	45
Αεροφωτογραφία 4. Ναυτική Βάση Ταρτούς- Αεροπορική Βάση Λαττάκειας.....	46

Περίληψη

Το κύμα των αραβικών εξεγέρσεων ξεκίνησε στην Τυνησία το 2010, διέτρεξε τη Λιβύη, την Αίγυπτο, την Υεμένη, το Μπαχρέιν και κατέληξε στη Συρία σε έναν αδιέξοδο εμφύλιο πόλεμο, ο οποίος μετατράπηκε σε ένα περιφερικό πόλεμο με διεθνή χαρακτηριστικά. Η συριακή κρίση, η οποία εισέρχεται στον όγδοο χρόνο αιματοχυσίας και ανθρωπιστικής καταστροφής με χιλιάδες νεκρούς και πρόσφυγες, αποδεικνύεται κομβικής σημασίας για τις εξελίξεις στο περιφερειακό σύστημα της Μέσης Ανατολής. Ο πόλεμος αυτός περιλαμβάνει κοινωνικοπολιτικές-θρησκευτικές αντιθέσεις και ταυτόχρονα γεωπολιτικές συγκρούσεις μεταξύ περιφερειακών και διεθνών δρώντων.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση του ρόλου του Ρωσικού παράγοντα στο συριακό εμφύλιο και η καταγραφή των δράσεων, των εξελίξεων, των επιδιώξεων και των προοπτικών του στο περιφερικό υποσύστημα της Μέσης Ανατολής.

Η δομή της εργασίας περιλαμβάνει αρχικά μια ιστορική πλαισίωση αναφορικά με τον αραβικό εθνικισμό, την ανάδειξη του κόμματος Μπάαθ, τον κυρίαρχο ρόλο και την επικράτηση της οικογένειας Άσσαντ, και την εδραίωσή της στη εξουσία για 50 χρόνια. Επιπλέον γίνεται προσπάθεια να εντοπιστούν τα χαρακτηριστικά της ενδοσυριακής σύγκρουσης, προκειμένου να περιγράψουν τα αίτια της συριακής κρίσης.

Στη συνέχεια γίνεται μια ιστορική ιχνηλάτηση του ISIS, όπου θα αναζητηθεί η γέννησή του, η εξελικτική του σχηματοποίηση μέχρι να προσδιορίσουμε τι είδους οντότητα συνιστά, ενώ η ενασχόλησή μας με την Υψηλή Στρατηγική του θα μας επιτρέψει να αντιληφθούμε καλύτερα τις επιδιώξεις και τους στόχους του.

Κατόπιν θα εξετασθεί η εμπλοκή και η επέμβαση της Ρωσίας στο συριακό εμφύλιο καθώς και η αποφασιστικότητά της να επιδείξει προς όλες τις κατευθύνσεις το στρατηγικό ρολό που επιθυμεί να διαδραματίσει στην περιοχή, προασπίζοντας τα συμφέροντά της και ενεργοποιώντας την ισχύ της στη Μέση Ανατολή. Επιπλέον θα αποτυπωθούν απόψεις και μελέτες Ρώσων αναλυτών για το πώς αντιλαμβάνεται η Ρωσία την ενεργή εμπλοκή της στη Συρία και τι επιδιώκει μέσα από αυτή.

Η εργασία θα ολοκληρωθεί με την καταγραφή των συμπερασμάτων όπως αυτά θα εξαχθούν από την παραπάνω ανάλυση και θα καταβληθεί προσπάθεια να προβλεφθούν οι μελλοντικές εξελίξεις και οι προοπτικές που υπάρχουν για τη μεταπολεμική Συρία. Στην προσπάθεια αυτή θα συνεκτιμηθούν οι προκλήσεις των περιφερειακών και διεθνών δρώντων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, των ΗΠΑ, της Ρωσίας, της Τουρκίας, του Ιράν και των σουνιτικών καθεστώτων του Κόλπου. Ιδιαίτερα η Ρωσία και οι ΗΠΑ, μέσα από τις εξελίξεις στη Συρία, αναγκάζονται να επαναπροσδιορίσουν το ρόλο τους, να απεγκλωβιστούν από μια ψυχροπολεμική λογική και να ισορροπήσουν τις επιδιώξεις τους για τη διατήρηση της επιρροής τους στη Μέση Ανατολή και την Ανατολική Μεσόγειο, μέσα σε ένα περιβάλλον ανταγωνιστικό και πολυπολικό.

Λέξεις-κλειδιά: Συρία, Εμφύλιος, Σουνίτες, Σίιτες, Ρωσία.

The Russian Involvement in the Syriak Life War: Objectives, Evolution, Assessment

Kyriakidis Anastasios

Abstract

The wave of Arab riots began in Tunisia in 2010, crossed Libya, Egypt, Yemen, Bahrain, and ended up in Syria in a dead-end civil war that turned into a peripheral war with international characteristics. The Syrian crisis, which enters the eighth year of bloodshed and humanitarian destruction with thousands of dead and refugees, is proving to be of crucial importance for developments in the Middle East regional system. This war condenses sociopolitical-religious contradictions and at the same time geopolitical conflicts between regional and international actors.

The purpose of this paper is to examine the role of the Russian factor in the Syrian civil war and to document its actions, developments, aspirations and prospects in the Middle East sub-system.

The structure of the work initially includes a historical framework on Arab nationalism, the emergence of the Baath party, the dominant role and the prevalence of the Assad family, and its establishment in power for 50 years. In addition, an attempt is being made to identify the characteristics of the intra-Syrian conflict in order to describe the causes of the Syrian crisis.

Then there is a historical tracking of ISIS, where its birth will be sought, its evolutionary formatting until we determine what kind of entity it recommends, while our engagement with our High Strategy will allow us to better understand its goals and goals.

Russia's engagement and intervention in the Syrian civilization and its determination to showcase in all directions the strategic role it wishes to play in the region, defending its interests and activating its power in the Middle East, will then be examined. In addition, views and studies of Russian analysts will emerge as to how Russia sees its active involvement in Syria and what it seeks through it.

The work will be completed by recording the conclusions as they will be derived from the above analysis and an effort will be made to anticipate future developments and prospects for post-war Syria. This effort will take into account the challenges of regional and international actors active in the region, the USA, Russia, Turkey, Iran and the Gulf Sunni regime. In particular, Russia and the United States, through developments in Syria, are forced to redefine their role, to escape from a cold-war logic and to balance their aspirations to maintain their influence in the Middle East and the Eastern Mediterranean within a competitive and multipolar environment.

Keywords: Syria, Civil War, Sunni, Shiite, Russia.

Εισαγωγή

Η περιοχή της Μεσογείου και ειδικότερα της Μέσης Ανατολής αποτελεί πεδίο ανταγωνισμού και συγκρούσεων και απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Ενώ μέχρι πριν λίγα χρόνια η βασική εστία των συγκρούσεων της περιοχής ήταν το κράτος του Ισραήλ, από το 2011 και μετά, μια σειρά από εμφύλιες, αδελφοκτόνες διαμάχες εντός των χωρών του Μαγκρέμπ (Maghreb) και των αραβικών κρατών, αποτελούν το κύριο αίτιο ανάφλεξης στην εν λόγω περιοχή. Η επονομαζόμενη «Αραβική Ανοιξη»¹ είχε αμφιλεγόμενες ως προς το σκοπό και τα αποτελέσματά της συνέπειες στα αραβικά έθνη της Μέσης Ανατολής και της βόρειας Αφρικής. Οι περισσότερες από τις χώρες, στις οποίες εμφανίστηκαν οι κοινωνικές αντιδράσεις εναντίον των τοπικών καθεστώτων, εμφανίζονται ακόμα διχασμένες και αδύναμες να ελέγξουν τη δυναμική, που αυτές προκάλεσαν.

Όταν το κύμα των Αραβικών εξεγέρσεων, που ξεκίνησε στην Τυνησία το 2010 με την αυτοπυρπόληση του μικροπωλητή Μπουαζίζι (Mohamed Bouazizi) επεκτάθηκε οριστικά και στη Συρία το 2011, με την εξέγερση στην πόλη Ντεράα (Daraa), ουδείς θα μπορούσε να υποψιαστεί και να φανταστεί ότι το αίτημα για εκδημοκρατισμό, θα κατέληγε σε έναν εμφύλιο πόλεμο με θύματα 343.511 ανθρώπους στη συριακή επικράτεια, στο διάστημα από τα μέσα Μαρτίου του 2011 έως τις αρχές του Νοεμβρίου 2017, σύμφωνα με το Συριακό Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων². Ο φόρος αίματος στη Συρία δεν φαίνεται να έχει τέλος και η τελική έκβαση της κρίσης θεωρείται αβέβαιη τόσο για την εδαφική οντότητα της χώρας, όσο και για την γενικότερη περιφερειακή ισορροπία και σταθερότητα.

Η Ρωσία βλέποντας ότι απειλούνται άμεσα τα γεωπολιτικά συμφέροντά της και ειδικότερα η παρουσία της στην Ανατολική Μεσόγειο και γενικότερα στη Μέση Ανατολή υποστήριξε δυναμικά το καθεστώς Άσσαντ και ενεπλάκη με στρατιωτικά μέσα για την διατήρησή του και την εξόντωση των αντιπάλων του. Η Ρωσία με μεθοδευμένες κινήσεις, με τη δέουσα αποφασιστικότητα, με ισορροπημένη σύμφωνα με τις οικονομικές της δυνατότητες στρατιωτική συμμετοχή, εκμεταλλευόμενη την αδράνεια των ΗΠΑ και θέτοντας συγκεκριμένους στόχους, επανέρχεται στη Μέση Ανατολή προκειμένου να αυξήσει το γόητρό της, το κύρος της και να επαναξιολογήσει την ισχύ της σε διεθνές επίπεδο.

---

¹Σειρά από αντι-κυβερνητικές διαδηλώσεις και εξεγέρσεις στις χώρες του αραβικού κόσμου, με σκοπό την κατάκτηση περισσότερων δημοκρατικών δικαιωμάτων από τους λαούς της περιοχής.

²Καθημερινή (2017). *Συριακός εμφύλιος πόλεμος: 340.000 νεκροί από το 2011*. Ανακτήθηκε από: <http://www.kathimerini.gr>.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση του ρόλου του Ρωσικού παράγοντα στο συριακό εμφύλιο και η καταγραφή των δράσεων, των εξελίξεων, των επιδιώξεων και των προοπτικών του στο περιφερικό υποσύστημα της Μέσης Ανατολής.

Για την ανάλυση και την, κατά το δυνατόν, πληρέστερη τεκμηρίωση των δεδομένων της ρωσικής επέμβασης στη Συρία, λήφθηκαν υπόψη τα παρακάτω στοιχεία:

1. Η κρίση, έως και τον Σεπτέμβριο του 2018, συνεχιζόταν με αμείωτο ρυθμό και άγνωστη κατάληξη. Ως εκ τούτου απαιτήθηκε η συνεχής παρακολούθηση και καταγραφή των εξελίξεων στη Συρία, προκειμένου να διατηρηθεί η συνέχεια των γεγονότων και η αντίληψη της τρέχουσας κατάστασης.

2. Η βιβλιογραφία για το ρόλο του ρωσικού παράγοντα γενικά απουσιάζει και τα δεδομένα βασίστηκαν σε μεγάλο βαθμό σε ανοιχτές πηγές του διαδικτύου, στα έντυπα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, σε επιστημονικά άρθρα και σε μελέτες πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και επιστημονικών ινστιτούτων. Η ιστορική επιστήμη χρησιμοποιήθηκε για την πλαισίωση του εξεταζόμενου γεωπολιτικού χώρου και τη συγκριτική εξέταση των σύγχρονων γεγονότων. Η χρήση της βιβλιογραφίας περιορίστηκε στην κατανόηση του στρατηγικού ρόλου του ρωσικού παράγοντα, που σχετίζεται με τον εξεταζόμενο πόλεμο.

3. Μεγάλο μέρος των πηγών της εργασίας προέρχεται από ξενόγλωσσες δημοσιεύσεις και ως εκ τούτου, το σύνολο σχεδόν, του βοηθητικού υλικού (χάρτες, γραφήματα, κλπ), που συνοδεύουν το κείμενο, εμφανίζεται με λατινικούς χαρακτήρες.

Προκειμένου η εργασία να καταλήξει σε σαφή και έγκυρα συμπεράσματα τέθηκαν οι εξής προϋποθέσεις:

1. Το παγκόσμιο περιβάλλον θα συνεχίσει να γίνεται αντιληπτό ως άναρχο και διασπασμένο, παρά την ανάπτυξη πόλων συλλογικής ισχύος και ασφαλείας, που θα τείνουν να αντικαταστήσουν τις παραδοσιακές ευθύνες των κρατών.

2. Ο πόλεμος δε θα τερματιστεί στο άμεσο μέλλον παρά την αποδυνάμωση και κάμψη του ISIS(DAESH), αλλά θα συνεχίσει να επηρεάζει τόσο τη Συρία, όσο και την ευρύτερη γεωγραφική περιοχή.

3. Οι διεθνείς δρώντες θα συνεχίσουν να ενδιαφέρονται για τις εξελίξεις στη χώρα, οι οποίες θα αποτελούν σημαντική προτεραιότητα για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών.

4. Η διαμάχη στο εσωτερικό του Ισλάμ θα συνεχιστεί, χωρίς τη δυνατότητα εξεύρεσης πολιτικής λύσης και με τη συνέχιση εκδήλωσης φαινομένων εξτρεμισμού και θρησκευτικής βίας, τα οποία επεκτείνονται και εκτός του μουσουλμανικού κόσμου.

Κεφάλαιο πρώτο **(Ιστορική Πλαισίωση της Συριακής Κρίσης)**

Το Υπόβαθρο της Συριακής Εξέγερσης

Αραβικός Εθνικισμός. Ο αραβικός εθνικισμός εστιάζει στα συμφέροντα του αραβικού έθνους και έχει ως κεντρικό στόχο τη δημιουργία αραβικού έθνους-κράτους. Η ιδέα άρχισε να σχηματίζεται το 19ο αιώνα στα τελευταία χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Για τους πρώτους διανοητές, στόχος δεν ήταν απαραίτητα η αραβική ανεξαρτησία, αλλά μια **Αραβική Πολιτιστική Αναγέννηση** – όπως έμελλε να ονομαστεί αυτό το κίνημα («**Νάχντα**» στα αραβικά). Η κοινή γλώσσα, ο κοινός πολιτισμός, η κοινή ιστορία θα ήταν η βάση γι' αυτό. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλοί από τους πρωτεργάτες της ήταν Χριστιανοί διανοούμενοι από τη Συρία και το Λίβανο. Όχι μόνο οι επαφές τους με τα ευρωπαϊκά διανοητικά ρεύματα ήταν μεγαλύτερες (ας μην ξεχνάμε ότι ο εθνικισμός είναι ιδεολογία δυτικοευρωπαϊκής προέλευσης), αλλά δεν είχαν και πολλούς λόγους να νιώθουν σύνδεση με ένα οθωμανικό κράτος που αντλούσε τη νομιμοποίησή του κυρίως από τις ισλαμικές αναφορές του. Αντίθετα, σ' ένα πλαίσιο βασισμένο στη κοινή αραβική γλώσσα και τον αραβικό πολιτισμό, οι Χριστιανοί θα γίνονταν ισότιμο μέρος του έθνους, αφού σ' αυτούς τους τομείς δεν διέφεραν από τους Μουσουλμάνους συμπατριώτες τους. Η αυξανόμενη εκκοσμίκευση της οθωμανικής διοίκησης, έδωσε μια ακόμα ώθηση στην αραβική εθνική ιδέα, ιδιαίτερα μετά την επανάσταση των Νεότουρκων, που δυνάμωσε και τις τούρκικες εθνικιστικές τάσεις. Έτσι οι Μουσουλμάνοι Άραβες είχαν λόγους να νιώθουν αποξενωμένοι από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Στη διάρκεια περίπου 400 χρόνων οθωμανικής κυριαρχίας, η Συρία συνιστούσε μια απομακρυσμένη επαρχία μιας ξένης δύναμης, χωρίς καμία μεταβολή στην οικονομική και πολιτική της δομή, με αυθαίρετο και ανισόρροπο φορολογικό σύστημα και σύστημα δικαιοσύνης, καθώς και μηδαμινές υπηρεσίες κοινής

ωφελείας³. Στην οθωμανική εποχή, δεν υπήρχε «Συρία» με την έννοια ενός έθνους-κράτους, αλλά vilayat (οθωμανικές επαρχίες), οι οποίες έμοιαζαν περισσότερο με τις πόλεις-κράτη. Επέτρεψαν, σε σημαντικό βαθμό, αυτοδιοίκηση και διακριτική συμπεριφορά σε διαφορετικές κοινωνίες και σέκτες να ζουν με τους δικούς τους πολιτιστικούς και πνευματικούς τρόπους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να μιλούν τις γλώσσες τους. Η συμφωνία Picot – Sykes, διαμοίρασε, το 1916, τα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στη Μέση Ανατολή, δημιουργώντας μια σειρά από εθνικά κρατίδια. Το όνομα «Συρία», προερχόμενο από την ελληνιστική περίοδο, χρησιμοποιείται από πολιτικούς, πολέμαρχους και εμπόρους, για να περιγράψει την περιοχή, η οποία εκτεινόταν από τα όρη του Ταύρου στο βορρά, τη Μεσόγειο στη δύση, τη χερσόνησο του Σινά στο νότο και την έρημο στην ανατολή.⁴ Η περιοχή είχε γίνει γνωστή στη Δύση ως «Λεβάντε» και στον αραβικό κόσμο ως «Bilad al-Sham», δηλαδή η γη αριστερά από τους ιερούς τόπους της αραβικής χερσονήσου.

Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, με το άνοιγμα της Διώρυγας του Σουέζ, ο σουλτάνος Αμπντούλ Χαμίτ συνειδητοποίησε την εξέχουσα στρατηγική σημασία της λεκάνης της Ανατολικής Μεσογείου (των περιοχών της Συρίας, του Λιβάνου και της Παλαιστίνης) ως χερσαία οδός προς και από την Αίγυπτο. Ο Χαμίτ κατέβαλε προσπάθειες ώστε να ελέγξει τις υποβόσκουσες αποσχιστικές τάσεις των Αράβων Εθνικιστών που διεκδικούσαν σθεναρά αυτονομία και βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Συγκρότησε σύγχρονα διοικητικά όργανα και διόρισε Σύρους σε ανώτερες και ανώτατες διοικητικές βαθμίδες με σκοπό τον πλήρη έλεγχο του συστήματος.

Κομβικό σημείο για τον Αραβικό Εθνικισμό και την ανάδυσή του, υπήρξε το διάστημα διακυβέρνησης σε Συρία και Λίβανο του Ιμπραχίμ Πασά. Κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησής του, υλοποιήθηκε η αναβίωση, μετά από 300 ολόκληρα χρόνια, της αραβικής γλώσσας, ως λογοτεχνικής γλώσσας και επιπλέον ως φορέα διαβίβασης δυτικών πολιτικών ιδεών που ενέπνευσαν τα πρώτα εθνικιστικά κινήματα. Ως εκ τούτου, το 1880, μέλη μιας μυστικής οργάνωσης που αποτελούταν από χριστιανούς και μουσουλμάνους φοιτητές, μοίρασαν φυλλάδια σε διάφορες πόλεις της Συρίας, ζητώντας μεταξύ άλλων την καθιέρωση της αραβικής σαν επίσημης γλώσσας της αυτοκρατορίας, τη νομιμοποίηση της ελευθεροτυπίας και την εκχώρηση αυτονομίας

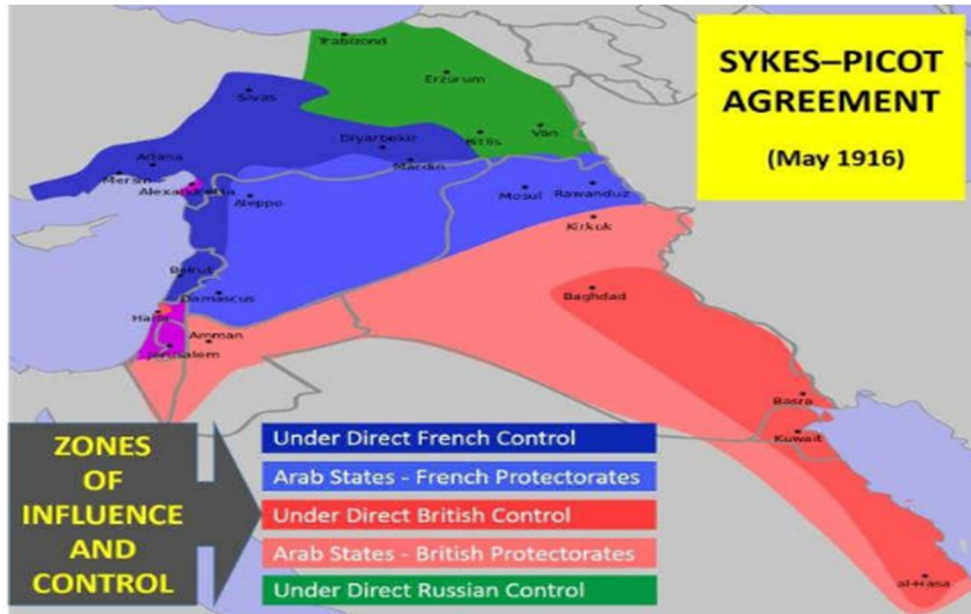
---

³Rogan, E.(2016). *Η Πτώση των Οθωμανών. Ο Μεγάλος Πόλεμος στη Μέση Ανατολή* (σελ 46-47). Αθήνα:Αλεξάνδρεια

⁴Reva, B. (2014). *The Geopolitics of the Syrian Civil War*. Ανακτήθηκε από: <http://www.stratfor.com>.

στη Συρία⁵.

Με την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ο Αραβικός Εθνικισμός ενισχύεται ακόμα περισσότερο λόγω της αποικιοκρατικής πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων. Η Βρετανία και η Γαλλία, αλλά κυρίως η Γαλλία, απέκτησαν τον έλεγχο στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Οι διεκδικήσεις της Γαλλίας αποτυπώθηκαν στη Συμφωνία Picot – Sykes⁶, το 1916, η οποία προέβλεπε την εγκαθίδρυση άμεσης γαλλικής κυριαρχίας στην ενδοχώρα της Συρίας.

Χάρτης 1: Συμφωνία 1916

Η «Διακήρυξη προς τους Επτά» (επτά Αράβων Ηγετών) των Βρετανών, το 1918⁷, οδήγησε στην έντονη αντίδραση των Αράβων Εθνικιστών και δόθηκε η υπόσχεση ότι οι κατεχόμενες από τους Οθωμανούς περιοχές που θα απελευθερώνονταν από τους Άραβες θα ανεξαρτητοποιούνταν. Η διάψευση αυτής της προσδοκίας δεν άργησε να φανεί. Πριν προλάβει να εισέλθει ο Εμίρης Φαυσάλ, στη Δαμασκό και να εγκαθιδρύσει αμιγή αραβική κυβέρνηση, ο βρετανός στρατηγός Άλεμπι διαιρεί την περιοχή σε τρεις διοικητικές ζώνες⁸. Ο περιορισμός αυτός κατέστησε στους Άραβες σαφές ότι η ανεξαρτησία της δυτικής πλευράς της «Γόνιμης

⁵Κούτσης, Α.(1992). *Μέση Ανατολή. Διεθνείς Σχέσεις και πολιτική ανάπτυξη* (Τόμος Α', σ. 192- 197) Αθήνα:Παπαζήσης.

⁶Sykes-Picot:Η Συμφωνία Βρετανίας-Γαλλίας το 1916 που έθεσε τις βάσεις για τη διαμόρφωση της ΜΑ. (2016). Ανακτήθηκε από: <http://www.huffingtonpost.gr>.

⁷Η Διακήρυξη των Επτά (1918). Ανακτήθηκε από: <http://www.scribd.com/doc>.

⁸1. Νότια Ζώνη (Παλαιστίνη, δυτικά του Ιορδάνη ποταμού), 2. Δυτική Ζώνη (περιέκλειε το Λίβανο και τις παράκτιες περιοχές βορείως της Παλαιστίνης), 3. Ανατολική Ζώνη (περιελάμβανε την ενδοχώρα της Συρίας και την Υπεριορδανία).

Ημισελήνου»⁹ δεν ήταν προκαθορισμένη, όπως πίστευαν οι Άραβες. Μετά και τη Συνδιάσκεψη του Παρισιού, το 1918, ζητήθηκε η τροποποίηση της Συμφωνίας Picot – Sykes προς όφελος της Βρετανίας¹⁰.

Στη συνέχεια με την συμφωνία που ακολουθεί το Σεπτέμβριο του 1919 μεταξύ Αγγλίας και Γαλλίας τα βρετανικά στρατεύματα αποχωρούν, οι Γάλλοι παραμένουν κυρίαρχοί στο Λίβανο, ενώ οι Άραβες διατηρούν τον έλεγχο της ενδοχώρας. Ο Φαυσάλ οδηγείται αναγκαστικά σε συμβιβασμό με τους Γάλλους, αναγνωρίζει την υπεροχή της Γαλλίας στη Συρία και την απόσχιση και υποταγή του Λιβάνου στη Γαλλική εντολή.

Παρά τις αντιδράσεις που σημειώθηκαν από τους Άραβες Εθνικιστές αντάρτες, οι Γάλλοι σκληραίνουν τη στάση τους και εισβάλλουν στρατιωτικά στη Δαμασκό, στις 24 Ιουλίου του 1920. Ο Φαυσάλ εγκαταλείπει τη Δαμασκό¹¹, ενώ η Γαλλία, πραγματοποιεί τελικά, το μεγάλο της όνειρο στην Ανατολική Μεσόγειο.¹² Προκειμένου να αντιμετωπίσει η Γαλλία την άνοδο του αραβικού αλλά και τουρκικού-κεμαλικού εθνικισμού, εφάρμοσε στη Συρία, την τακτική του «διαίρει και βασίλευε», ενθαρρύνοντας τις αποσχιστικές τάσεις των θρησκευτικών και εθνοτικών μειονοτήτων της χώρας¹³. Τον Αύγουστο του 1920, η Γαλλία προχωρά στη διαίρεση της περιοχής σε τέσσερις αυτόνομες επαρχίες, Λιβάνου, Λατάκκειας, Δαμασκού-Τζαμπάλ Ντρουζ και Αλεξανδρέττας, με την τελευταία επαρχία να ενσωματώνεται στην Τουρκία το 1939¹⁴.

Το τέλος του Β' ΠΠ βρήκε τη Γαλλία αδύναμη, να διατηρήσει τον οικονομικό και στρατιωτικό έλεγχο της περιοχής. Οι Γαλλικές δυνάμεις, κάτω από την πίεση του τοπικού πληθυσμού, αποχωρούν τον Απρίλιο του 1946 και παραχωρούν την εξουσία στη συριακή κυβέρνηση, που είχε συγκροτηθεί κατά τη διάρκεια της γαλλικής εντολής.

---

⁹«Γόνιμη Ημισέληνος», όπως είναι γνωστή η περιοχή από τη Βασόρα μέχρι τη Βηρυτό.

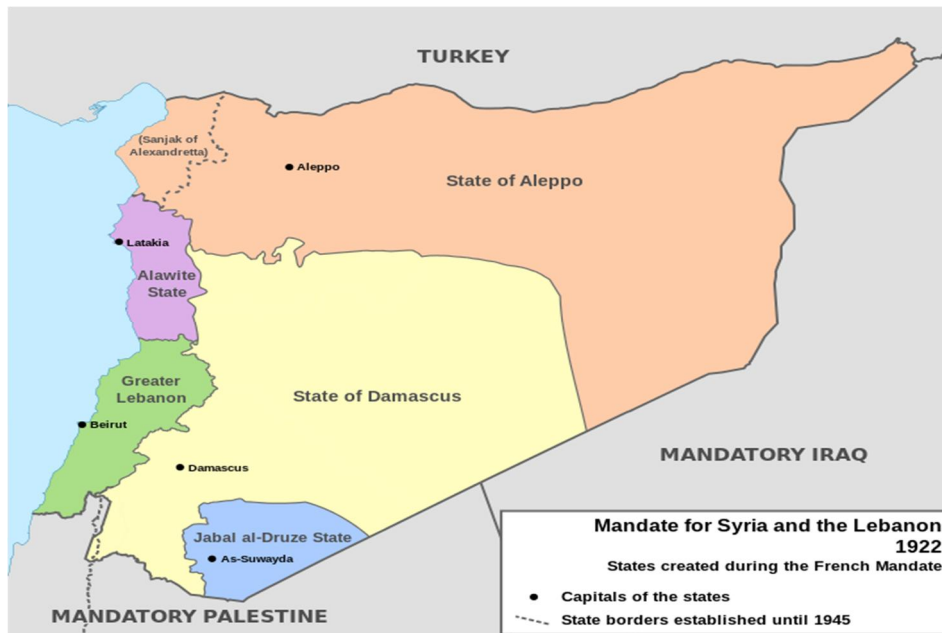
¹⁰Κούτσης, Α.(1992), ο.π. σ. 206. 1. Τα βρετανικά στρατεύματα κατέλαβαν τις ιρακινές επαρχίες, 2. η δημιουργία διεθνούς καθεστώτος για την Παλαιστίνη δεν ισχύει πια, 3. η Γαλλία παραιτείται από τις διεκδικήσεις της για τη Μοσούλη, 4. ο Κλεμανσό αποσπά, ως αντάλλαγμα την επικύρωση των γαλλικών δικαιωμάτων σε Συρία και Κιλικία, 5. η Βρετανία εξασφαλίζει τον έλεγχο σε Ιράκ και Παλαιστίνη, 6. Ο Φάουσαλ αντιλαμβάνεται ότι οι Ευρωπαϊκές Δυνάμεις θέλουν να επιβάλουν την κηδεμονία τους στην περιοχή, υπό τη μορφή της Εντολής της Κοινωνίας των Εθνών.

¹¹Σακκάς, Ι.(2002). *Οι Άραβες στην Νεότερη Σύγχρονη Εποχή* (σ. 45). Ο Φάουσαλ κατέφυγε στην Ευρώπη και λίγο αργότερα επανήλθε με βρετανική υποστήριξη στη Μέση Ανατολή, ως βασιλιάς του Ιράκ. Αθήνα: Πατάκη.

¹²Κούτσης, Α.(1992), ο.π σ. 205-211

¹³Κούτσης, Α.(1992), ο.π σ. 211

¹⁴Σακκάς, Ι.(2002), ο.π σ. 46

Χάρτης 2: Η Γαλλική Εντολή για τη Συρία και το Λίβανο

Το Κόμμα Μπάαθ και Οικογένεια Άσσαντ. Η Συρία από την ανεξαρτητοποίησή της μέχρι και το 1970 ήταν πολιτικά μια από τις πιο ασταθείς χώρες στον κόσμο μεταξύ κοινοβουλευτικών κυβερνήσεων και στρατιωτικών πραξικοπημάτων. Το 1943, ο Μισέλ Άφλακ (Michel Aflaq), χριστιανός και ο Σαλάχ Μπιτάρ (Salah Bitar), μουσουλμάνος σουνίτης¹⁵, δημοσίευσαν τις ιδεολογικές αρχές του Μπάαθ που πρέσβευαν στην αφύπνιση του Αραβικού Έθνους, την κατάργηση των Εντολών, την ενότητα των Αράβων και προωθούσαν τον παναραβισμό, το σοσιαλισμό και την ελευθερία.

Η άνοδος του παναραβικού κινήματος Μπάαθ ήρθε κυρίως μετά τον Β΄ΠΠ με προοπτική την εδραίωση του παναραβισμού και στη συνέχεια, μετά την αποτυχία της ένωσης με τη νασερική Αίγυπτο (1958-61), την προώθηση του συριακού αραβικού εθνικισμού. Επιπλέον προσπάθησε να γεφυρώσει τις κοινωνικές και οικονομικές διαφορές με την εξαφάνιση της μεγάλης σουνιτικής γαιοκτημονικής τάξης με την

¹⁵Βατικιώτης, Π (2000). *Ισλάμ και Κράτος* (σ. 102). Αθήνα:Παπαζήση,. Προκαλεί ενδιαφέρον το ότι πρόκειται για δύο ιδρυτικά στελέχη ενός πολιτικού σχηματισμού που προέρχονται από διαφορετικά θρησκευτικά δόγματα, γεγονός που συνάδει με τις διακηρύξεις του περιφημου Συριακού Συνεδρίου του 1919 στη Δαμασκό και που σύμφωνα με το οποίο τονιζόταν η αναγκαιότητα διαχωρισμού της πολιτικής από τη θρησκεία. Τότε, μια ομάδα, «οι προοδευτικοί νεωτεριστές», που περιελάμβανε όλους τους Σύρους που είχαν σύγχρονη κοσμική φιλολογική και νομική παιδεία, υποστήριζε ότι ο αραβο-συριακός λαός προσέβλεπε στην αυγή μιας νέας εποχής, η οποία κύριο σκοπό θα είχε την εγκαθίδρυση ενός κράτους που θα ήταν σύμφωνο με το πνεύμα των καιρών, δηλαδή ένα κράτος στο οποίο η θρησκεία δεν θα είχε θέση.[...] «(Εμείς) οι Σύροι δεν θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε με μια κατάσταση όταν η ιστορία έχει καταδείξει φανερά τις επιπτώσεις που έχει η ανάμιξη της θρησκείας στην πολιτική. Δημιουργεί σοβαρές διαφωνίες ανάμεσα στους πολίτες και δογματική κατάτμηση της πολιτείας.[...].».

αναδιανομή της γης, καθώς και την προώθηση ενός προγράμματος αραβικού σοσιαλισμού βασισμένο στην επιδοματική πολιτική και στην προστασία της εγχώριας παραγωγής.

Από το δεύτερο μισό του 1950 εμφανίζονται στη Συρία νέες ριζοσπαστικές πολιτικές δυνάμεις. Το κόμμα του Μπάαθ του Μισέλ Άφλακ, και το Αραβικό Σοσιαλιστικό κόμμα του Άκραμ Χαουράνι, θα ενωθούν για να σχηματίσουν το κόμμα της Αραβικής Σοσιαλιστικής Αναγέννησης. Από τα τρία επικρατέστερα κόμματα εκείνης της περιόδου - το Μπάαθ, το Κομμουνιστικό και το Συριακό Κοινωνικό Εθνικό-, ως το πιο σημαντικό, αναδείχθηκε το Μπάαθ¹⁶. Παρόλο που το κόμμα Μπάαθ ήταν πολιτικά ισχυρό από τις αρχές της δεκαετίας του 1960, κατάφερε να ανέλθει στην εξουσία όταν συνεργάστηκε με τους Αλαουίτες στρατιωτικούς και ειδικά με τον Χαφέζ αλ-Άσσαντ. Ο Χαφέζ αλ-Άσσαντ με το «Επανορθωτικό Κίνημα» της 16ης Νοεμβρίου του 1970, και εκμεταλλευόμενος τόσο την απώλεια των υψωμάτων του Γκολάν όσο και την κούραση των Σύρων πολιτών από τις εσωκομματικές συγκρούσεις και την πολιτική αστάθεια των προηγούμενων χρόνων, θα αναλάβει πραξικοπηματικά την εξουσία στη χώρα, μέχρι και το θάνατό του το 2000¹⁷.

Ο Χαφέζ αλ-Άσσαντ περιχαράκωσε την εξουσία του με αυταρχικές πολιτικές. Ενίσχυσε το ρόλο του προέδρου ως πηγή κάθε άλλης εξουσίας. Σχημάτισε ένα καθεστωτικό πυρήνα αποτελούμενο κυρίως από μέλη της οικογένειας Άσσαντ και εξουσίαζε όλη την πολιτική και οικονομική δραστηριότητα στη χώρα μέσω πελατειακών δικτύων. Επιπλέον η δράση και οι πρακτικές των υπηρεσιών πληροφοριών και ασφάλειας είχαν έντονη παρουσία στην καθημερινή ζωή των Σύρων πολιτών ενώ η αλαουιτική κοινότητα στην οποία ανήκε ο Άσσαντ, αποτελούσε το σημείο στήριξης του καθεστώτος.

Η μακροχρόνια παρουσία του Άσσαντ στην εξουσία ενίσχυσε την αυταρχική του διακυβέρνηση καθώς οποιαδήποτε έντονη διαμαρτυρία του Συριακού λαού, υπό την καθοδήγηση των Αδελφών Μουσουλμάνων (η μόνη σοβαρή αντιπολιτευτική δύναμη στη χώρα), καταστέλλονταν με εξαιρετικά βίαιο τρόπο. Ως εκ τούτου, το καθεστώς Άσσαντ έρχεται αντιμέτωπο με κατηγορίες για αυταρχισμό, κρατισμό ή κρατικό καπιταλισμό, με μια μικρή ελίτ να κατέχει κυρίαρχη θέση γύρω από το

---

¹⁶Σακκάς, Ι.(2002), ο.π, σ. 47-48.

¹⁷Η Καθημερινή (2005). *Η Πολυτάραχη Ιστορία του Μπαάθ στη Συρία*. Ανακτήθηκε από: <http://www.kathimerini.gr>.

περιβάλλον του Προέδρου. Συνέπεια όλων αυτών ήταν η αντίδραση από την σουνιτική πλειοψηφία και την επιχειρηματική ελίτ, οι οποίες πίεζαν για μεταρρυθμίσεις, σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, πάταξη της κρατικής διαφθοράς και οικονομική φιλελευθεροποίηση¹⁸.

Στις 10 Ιουνίου 2000, ο Χαφέζ αλ Άσσαντ πεθαίνει και την εξουσία στη Συρία, αναλαμβάνει ο γιος του, Μπασάρ αλ Άσσαντ, ο οποίος επηρεασμένος από τη διαμονή του και τις σπουδές του στην Αγγλία έδινε την εικόνα ενός νεωτεριστή ηγέτη που θα προωθούσε δημοκρατικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις. Όμως βρέθηκε εγκλωβισμένος σε ένα διαμορφωμένο πολυετές περιβάλλον εξουσίας, με ελάχιστα περιθώρια ελιγμών. Ο Μπασάρ αλ Άσσαντ κληρονόμησε ένα άκαμπτο κράτος εξουσίας βασιζόμενο στα ιδεολογικά χαρακτηριστικά του Μπάαθ, στον κρατικό καπιταλισμό-παρεμβατισμό καθώς και τις στενές σχέσεις του Μπάαθ με το στρατό. Το πακέτο των μεταρρυθμίσεων, γνωστό και ως Damascus Spring¹⁹ (η Άνοιξη της Δαμασκού), δεν εφαρμόστηκε ποτέ, τουναντίον μέλη της παλιάς φρουράς, τον οδήγησαν σε πιο αυταρχικές επιλογές διακυβέρνησης. Η έκρηξη της Αραβικής Άνοιξης στην Τυνησία και κυρίως η ανατροπή του Μουμπάρακ στην Αίγυπτο διέλυσε τον διάχυτο κοινωνικό φόβο στον οποίο στηρίζονταν τα ομοειδή καθεστώτα της Αιγύπτου και της Τυνησίας και οδήγησαν σε εξέγερση τη Συρία. Η απόφαση του καθεστώτος να αντιδράσει με στρατιωτική βία εναντίον ειρηνικών διαδηλωτών και η δράση άτακτων αλαουιτικών συμμοριών, συνεργαζόμενων με τις υπηρεσίες ασφαλείας, βασανίζοντας και δολοφονώντας, όχι μόνο στρατιωτικοποίησε τη σύγκρουση αλλά και της έδωσε εθνοθησκευτικό χαρακτήρα, Αλαουίτες εναντίον Σουνιτών²⁰.

Συριακή Αντιπολίτευση(Αντικαθεστωτικοί). Η Συριακή αντιπολίτευση χαρακτηρίζεται ως ένα ετερόκλητο σύνολο, ένα πολυσύνθετο μόρφωμα που περιλαμβάνει διάφορες πολιτικές, θρησκευτικές και ένοπλες οργανώσεις και εμφανίζεται ως μια ρευστή και εύθραυστη ομάδα χωρίς απόλυτη ομοφωνία και κοινές αξιώσεις. Η αντιπολίτευση από την αρχή της συριακής κρίσης έδειξε την αδυναμία της. Στηρίχθηκε σε μαχητές αμφιβόλου προέλευσης και κινήτρων, οι οποίοι

---

¹⁸Ρούσσο, Σ(2017). *Πραξικόπημα στη Συρία*. Ανακτήθηκε από: <http://www.kathimerini.gr>.

¹⁹Carnegie Middle East Center-Carnegie Endowment for International Peace (2012). *The Damascus Spring*. Ανακτήθηκε από: <http://carnegie-mec.org>.

²⁰Ρούσσο, Σ(2013). *Ο πόλεμος στη Συρία ή ο πόλεμος για τη Συρία*. Ανακτήθηκε από: <http://www.chronosmag.eu>.

κατέληξαν να πολεμούν ο ένας εναντίον του άλλου. Οι κυβερνητικές δυνάμεις ήρθαν αντιμέτωπες με αντιφρονούντες μαχητές με έντονα θρησκευτικά και εθνοτικά διαχωριστικά χαρακτηριστικά καθώς και με εξτρεμιστικές ισλαμιστικές ομάδες, οι οποίες ασκούσαν έντονη στρατιωτική και ιδεολογική επιρροή στο αντιπολιτευτικό στρατόπεδο έναντι του καθεστώτος Άσσαντ.

Στο πολιτικό σκέλος της Συριακής αντιπολίτευσης ξεχωρίζει ο Συριακός Εθνικός Συνασπισμός των Αντιπολιτευτικών και Επαναστατικών Δυνάμεων (**Syrian National Coalition for Opposition and Revolutionary Forces - NC**). Η υπόψη οργάνωση ιδρύθηκε στις 11 Νοεμβρίου 2012, στο Κατάρ, σε μια προσπάθεια να τοποθετήσει τις διασπασμένες αντιπολιτευτικές δυνάμεις κάτω από κοινή ηγεσία (Το Συριακό Εθνικό Συμβούλιο Syrian National Council – SNC, Η Εθνική Επιτροπή Συντονισμού για τη Δημοκρατική Αλλαγή National Coordination Committee for Democratic Change – NCC, Η Ανώτατη Επιτροπή των Κούρδων Kurdish Supreme Committee). Η κυρίαρχη συνιστώσα του είναι η Μουσουλμανική Αδελφότητα της Συρίας, η οποία συνδέεται με εκείνη της Αιγύπτου, ενώ ανερχόμενη δύναμη αποτελούν οι σαλαφίτες, δηλαδή οι υπερροθόδοξοι σουνίτες. Η ίδρυσή της υποστηρίχθηκε από τις Αραβικές Χώρες του Κόλπου, την Τουρκία και τις Δυτικές κυβερνήσεις. Αποτελεί τον κύριο εκφραστή της αντιπολίτευσης, έχοντας αναγνωριστεί ως ο «νόμιμος εκπρόσωπος του συριακού λαού» από ένα σημαντικό αριθμό χωρών (Γαλλία, Τουρκία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο ενώ ο τέως Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, Μπαράκ Ομπάμα, αναγνώρισε τον συνασπισμό ως τον μοναδικό νόμιμο εκπρόσωπο του συριακού λαού και 100 χώρες ακολούθησαν την επόμενη μέρα στη διάσκεψη των Φίλων της Συρίας στο Μαρακές του Μαρόκου). Επιπλέον το Νοέμβριο του 2012 αναγνωρίστηκε ως η επίσημη συριακή αρχή από το Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου (Cooperation Council for the Arab States of the Gulf), ενώ το Μάρτιο του 2013 κατέλαβε με απόφαση των μελών της τη θέση του εκπροσώπου της Συρίας στην ένωση Αραβικών Κρατών (Arab League)²¹.

Το πολιτικό πλαίσιο και οι στόχοι του Εθνικού Συνασπισμού προέβλεπαν:

1. Την εξασφάλιση της απόλυτης εθνικής κυριαρχίας και ανεξαρτησίας της Συρίας.
2. Τη διατήρηση της ενότητας του συριακού λαού.
3. Τη διατήρηση του ενιαίου της χώρας και των πόλεων της.

---

²¹Carnegie Middle East Center-Carnegie Endowment for International Peace(2013). *National Coalition for Syrian Revolutionary and Opposition Forces*. Ανακτήθηκε από:<http://carnegie-mec.org>.

4. Την ανατροπή του καθεστώτος, τη διάλυση των δυνάμεων ασφαλείας και την απόδοση ευθυνών στους υπεύθυνους των εγκλημάτων κατά του συριακού λαού.

5. Την απόρριψη διαλόγου και διαπραγματεύσεων με το συριακό καθεστώς.

Στο στρατιωτικό σκέλος της Συριακής αντιπολίτευσης η κατάσταση παρουσιάζεται περίπλοκη και χαοτική. Αρχικά κύριος εκφραστής του στρατιωτικού σκέλους της αντιπολίτευσης ήταν το Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο του Ελεύθερου Συριακού Στρατού (Supreme Military Council of the Free Syrian Army - FSA) που αποτελούσε συνονθύλευμα ένοπλων ομάδων χαμηλής συνοχής. Ήταν ένα μίγμα αποστατών στρατιωτικών, λιποτακτών, παραστρατιωτικών οργανώσεων και πολιτών από διάφορες θρησκευτικές εξτρεμιστικές ομάδες και στη συνέχεια από μαχητές αγνώστου ταυτότητας και προέλευσης. Πιστεύεται ότι στη Συρία, με την έλευση του 2014, δρούσαν σχεδόν χίλιες ένοπλες οργανώσεις της αντιπολίτευσης, με πάνω από εκατό χιλιάδες μαχητές. Σημαντικότερες από αυτές τις ένοπλες οργανώσεις είναι²²:

Το Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο του Ελεύθερου Συριακού Στρατού (Supreme Military Council of the Free Syrian Army - FSA). Ο Ελεύθερος Συριακός Στρατός σχηματίστηκε τον Αύγουστο του 2011 από λιποτάκτες των Συριακών Ενόπλων Δυνάμεων, οι οποίοι είχαν βρει καταφύγιο στην Τουρκία, υπό την ηγεσία του συνταγματάρχη Ριάντ αλ-Ασάαντ (Riad al-Asaad). Σύντομα, κάτω από τη σημαία του FSA ενώθηκαν ένοπλες ομάδες από ολόκληρη τη χώρα, αλλά και ξένα στοιχεία όπως Λίβυοι που είχαν λάβει μέρος στην εξέγερση εναντίον του Καντάφι, Αραβες ισλαμιστές από χώρες της Μέσης Ανατολής και ομάδες τζιχαντιστών που συνδέονταν με την Αλ Κάιντα. Το κοινό σημείο αναφοράς που συνέδεε τα ετερόκλητα αυτά στοιχεία ήταν το σουνιτικό δόγμα και ο στόχος της ανατροπής του Άσσαντ, αλλά πέραν αυτού δεν υπάρχει ούτε ενιαία πολιτική γραμμή ούτε ενιαία στρατηγική στις στρατιωτικές επιχειρήσεις²³. Παρά την κοινή αποδοχή του, ως ο ένοπλος εκφραστής της συριακής αντίστασης, ο Ελεύθερος Συριακός Στρατός δεν είχε τον πλήρη έλεγχο των επιχειρήσεων στο έδαφος της Συρίας.

Το Ισλαμικό Μέτωπο (Islamic Front). Το Νοέμβριο του 2013, επτά ισλαμιστικές ομάδες²⁴ ανακοίνωσαν ότι επρόκειτο να συγκροτήσουν τη μεγαλύτερη

---

²²Guide to the Syrian rebels(2013). Ανακτήθηκε από: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east>.

²³Λιναίος, Μ(2012). *Πώς η εξέγερση στη Συρία μετατρέπεται σε εμφύλιο πόλεμο*. Ανακτήθηκε από: <http://foreignaffairs.gr>.

²⁴Με τη λατινικοί τους γραφή οι παρακάτω ομάδες: Harakat Ahrar al-Sham al-Islamiyya, Jaysh al-Islam, Suqour al-Sham, Liwa al-Tawhid, Liwa al-Haqq, Ansar al-Sham, Kurdish Islamic Front.

συμμαχία ανταρτών, που εμφανίστηκε μέχρι τότε στον εμφύλιο πόλεμο, με περίπου 45.000 μαχητές στις τάξεις τους. Το νέο Ισλαμικό Μέτωπο, όπως ονομάστηκε, αυτοχαρακτηρίστηκε ως ένα «ανεξάρτητο πολιτικό, στρατιωτικό και κοινωνικό μόρφωμα», το οποίο είχε ως στόχο «την πλήρη ανατροπή του καθεστώτος Άσσαντ και τη δημιουργία ενός ισλαμικού κράτους».

Το Ισλαμικό Μέτωπο δεν περιλάμβανε στις τάξεις του μέλη της Αλ Κάιντα, όπως το Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε (Islamic State of Iraq and the Levant – ISIS). Το καταστατικό του καλωσόριζε ξένους μαχητές ως «αδελφούς που υποστηρίζουν το τζιχάντ» και εξέφραζαν τη θέληση να συνεργαστούν μαζί του. Επικεφαλής του Ισλαμικού Μετώπου είναι ο Αχμέντ αλ-Σεϊκ (Ahmed al-Sheik), γνωστός επίσης και ως Σουγκούρ αλ-Σάμ (Sugour al-Sham).

Το Συριακό Ισλαμικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (Syrian Islamic Liberation Front – SILF). Το Συριακό Ισλαμικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (SILF) σχηματίστηκε το Σεπτέμβριο 2012, από είκοσι ένοπλες ομάδες ανταρτών - μεταξύ αυτών έμπειρες στα πεδία των μαχών ομάδες όπως οι Ταξιαρχίες Φαρούκ (Farouq Brigades), Λίγουα αλ-Σαμ (Liwa al-Sham), Λίγουα αλ-Ισλάμ (Liwa al-Islam) και το Συμβούλιο Επαναστατών Ντέιρ αλ-Ζουρ (Deir al-Zour Revolutionaries' Council) – μετασχηματίστηκε σταδιακά από μια μετριοπαθή ισλαμική οργάνωση σε μια υπερσυντηρητική σαλαφιστική κοινότητα.

Το Μέτωπο Αλ Νούσρα (Al-Nusra Front). Η Αλ Νούσρα είναι μια οργάνωση με στενούς δεσμούς με την Αλ Κάιντα και το παγκόσμιο τζιχάντ. Παρότι δεν αναγνωρίζεται επίσημα, από την κεντρική ηγεσία της Αλ Κάιντα, η Αλ Νούσρα έχει τοποθετηθεί από το Αμερικανικό Υπουργείο Εξωτερικών, στα τέλη του 2012, στον παγκόσμιο πίνακα των τρομοκρατικών οργάνωσεων. Σε αυτό συντέλεσαν και αρκετές επιθέσεις βομβιστών αυτοκτονίας, οι οποίες συνδέθηκαν με την οργάνωση, στα πρώτα στάδια της σύστασής της. Αποτελεί μια από τις πλέον αποτελεσματικές ομάδες ανταρτών, στον αγώνα κατά των κυβερνητικών δυνάμεων, αντλώντας την ισχύ της κυρίως από τη στρατολόγηση Σύρων και ξένων μαχητών. Ο βασικός στόχος της οργάνωσης είναι η εγκαθίδρυση ενός ισλαμικού κράτους στη Συρία.

Το Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε (Islamic State of Iraq and the Levant – ISIS). Η συγκρότηση του Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ και του Λεβάντε, τον Απρίλιο του 2013, προκάλεσε την αντίδραση της Αλ Νούσρα. Ο ηγέτης της

μητρικής οργάνωσης, του Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ, Αμπού Μπακρ αλ-Μπαγκνταντί (Abu Bakr al-Baghdadi) προχώρησε στη μεταφορά των επιχειρήσεων της οργάνωσης στη Συρία. Οι δυτικές υπηρεσίες πληροφοριών εκτιμούσαν ότι τον Αύγουστο του 2013 η οργάνωση είχε πλέον την έδρα της στη Συρία, ελέγχοντας περίπου 5.000 μαχητές, οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν ξένοι μαχητές.

Στα 7 χρόνια του συριακού εμφυλίου οι συσχετισμοί και οι συμμαχίες μεταξύ των ενόπλων αντικαθεστωτικών δυνάμεων και τρομοκρατικών οργανώσεων έχουν μεταβληθεί υπαγορευμένες από την πολυαρχία τους, τις θρησκευτικές-φυλετικές τους διαφοροποιήσεις αλλά και τις οικονομικές τους επιδιώξεις.

Μια από τις σημαντικότερες αλλαγές που πραγματοποιήθηκε στα τέλη του Ιουλίου 2016 ήταν η μετονομασία και η αλλαγή πλευσης του Μετώπου Αλ Νούσρα σε Jabhat Fateh al-Sham (JFS-Μέτωπο για την κατάκτηση της Συρίας/Λεβάντε) καθοδηγούμενη από τον Αμπού Μοχάμεντ αλ Τσουαλανί (Abu Mohammed al-Jawlani)²⁵. Το JFS περιόρισε τις σχέσεις του με την Αλ Κάιντα ενώ ταυτόχρονα προσπάθησε να διευρύνει τις συμμαχίες του με άλλες ισλαμιστικές οργανώσεις με κυριότερη την ισχυρή ομάδα Ahrar al Sham. Επιπλέον προσπάθησε να συνεργαστεί με τον Ελεύθερο Συριακό Στρατό(FSA), παρά τις ιδεολογικές τους διαφορές, προκειμένου από κοινού να ανατρέψουν τον Πρόεδρο Άσσαντ αλλά και να αγωνιστούν εναντίον των δυνάμεων του ISIS.

Η αλλαγή του ονόματός της, η αποστασιοποίησή της από την Αλ Κάιντα και η προσέγγισή της με άλλες ομάδες μαχητών απέβλεπε, όπως αναφέρει ο Αμπού Μοχάμεντ αλ Τσουαλανί (Abu Mohammed al-Jawlani) στην προσπάθειά «ενίσχυσης της επιρροής της και στην δημιουργία ενός νέου σώματος που θα απελευθερώσει το λαό της Συρίας και θα απαλλάξει τη χώρα από τον κακό τύραννο Μπασάρ αλ Άσσαντ και την κυβέρνησή του»²⁶.

Πέρα των αντιμαχόμενων δυνάμεων του καθεστώτος Άσσαντ και των αντικαθεστωτικών, στη Συρία επιχειρούν και οι Κούρδοι, οι οποίοι αποτελούν τη μεγαλύτερη εθνική μειονότητα (7% του πληθυσμού) και διαμένουν σε πλούσιες αγροτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών που παράγουν πετρέλαιο και φυσικό αέριο. Η συριακή κυβέρνηση για να κάμψει τις Κουρδικές απαιτήσεις για αυτονομία, κατά καιρούς είχε συλλάβει Κούρδους ηγέτες και είχε αναδιανείμει

---

²⁵Sadiq, N(2017). *Al Qaeda Central, Al-Nusra and ISIS: The Al Nusra Front Was Originally Part of the Islamic State*. Ανακτήθηκε από: <https://www.globalresearch.ca>.

²⁶Syria war: Who are Jabhat Fateh al-Sham (2016). Ανακτήθηκε από: <http://www.bbc.com/news>.

κουρδικά εδάφη σε Σύρους Άραβες για την «αραβοποίηση» αυτών των περιοχών²⁷. Αν και οι Κούρδοι είναι εναντίον του καθεστώτος Άσσαντ, είναι διστακτικοί στο να υποστηρίξουν ένα πιθανό σουνιτικό Αραβικό κίνημα αντίστασης.

Στη Συρία πολλοί Κούρδοι θεωρούν τη διένεξη ως μια ευκαιρία για να επιτύχουν την αυτονομία στα βόρεια της χώρας. Το Συριακό-Κουρδικό Εθνικό Συμβούλιο (Syrian-Kurdish National Council-KNC) ως ένας οργανισμός-ομπρέλα αποτελούμενο από αρκετά κουρδικά πολιτικά κόμματα, επιζητά τη δημιουργία μιας αυτόνομης κουρδικής περιοχής σε μια ομόσπονδη Συρία²⁸.

Τα Αίτια του Συριακού Εμφυλίου

Η συριακή εξέγερση άρχισε στις 8 Μαρτίου 2011, στην επαρχιακή πόλη Ντάρρα, μετά την προσευχή της Παρασκευής. Οι αρχές συνέλαβαν μια ομάδα παιδιών και εφήβων, τα οποία έγραφαν πολιτικά συνθήματα στους τοίχους. Οι διαδηλωτές απαιτούσαν, αρχικά ειρηνικά, την απομάκρυνση του Μπασάρ αλ-Άσσαντ και την απόδοση περισσότερης ελευθερίας στο λαό της χώρας. Η λαϊκή εξέγερση, που αρχικά ξεκίνησε στις περισσότερες επαρχίες με κύριο αίτημα την εφαρμογή πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων, και όχι την ανατροπή του Άσσαντ, αντιμετωπίστηκε με στρατιωτικά μέσα και κατάχρηση βίας εις βάρος των διαδηλωτών, με αποτέλεσμα οι συριακές δυνάμεις ασφαλείας και ο στρατός της χώρας, να διεξάγουν εκτενείς εκκαθαριστικές επιχειρήσεις. Οι διαδηλωτές χτυπήθηκαν από τις δυνάμεις ασφαλείας, κάποιοι πυροβολήθηκαν, ενώ κάποιοι άλλοι εξαφανίστηκαν, χωρίς ίχνη. Η αντίδραση έφερε αντίσταση και οι συγκεντρώσεις στους δρόμους σταδιακά πήραν τη μορφή ένοπλης επανάστασης, η οποία συνεχίζεται για τα τελευταία επτά χρόνια. Τον Ιούλιο του 2012, η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού με δήλωσή της ανακοίνωσε ότι οι συγκρούσεις έχουν επεκταθεί τόσο, ώστε η κατάσταση στη Συρία να θεωρείται πλέον, **εμφύλιος πόλεμος**²⁹.

Οι αιτίες του εμφυλίου αποτυπώνονται στους ακόλουθους παράγοντες που δημιούργησαν τα χαρακτηριστικά εκείνα ώστε να ξεσπάσει η σύρραξη:

Δημογραφικό. Η συνεχής αύξηση του νεανικού πληθυσμού της Συρίας, εξελίχτηκε σε μια δημογραφική βόμβα, η οποία οδήγησε στην κοινωνική έκρηξη. Ήταν αδύνατο για το γραφειοκρατικό και αντιπαραγωγικό δημόσιο τομέα, αλλά και

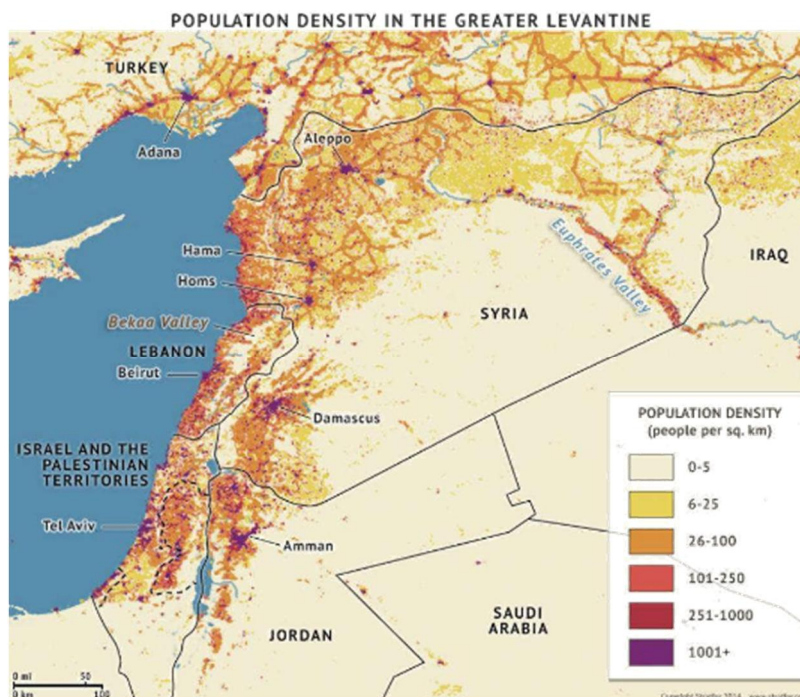
---

²⁷ *Kurdish History and Culture* (2017). Ανακτήθηκε από: <https://thekurdishproject.org>.

²⁸ Carnegie Middle East Center-Carnegie Endowment for International Peace (2017). *Syrian-Kurdish National Council-KNC*. Ανακτήθηκε από: <http://carnegie-mec.org>.

²⁹ Mac Farquhar, N(2012). *Syria denies use of heavy weapons in deadly village fight*. Ανακτήθηκε από: <http://www.nytimes.com>.

για τις ασθενείς ιδιωτικές εταιρείες, να απορροφήσουν διακόσιες πενήντα χιλιάδες νέους ανθρώπους, οι οποίοι εντάσσονταν στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό κάθε χρόνο³⁰.

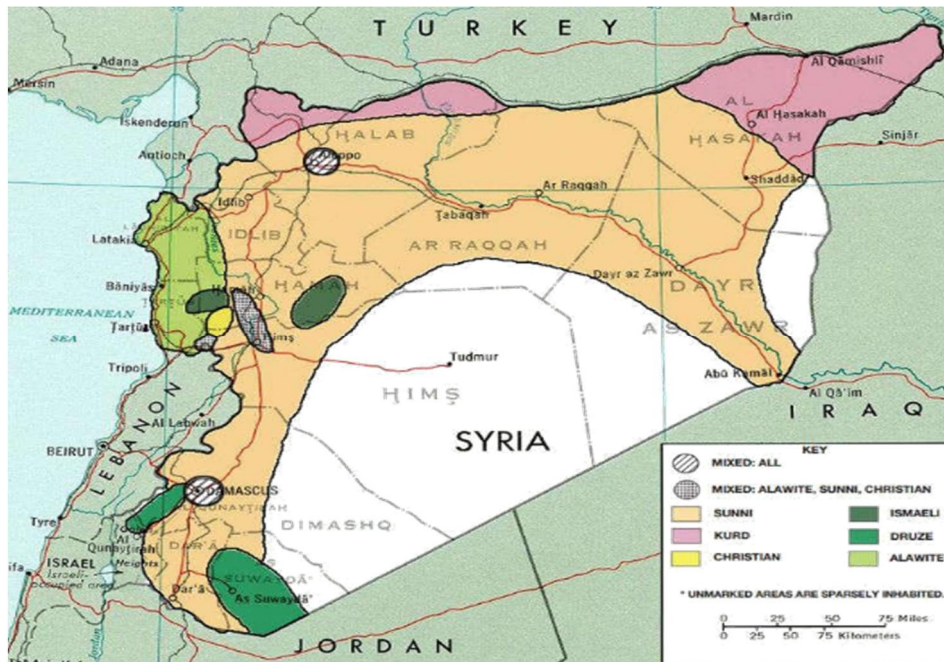
Χάρτης 3: Πληθυσμιακή Διασπορά στην Συρία

Θρησκευτικό. Η θρησκευτική σύνθεση της Συρίας είναι περίπλοκη καθώς οι Σουνίτες Μουσουλμάνοι αντιπροσωπεύουν περίπου το 75% του συνολικού πληθυσμού. Από το ποσοστό αυτό, Σουνίτες είναι σχεδόν το σύνολο των Κούρδων και των Τουρκμένων και το 60% των Αράβων. Οι υπόλοιποι είναι Σίτες σε ποσοστό περίπου 13% (Αλαουίτες, Ορθόδοξοι Σίτες και Ισμαηλίτες), 10% Χριστιανοί κυρίως Ορθόδοξοι και 3% Δρούζοι Μουσουλμάνοι³¹.

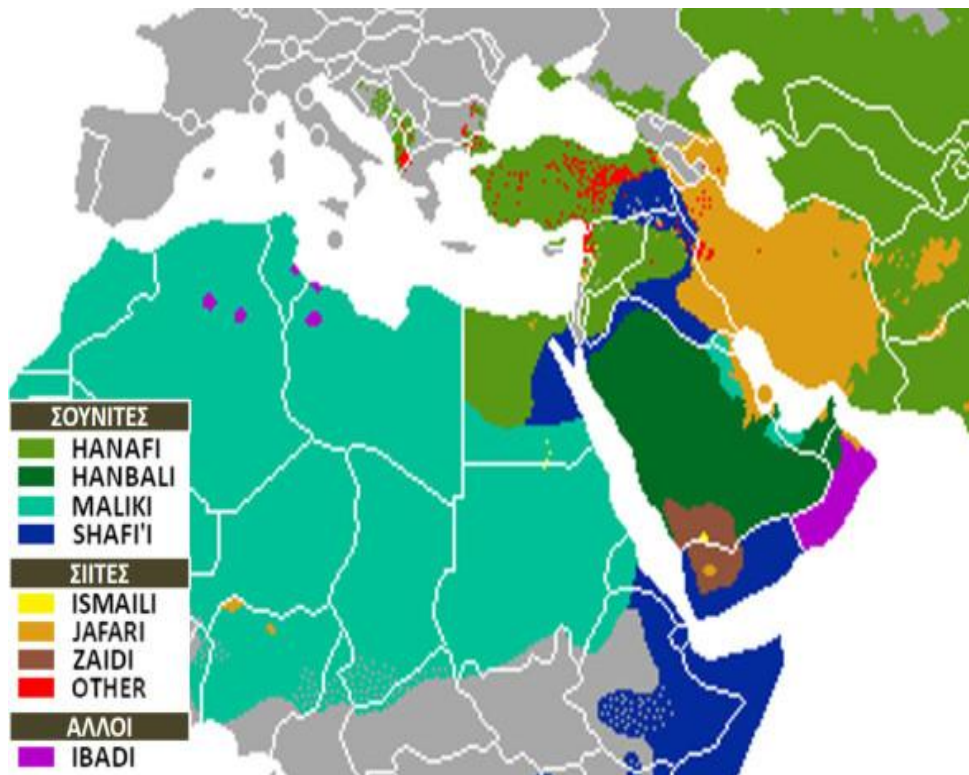
Οι θρησκευτικές διαφορές μεταξύ Σουνιτών και Σιτών (Sunnis–Shias) και η προσπάθεια για επικράτηση οδήγησαν σε αποσχιστικές ενέργειες και τελικά στη διάλυση της χώρας. Ο συνδυασμός της σουνιτικής πλειοψηφίας του εξεγερμένου πληθυσμού και της κυρίαρχης παρουσίας των Αλαουιτών στις δυνάμεις ασφαλείας, προσέδωσε θρησκευτικό χαρακτήρα στην ένταση, ιδιαίτερα σε περιοχές με μικτό πληθυσμό.

³⁰Άρεφ, Α(2016). *Η Συριακή Κρίση και το δημογραφικό δίλημμα*. Ανακτήθηκε από: <http://www.liberal.gr>.

³¹The Carter Center(2014). *Syria: Countrywide Conflict Report No.4*. Ανακτήθηκε από: <http://www.cartercenter.org>.

Χάρτης 4 : Εθνικό-Θρησκευτική Σύνθεση της Συρίας

Χάρτης5 : Θρησκευτική Σύνθεση Σουνιτών-Σιίτων

Ο πρόεδρος της Συρίας Μπασάρ αλ Άσσαντ προέρχεται από μία φτωχή οικογένεια Αλαουιτών οι οποίοι θεωρούνται Σίτες. Οι Σίτες συνολικά αριθμούν περίπου 200 εκ. πιστών στον κόσμο, σε αντίθεση με τους Σουνίτες, που είναι περίπου 1,4 δις παγκοσμίως. Ειδικότερα στη Συρία οι Σίτες είναι μόνο το 13% έναντι του 75 %, που αποτελούν οι Σουνίτες. Ένας βασικός σύμμαχος του Σύριου προέδρου είναι το

Ιράν στο οποίο κατοικούν 89% Σιίτες έναντι 8% Σουνιτών. Η βασική διαφορά των δύο θρησκευτικών ομάδων είναι παλαιά και προέκυψε καθώς ο προφήτης Μωάμεθ δεν όρισε διάδοχο.

Διακυβέρνηση-Διαφθορά. Με την άνοδο του Χαφέζ αλ Άσσαντ στην εξουσία ενισχύθηκε η παρουσία των Αλαουιτών στα όργανα του κράτους κυρίως στο στρατού και στα σώματα ασφαλείας. Τα ανώτερα κλιμάκια των ενόπλων δυνάμεων, των υπηρεσιών ασφαλείας και της δημόσιας διοίκησης της Συρίας στελεχώθηκαν σχεδόν αποκλειστικά από Αλαουίτες. Ιδιαίτερα ο έλεγχος των ενόπλων δυνάμεων από τους Αλαουίτες αξιωματικούς, κυρίως από βαθμό του συνταγματάρχη και άνω, προκάλεσε την περιθωριοποίηση και τον περιορισμό των αξιωματικών των άλλων κοινοτήτων και πολιτικοποίησε τον εθνικό στρατό.

Για σαράντα και πλέον χρόνια η οικογένεια Άσσαντ, μέσω του κόμματος Μπάαθ, διαχειρίζεται ένα μοναρχικό, κληρονομικό σύστημα αυταρχικής εξουσίας με φανερή την έλλειψη δημοκρατικών θεσμών. Οι αντιδράσεις των υπόλοιπων κοινοτήτων στο μονοπώλιο της εξουσίας ήταν ήπιες μέχρι το τέλος του 1979, όμως στις αρχές του 80΄ ξεκίνησε ένας νέος κύκλος αιματηρών συγκρούσεων μεταξύ του καθεστώτος και του κινήματος της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, που επιδίωκε να αντιπροσωπεύσει το σουνητικό στοιχείο, χωρίς να το πετυχαίνει.

Η διαφθορά στον κρατικό μηχανισμό ήταν έκδηλη σε όλα τα στάδια συναλλαγής του πολίτη με το συριακό δημόσιο. Η διαφθορά είχε φτάσει σε τέτοια επίπεδα, που ακόμα και μετά την έναρξη των ταραχών, οι αντάρτες αγόραζαν όπλα από κρατικούς αξιωματούχους και οι αρχές δωροδοκούνταν προκειμένου να απελευθερώσουν κρατούμενους, που είχαν συλληφθεί κατά τη διάρκεια της εξέγερσης. Η οργή κατά του διεφθαρμένου συστήματος έψαχνε την αφορμή για να εκφραστεί δυναμικά.

Οικονομία. Οι οικονομικές πολιτικές που ακολούθησε το καθεστώς Άσσαντ ήταν καταστροφικές με την συριακή λίρα να έχει υποτιμηθεί πάνω από 50 φορές από το 1971 μέχρι τις αρχές Μαρτίου του 2011. Η μεσαία τάξη που αποτελούσε την ραχοκοκαλιά της συριακής κοινωνίας υποβαθμίστηκε σημαντικά, ιδιαίτερα μέσα από τις κρατικοποιήσεις των μεγάλων ιδιωτικών βιομηχανιών και εταιριών που αποτελούσαν τον άξονα της συριακής οικονομίας. Ο τελικός αντίκτυπος αυτών των κυβερνητικών οικονομικών πολιτικών ήταν ότι τουλάχιστον το 30% των Σύρων

ζούσαν κάτω από το όριο της φτώχειας, σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ³².

Το μεγαλύτερο ποσοστό του Συριακού λαού ήταν πολύ δυσαρεστημένο με τις πολιτικές του Άσσαντ κυρίως στις φτωχές περιοχές της Συρίας και σε πόλεις όπως η Ντάρα (Dara) και η Χόμς (Homs) όπου κατοικούσαν φτωχοί σουνιτικοί πληθυσμοί, οξύνοντας τις αντιθέσεις μεταξύ της ελίτ και των φτωχότερων τάξεων.

Στη δυσμενή οικονομική κατάσταση συνέβαλε η παρατεταμένη ξηρασία που διήρκησε τρία χρόνια (2007-2010) και οδήγησε στην καταστροφή του ενός τρίτου της αγροτικής παραγωγής, το οποίο συνεισέφερε κατά το ένα τέταρτο στο ΑΕΠ της Συρίας, με αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών των τροφίμων και την μαζική μετανάστευση τουλάχιστον 1.5 εκατομμυρίων αγροτών στις πόλεις³³. Η οργή για την αδυναμία αντιμετώπισης από την κυβέρνηση, των διογκούμενων κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων τροφοδοτήθηκε περαιτέρω από την κερδοσκοπία και την εκμετάλλευση των νεόπλουτων αστών.

Ανθρώπινα Δικαιώματα-Κρατική Βία. Το 2011, ο Μπασάρ αλ Άσσαντ αντικατέστησε με τον «νόμο καταπολέμησης της τρομοκρατίας»³⁴ το «νόμο έκτακτης ανάγκης» του 1963 που έθεσε σε ισχύ ο πατέρας του Χαφέζ αλ Άσσαντ. Ο νόμος του 1963 έδινε στο καθεστώς τη δυνατότητα να δικαιολογεί αυθαίρετες συλλήψεις, να απαγορεύει κάθε είδους εναντίωση στην εξουσία του Άσσαντ, να απαγορεύει τις δημόσιες συναθροίσεις, να συλλαμβάνει αντιφρονούντες, να περιορίζει την ελεύθερη ενημέρωση, την ελευθερία έκφρασης και την φήμιση του πνευματικού κόσμου. Η άρση του νόμου, είχε συμβολική σημασία καθώς μια σειρά από άλλους νόμους, που εξακολουθούσαν να υφίστανται, έδιναν στις δυνάμεις ασφαλείας μεγάλη εξουσία.

Η ισχυρή μυστική υπηρεσία της Συρίας, η διαβόητη Μουχαμπαρατ (Mukhabarat), ήταν ο εκφραστής της βίας, του φόβου και του τρόμου. Είχε διεισδύσει σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής με σκληρές πρακτικές και είχε μεγάλο μερίδιο στην έξαρση της λαϊκής αντίδρασης και εξέγερσης.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Συρία βρίσκονταν υπό αυστηρή κριτική από τους διεθνείς κανονισμούς από το 1963 έως το 2011. Η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν καθημερινό φαινόμενο και οι εκθέσεις τού ΟΗΕ και πλήθους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ), τεκμηριώναν τα εγκλήματα, τα βασανιστήρια

---

³²Strategic Research and Communication Centre(2011). *Poverty in Syria, Strategic Research and Communication Centre*. Ανακτήθηκε από: <http://www.cimicweb.org>.

³³Κυριακίδης Κ.,&Άφερ Α(2014). *Τι ισχύει και τι όχι για την Συρία Οι πραγματικές αιτίες της εξέγερσης και η επόμενη μέρα*. Ανακτήθηκε από: <http://www.foreignaffairs.gr>.

³⁴Oweis, K-Y(2011). *Syria's Assad ends state of emergency*. Ανακτήθηκε από: <https://www.reuters.com>

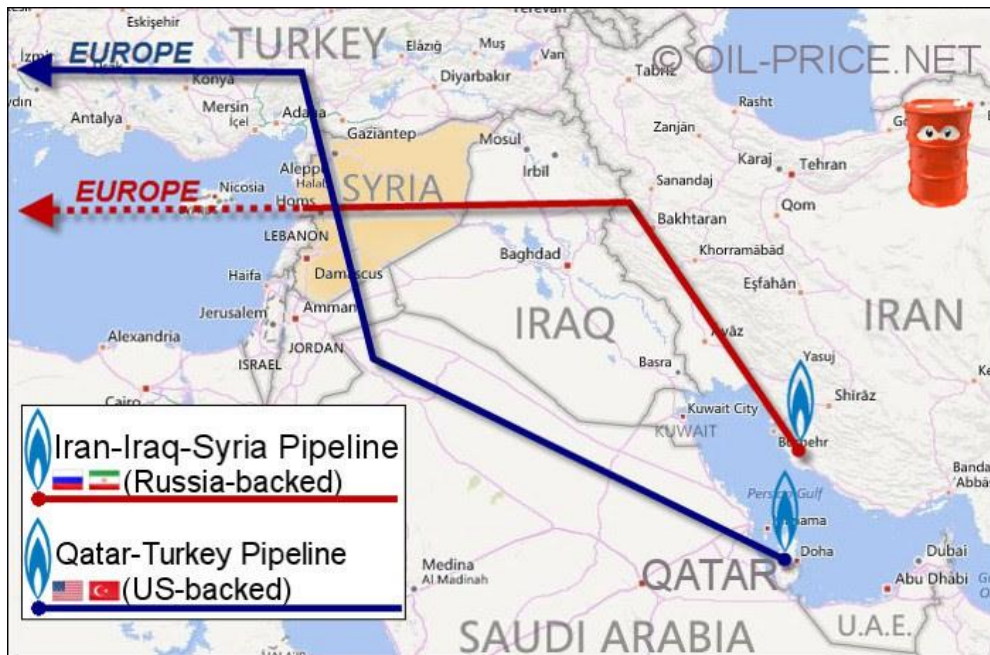
και την προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας από το Μπααθικό καθεστώς εις βάρος της πλειονότητας του συριακού λαού ανεξαρτήτως κοινότητας ή θρησκείας ή δόγματος.

Ενεργειακή Πολιτική. Ο Αμερικανός ειδικός Μίτσελ Ορενστάιν σε μια ανάλυση που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Foreign Affairs* σημειώνει: «Οι περισσότερες από τις εμπόλεμες χώρες στη Συρία εξάγουν φυσικό αέριο και τα συμφέροντά τους είναι συνδεδεμένα με τους αγωγούς που θα περάσουν από τη χώρα για να διοχετεύουν αέριο είτε του Κατάρ είτε του Ιράν στην Ευρώπη»³⁵. Η θέση της Συρίας είναι στρατηγική όσον αφορά στην ενεργειακή ασφάλεια και στις προοπτικές των οδών διαμετακόμισης ενεργειακών πόρων.

Το 2009, το Κατάρ πρότεινε στον Μπασάρ αλ Άσσαντ την κατασκευή ενός αγωγού φυσικού αερίου που θα περνούσε από τη Σαουδική Αραβία, την Ιορδανία, τη Συρία, την Τουρκία, για να καταλήξει στην Ευρώπη, προωθώντας το φυσικό αέριο του Κατάρ. Ο Άσσαντ απέρριψε το σχέδιο κατασκευής του αγωγού αυτού, και το 2010 δέχθηκε να συμμετάσχει στον «ισλαμικό αγωγό φυσικού αερίου» που πρότεινε το Ιράν. Πρόκειται για έναν αγωγό που θα διέσχιζε το Ιράκ και τη Συρία, καθιστώντας την τελευταία σημαντικό ενεργειακό κόμβο. Η κατασκευή αυτού του αγωγού των 1.500 χιλιομέτρων θα χρειαζόταν τρία χρόνια και θα κόστιζε 9 δισεκατομμύρια ευρώ. Η Δαμασκός και η Τεχεράνη, με την στήριξη της Ρωσίας, υπέγραψαν συμφωνία τον Ιούλιο του 2011, τέσσερις μήνες μετά την εκδήλωση της εξέγερσης κατά του Σύρου Προέδρου. Ο σιιτικός αγωγός θα έδινε την ευκαιρία στο Ιράν να ξαναμπεί στη διεθνή αγορά και θα μείωνε την εξάρτηση της Ευρώπης από τη Ρωσία. Ένα τέτοιο σενάριο ήταν εφιαλτικό τόσο για τις σουνιτικές μοναρχίες του Κόλπου όσο και για τα συμφέροντα των ΗΠΑ, οπότε και άρχισε η αντίστροφη μέτρηση για τη Συρία. Ο Άσσαντ και το καθεστώς του έπρεπε να φύγουν με το επιχείρημα του αντιδημοκρατικού χαρακτήρα του καθεστώτος, ακολουθώντας τον άνεμο της «Αραβικής Άνοιξης».

---

³⁵Orenstein M., & Romer G. (2015). *Putin's Gas Attack, Is Russia Just in Syria for the Pipelines*. Ανακτήθηκε από: <https://www.foreignaffairs.com>.

Χάρτης 6 : Ενεργειακοί Αγωγοί

«Αραβική Άνοιξη». Οι παραπάνω αιτίες ήταν σημαντικές και καθόλα δικαιολογημένες για να πυροδοτήσουν από μόνες τους την κοινωνική έκρηξη και την εξέγερση στη Συρία. Η εξέγερση αυτή πιθανώς δε θα είχε συμβεί αν δεν είχαν προηγηθεί τα γεγονότα, που οδήγησαν στην πτώση των καθεστώτων στην Τυνησία, στη Λιβύη και στην Αίγυπτο. Το πετυχημένο πείραμα της εξέγερσης σε άλλες αραβικές χώρες, λειτούργησε ως παράδειγμα για τους εξεγερθέντες στη Συρία, οι οποίοι πίστευαν ότι υπάρχουν πλέον οι κατάλληλες συνθήκες για την ανατροπή του Προέδρου Άσσαντ.

Κεφάλαιο δεύτερο

(Ισλαμικό Κράτος-ISIS-ISIL-DAESH)

Το Ισλαμικό Κράτος (ISIS) είναι συνέχεια και μετεξέλιξη του στρατιωτικού παραρτήματος της Αλ Κάιντα (al-Qaeda AQ) στο Ιράκ, του πυρήνα που διοικούσε ως το 2006 ο Αμπού Μουσάντ Αλ-Ζαρκάουι (Abu Musab al-Zarqawi). Αποτελεί ένα υβρίδιο μεταξύ (μη αναγνωρισμένης διεθνώς) κρατικής οντότητας και ενεργούς τζιχαντιστικής οργάνωσης του Ιράκ και της Συρίας. Στις 29 Ιουνίου 2014 ανακήρυξε, μονομερώς, την ίδρυση χαλιφάτου, σε μια έκταση που συμπεριλάμβανε περιοχές της Συρίας και του Ιράκ, ορίζοντας στη θέση του "χαλίφη" και "ηγέτη των απανταχού μουσουλμάνων" τον επικεφαλής της, Ιμπραήμ Άμπου Μπακρ Αλ Μπαγκντάντι (Abu al Baghdadi). Το ISIS αναδύθηκε από την ιδεολογία των Αδελφών Μουσουλμάνων,

της πρώτης ισλαμιστικής ομάδας που χρονολογείται από τη δεκαετία του 1920 στην Αίγυπτο. Αποτελούσε επίσημα τμήμα της Αλ Κάιντα, μέχρι το 2013 οπότε και αποκόπηκε, ενώ τον Φεβρουάριο του 2014 ο αρχηγός της Αλ Κάιντα, Αϊμάν Αλ Ζαουάχρι αρνήθηκε δημόσια οποιαδήποτε σχέση με το ISIS και τη δράση του.

Μέσα σε ένα πολύ μικρό χρονικό διάστημα το Ισλαμικό Κράτος απέκτησε χιλιάδες μαχητές, εξαπλώθηκε και κατέκτησε πολλές περιοχές του Ιράκ, της Συρίας, της Λιβύης κ.α. Επιπλέον, θεωρείται η πιο εύπορη τρομοκρατική οργάνωση και η πιο επικίνδυνη τόσο για την Δύση όσο και για την Μ. Ανατολή. Διέθετε ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό σύστημα προπαγάνδας, εξελιγμένα μέσα διάδοσης μηνυμάτων και ικανούς παραβιαστές-εισβολείς ηλεκτρονικών συστημάτων και κυβερνοχώρου (χάκερς).

Οι αρχικές επιτυχίες και η κατάληψη εδαφών από το Ισλαμικό Κράτος γρήγορα συνοδεύτηκαν από αποτυχίες, απώλεια εδαφών και πτώση, καθώς πολλές χώρες και ομάδες της Συριακής αντιπολίτευσης, υπό την ηγεσία των ΗΠΑ, αλλά και με ενεργό και δυναμική συμμετοχή της Ρωσίας, συνασπίστηκαν και δραστηριοποιήθηκαν στρατιωτικά εναντίον του³⁶.

Στις δυτικές άλλα και αραβικές χώρες το ISIS αποκαλείται απαξιωτικά Daesh: «al-Dawla al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham». Το εν λόγω ακρωνύμιο ωστόσο, είναι ομόηχο και με τις αραβικές λέξεις «Daes» που σε ελεύθερη μετάφραση σημαίνει «για κλωτσιές» και «Dahes» που σημαίνει «αυτός που σπέρνει τη διχόνοια».

Γέννηση-Εξέλιξη-Μορφοποίηση.

Από την Αλ-Κάιντα (AQ) στο Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ (ISI), 2003-2006.

Η γέννηση του ISIS, προήλθε από μία ηγετική φυσιογνωμία που αρχικά ήταν εκπαιδευόμενος στην Αλ Κάιντα στο Αφγανιστάν και στα πρώτα χρόνια της δράσης του ήταν στενά συνδεδεμένος με τον ηγέτη της Αλ Κάιντα . Αναφερόμαστε στον με το πραγματικό του όνομα, Ahmad Fadhil Nazzal al-Khalaylah, γνωστός ως Abu Musab al-Zarqawi (Αλ Ζαρκάουι)³⁷.

Ο Αλ-Ζαρκάουι το 1999 ίδρυσε την τρομοκρατική οργάνωση Τζαμάτ αλ-Ταουχίντ ουάλ Τζιχάντ (Jama'at al-Tawhid wa-I-Jihad, JTJWJ) που μεταφράζεται ως Μονοθεϊσμός και Τζιχάντ. Στις 17 Οκτωβρίου 2004 μετά από οκτώ μήνες διαπραγματεύσεων η οργάνωσή του και η Αλ Κάιντα κατέληξαν σε συμμαχία με

---

³⁶Τζιβραΐλη, Κ.(2017). *Στρατηγικό Αλφαβητάρι για τη Σύγκρουση στη Συρία*. Ανακτήθηκε από: <http://www.eliamep.gr>.

³⁷Weaver, M.A. (2006). *The Short, Violent Life of Abu Musab Al-Zarqawi*. Ανακτήθηκε από: <http://www.theatlantic.com>.

αποτέλεσμα, την αλλαγή του ονόματος της οργάνωσής του, σε Οργάνωση της Τζιχάντ στη Μεσοποταμία (Tanzim Qaidat al-Jihad fi Bilad al-Rafidayn), γνωστότερη ως al-Qaeda in Iraq, AQI (αλ-Κάϊντα στο Ιράκ)³⁸.

Στη συνέχεια επέρχεται η διακοπή των σχέσεων των δυο οργανώσεων με κύρια αιτία διάσπασης την ιδεολογική διαφορά γενεών που υπήρχε μεταξύ αυτών που πολέμησαν τη δεκαετία το '80 και το '90 στο Αφγανιστάν και αυτών της AQI που εκπαιδεύτηκαν και πολεμούν μέχρι και σήμερα στο Ιράκ και στη Συρία.

Στις 7 Ιουνίου 2006 ο Ζαρκάουι σκοτώνεται μετά από στοχευμένη αεροπορική επιδρομή, ενώ διέμενε στο κρησφύγετό του, πενήντα οκτώ χιλιόμετρα βόρεια της Βαγδάτης, έξω από την πόλη της Μπαγκούμπα (Baqubah)³⁹. Με το θάνατό του την ηγεσία αναλαμβάνει ο Αιγύπτιος Abu Ayyub al- Masri, γνωστός ως Abu Hamza al-Muhajir (αλ Μουζαχίρ). Στις 15 Οκτωβρίου 2006 το συμβούλιο της Σούρα (Shura) ανακοινώνει την ίδρυση του Ισλαμικού Κράτους στο Ιράκ (Islamic State in Iraq, ISI) απαρτιζόμενο από έξι κυβερνητικές επαρχίες. Στις 10 Νοεμβρίου του ίδιου έτους ο αλ Μουζαχίρ δηλώνει πίστη στο νεοδιορισθέντα αρχηγό-εμίρη του ISI, Hamid Dawud Mohamed Khalil al Zawī γνωστό ως Abu Hamza al Baghdadi (Άμπου Χαμζα Αλ Μπαγκντάντι)⁴⁰.

Από το Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ (ISI), στο Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας (ISIS), 2006-2012. Η περίοδος από τον Ιούνιο του 2006 έως τον Δεκέμβριο του 2011 χαρακτηρίζεται από μία έντονη ύφεση όσον αφορά τις δράσεις της οργάνωσης. Στο διάστημα αυτό το ISI, επεδίωξε να αυξήσει την ισχύ και την παρουσία του στις κεντρικές και δυτικές περιοχές του Ιράκ αποβλέποντας να ιδρύσει ένα σουνιτικό χαλιφάτο⁴¹. Ο τρόπος δράσης καθώς και το μοντέλο της άτυπης διακυβέρνησης στις παραπάνω περιοχές, απέβη άκαρπος. Η αιτία ήταν η μονοσήμαντη προσήλωσή του στην τήρηση της Σαρία και η αμείλικτη τιμωρία που επέβαλε στους κατοίκους ακόμα και όταν παρέκκλιναν στοιχειωδώς στην εφαρμογή της. Οι κάτοικοι καθώς και οι σουνιτικές φυλές έπαψαν να τους παρέχουν την απαραίτητη εσωτερική νομιμοποίηση. Παράλληλα στο διάστημα αυτό πολλά μέλη της οργάνωσης συνελήφθησαν ή σκοτώθηκαν από τις συνδυασμένες επιχειρήσεις των

---

³⁸Zelin, A (2014). *The War Between ISIS and Al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement*. Ανακτήθηκε από: <http://www.washingtoninstitute.org>.

³⁹Berns, J. (2006). *Abu Musab Al-Zarqawi, Leader of Al Qaeda in Iraq, Is Killed in U.S. Airstrike*. Ανακτήθηκε από: <http://www.nytimes.com>.

⁴⁰Τζιβραΐλη, Κ.(2017), ο. π. σημ. 36.

⁴¹Ibrahim, A. (2014). *The Resurgence of AQ in Syria and Iraq* (σελ 22-26). Army War College, Strategic Studies Institute.

ιρακινών δυνάμεων ασφαλείας και των ΗΠΑ⁴².

Μέχρι το 2011 η οργάνωση είχε απωλέσει την επιρροή της στην περιοχή, λόγω της αυξημένης παρουσίας των Αμερικανικών και Ιρακινών δυνάμεων καθώς είχε χάσει και την υποστήριξη της τοπικής κοινότητας που της παρείχε ηθική νομιμοποίηση. Η άνοδος και η ενίσχυση της οργάνωσης ξεκίνησε μέσω της ανάμιξης της στον Συριακό Εμφύλιο Πόλεμο. Κατά τα έτη 2013 και 2014, ο ISIS γρήγορα κατέλαβε εδάφη σε Συρία και Ιράκ. Η οργάνωση έλαβε παγκόσμια φήμη λόγω της ακραίας έως απάνθρωπης συμπεριφοράς της και της μεγάλης προσέλκυσης αλλοδαπών μαχητών που ενστερνίζονταν διεθνώς τις ισλαμιστικές ριζοσπαστικές ιδέες της.

Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας (ISIS), 2012-2017. Κατά το έτος 2012, η οργάνωση αντιμετώπιζε λιγότερη πίεση και έλεγχο, με τις επιθέσεις της να αυξάνονται σημαντικά, εκμεταλλευόμενη τον συριακό εμφύλιο ως έδαφος εκπαίδευσης και εργαλείο επέκτασης⁴³. Τον Απρίλιο του 2013, ο Baghdadi ανακοίνωσε τη διεξαγωγή επιχειρήσεων πλέον και στην Συρία και άλλαξε το όνομα της οργάνωσης σε ISIS (Islamic State in Iraq and Syria). Επιπλέον, ισχυρίστηκε πως η οργάνωση είχε συστήσει και την al-Nusra στην Συρία και πως οι δύο αυτές ομάδες είχαν ενωθεί σε μία, το οποίο αργότερα διαψεύστηκε⁴⁴.

Η οργάνωση αντιτάχθηκε στις κυβερνήσεις σε Ιράκ και Συρία, σε εθνικές και στρατιωτικές ομάδες στο Ιράκ, στις Κουρδικές δυνάμεις και σε διάφορες επανασταστικές ομάδες στην Συρία. Τα μεγάλα εδαφικά οφέλη, ξεκίνησαν τον Ιανουάριο του 2014 όταν για πρώτη φορά νίκησαν τις δυνάμεις του Ιράκ και κατέλαβαν τον έλεγχο της Φαλούτζα, ενώ τον επόμενο Μάρτιο, έφτασαν στην Μοσούλη⁴⁵.

Τα οικονομικά οφέλη των εισβολών αυτών, σε συνδυασμό με την έξωθεν βοήθεια από διεθνείς χορηγούς και από παράνομες εγκληματικές δραστηριότητες, όπως το λαθρεμπόριο και ο εκβιασμός τοπικών επιχειρήσεων, προσέφεραν στον ISIS περίπου 2 δις δολάρια. Από τον Σεπτέμβριο του 2014, οι ειδικοί εκτιμούν πως τα έσοδα του ISIS από το πετρέλαιο μόνο, του απέδωσαν 1-2 εκατομμύρια δολάρια την

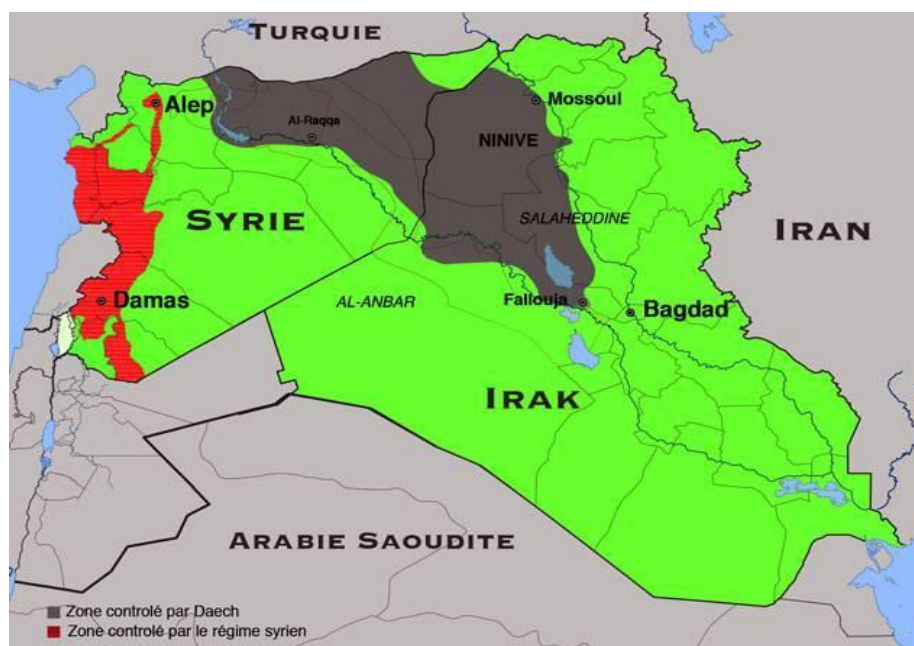
⁴²Roggio, B. (2007). *Targeting Al Qaeda in Iraq's Network*. Ανακτήθηκε από: <https://www.longwarjournal.org..>

⁴³Ibrahim, A. (2014). ο.π σελ 18-21.

⁴⁴Joscelyn, Th. (2013). *Al Qaeda in Iraq, Al Nusrah Front emerge as rebranded single entity*. Ανακτήθηκε από: <http://www.longwarjournal.org>.

⁴⁵Seiple, K. & Schmit E. (2014). *ISIS Keeps Up Pressure Near Baghdad as Iraqi Troops Hesitate*. Ανακτήθηκε από: <https://www.nytimes.com>.

ημέρα⁴⁶.

Χάρτης 7 : ISIS 2014

Τον Ιούνιο του 2014, ύστερα από σημαντικές εδαφικές νίκες σε Ιράκ και Συρία, η οργάνωση άλλαξε την ονομασία της, αυτή τη φορά σε IS “Islamic State”, ανακοινώνοντας πως πλέον αποτελεί «Χαλιφάτο». Ταυτόχρονα, κάλεσε και όλους τους μουσουλμάνους να δηλώσουν αλληλέγγυοι στο νέο Χαλιφάτο⁴⁷. Οι ονομασίες, IS, ISIS, ISIL, DAESH, χρησιμοποιούνται εναλλακτικά και ισότιμα ως όροι σε διεθνές επίπεδο.

Στα τέλη του Σεπτεμβρίου του 2014, καθώς ο ISIS συνέχιζε να επεκτείνει τα σύνορά του, οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν πως θα ξεκινήσουν από αέρος χτυπήματα κατά της οργάνωσης και τον Οκτώβριο του 2014, ο Ιρακινός στρατός, υποβοηθούμενος από την αμερικανική αεροπορία, πάλευε να διατηρήσει τον έλεγχο στην επαρχία Ανμπάρ (Anbar)⁴⁸. Κατόπιν, τον Νοέμβριο του 2014, οι Κουρδικές δυνάμεις προσπάθησαν να ανακόψουν την εξάπλωση του ISIS στην περιοχή του Κομπάνι(Kobani) στην βόρεια Συρία. Οι ΗΠΑ διεξήγαγαν αεροπορικά χτυπήματα κατά του ISIS και εξόπλισαν τους Κούρδους⁴⁹.

Από τις 30 Σεπτεμβρίου του 2015 μέχρι τις 21 Νοεμβρίου 2017,

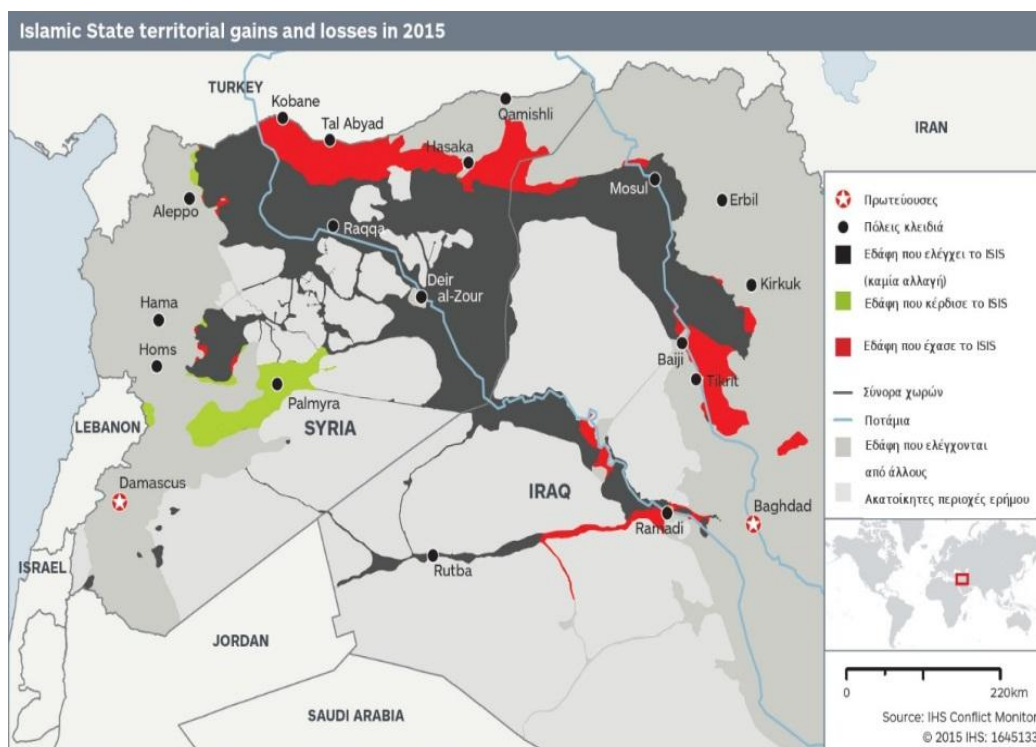
⁴⁶The New York Times.(2014). *How ISIS Works*. Ανακτήθηκε από: <http://www.nytimes.com>.

⁴⁷Pizzi, M. (2014). *In declaring a caliphate, Islamic State draws a line in the sand*. Ανακτήθηκε από: <http://america.aljazeera.com>.

⁴⁸Barnard, A. (2014). *Opposition in Syria Is Skeptical of U.S. Airstrikes on ISI*. Ανακτήθηκε από: <https://www.nytimes.com>.

⁴⁹Kakol, K. (2014). *Iraqi Kurds Are Joining Fight to Drive Islamic State From Kobani*. Ανακτήθηκε από: <https://www.nytimes.com>.

πραγματοποιείται η ρωσική στρατιωτική επέμβαση στη Συρία, επιτρέποντας στις κυβερνητικές δυνάμεις του Άσσαντ να ανακαταλάβουν απολεσθέντα εδάφη και να ανακοινώσουν την «πλήρη απελευθέρωση» του συριακού εδάφους από την επιβολή του Ισλαμικού Κράτους, αν και η οργάνωση εξακολουθεί να κατέχει μικρούς θύλακες⁵⁰.

Χάρτης 8 : ΣΥΡΙΑ 2015

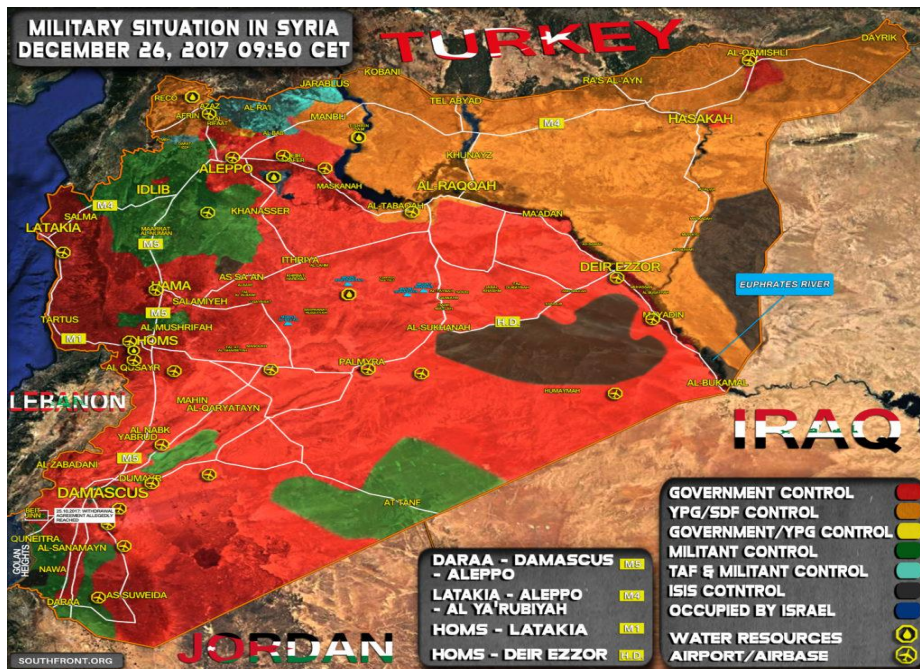
Δυστυχώς κατά τα έτη 2015-2017, το Ισλαμικό Κράτος πέραν της συμμετοχής του στον συριακό εμφύλιο και των επιθέσεων του στην Μ. Ανατολή είναι υπεύθυνο για πολλές τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρώπη, ως αντίποινα στην προσπάθεια της Δύσης να εμπλακεί στην Μ. Ανατολή και για τις επιδρομές εναντίον τους. Οι επιθέσεις στην Ευρώπη από το 2015 μέχρι το 2017 αριθμούνται σε 15, όπως παρακάτω⁵¹:

1. 2015: Γαλλία(1).
2. 2016: Γερμανία(4), Βέλγιο(1), Γαλλία(2).
3. 2017: Γαλλία(2), Αγγλία(3), Δανία(1), Ισπανία(1).

⁵⁰ Η Ρωσία Ξεκίνησε την Αποχώρηση των Στρατευμάτων της από τη Συρία (2017). Ανακτήθηκε από: <https://www.newsbeast.gr/world>

⁵¹ Τζιβραΐλη, Κ.(2017), ο. π. σημ. 36

Χάρτης 9 : ΣΥΡΙΑ 2017

Ηγεσία. Θα επιχειρήσουμε μια μικρή ανασκόπηση των βασικών ηγετών του:

1. Abu Mus'ab al-Zarqawi (2002 – 7 Ιουνίου 2006)
2. Abu Umar al-Baghdadi (Οκτώβριος 2006 - 18 Απριλίου 2010)
3. Abu Ayub al-Masri, γνωστός και ως Hamza al-Muhajir και Abu Hamza (Οκτώβριος 2006 – 18 Απριλίου 2010)
4. Abu Bakr al-Baghdadi, γνωστός και ως Abu Du'a (2010 έως σήμερα).

Ισλαμικό Κράτος και Υψηλή Στρατηγική

Η Υψηλή Στρατηγική του Ισλαμικού Κράτους ταυτίζεται με τους ιδεολογικούς και θρησκευτικούς του σκοπούς και στόχους. Τον Ιούλιο του 2014 στο περιοδικό Dabiq (Νταμπίκ) παρουσιάστηκαν τα στάδια που θα έπρεπε να πραγματοποιηθούν προκειμένου να υλοποιηθεί ο αντικειμενικός πολιτικός σκοπός της οργάνωσης⁵², όπως παρακάτω:

Μετανάστευση (Hijrah). Η μετανάστευση ή η φυγή του προφήτη Μωάμεθ και των οπαδών του από τη Μέκκα στο Yathrib (που αργότερα μετονομάστηκε σε Μεντίνα) το 622 μ.Χ.⁵³ αποτέλεσε την ιδεολογική βάση για την στρατολόγηση ομοϊδεατών μουσουλμάνων από το εξωτερικό και της μετέγκαταστασής τους στο εσωτερικό του Ισλαμικού Κράτους. Φρόντισε να παρουσιάσει τη ζωή εντός του Ισλαμικού Κράτους ως σταθερή, ευημερούσα και αυστηρά προσαρμοσμένη στην

⁵².Dabiq Magazine(online magazine used by ISIL for Islamic radicalization and recruitment) (2014). *The Return of Khilafah*, σελ 34-41.

⁵³History Article. *Hijrah Islam*. Ανακτήθηκε από: <https://www.britannica.com>.

πιστή εφαρμογή της Σαρία. Προς επίτευξη του σκοπού του εκμεταλλεύτηκε τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και κυρίως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, προκειμένου να προτρέψει ομοϊδεάτες του να ενταχθούν στις τάξεις του. Μάλιστα μία σειρά από περιοδικά του IS δημοσιεύονταν και προωθούνταν κυρίως στα Αγγλικά, αλλά και σε άλλες γλώσσες, όπως τα Γαλλικά, Γερμανικά, Ρωσικά και Αραβικά, αποσκοπώντας να ενθαρρύνει ξένους τζιχαντιστές .

Εκκλησίασμα (Jama' ah). Οι πιστοί μέσα από τη διδασκαλία των στοιχείων του Κορανίου και των αυθεντικών Ισλαμικών χαντίθ (hadiths) θα ενίσχυαν και θα ενδυνάμωναν την πίστη τους. Απέβλεπαν τόσο οι γηγενείς μαχητές όσο και οι ξένοι μαχητές να πολεμήσουν με ορμή κατά των αντιπάλων τους, προκαλώντας χάος, μέχρι την τελική κατάρρευση των πολιτικών καθεστώτων σε Ιράκ και Συρία και την πλήρη επικράτησή τους.

Αποσταθεροποίηση Ειδωλολατρίας (Taghut) Επιδίωξη ήταν η αποσταθεροποίηση και η ανατροπή των ειδωλολατρικών καθεστώτων του Ιράκ και της Συρίας τα οποία επαναστάτησαν εναντίον του Θεού και παραβίαζαν τη θέλησή του. Απώτερος στόχος τους ήταν η διάσπαση των πολιτικών τους συνόρων, η δημιουργία συνθηκών εμφύλιου πόλεμου μέχρι να διασφαλιστεί ότι τα κράτη αυτά θα πάνε να υπάρχουν καθώς και η υπεράσπιση του φυσικού χώρου του Ισλαμικού Κράτους (με την έννοια των εδαφών που είχε καταλάβει και βρίσκονταν υπό τον έλεγχό του).

Εδραίωση Χαλιφάτου (Tamkin Khalifah). Η edραίωση ενός εθνοθρησκευτικού κράτους-χαλιφάτου στα όρια των καταληφθέντων εδαφών σε Συρία και Ιράκ, αποτελούσε δομικό στοιχείο της Υψηλής Στρατηγικής του Ισλαμικού Κράτους για την μετά τον πόλεμο εποχή. Η επιβίωση και η εξάπλωση του χαλιφάτου ως χώρου και ως ιδέας, θα εξαρτιόνταν από:

1. Τη δημιουργία μιας ισχυρής βάσης υποστηρικτών, παρέχοντάς του εσωτερική νομιμοποίηση.

2. Μετρά διακυβέρνησης για τη βιωσιμότητα του νέου κράτους και επιβολής του νόμου σύμφωνα με τη Σαρία.

3. Τη διατήρηση και τον έλεγχο των εδαφών που κατέχει με την υποστήριξη των διαφόρων φυλών σε Συρία και Ιράκ αφού πρώτα κέρδιζε την αφοσίωσή τους και την πίστη τους.

4. Τη σύνδεση με την ευρύτερη κοινότητα των μουσουλμάνων ανά τον κόσμο

την Ummah (Ούμμα)⁵⁴, προκειμένου να αποσπάσει τη θρησκευτική νομιμοποίηση από αντίπαλες οργανώσεις, αποδεικνύοντας ότι η ιδεολογία και η μεθοδολογία του είναι δικαιολογημένη και επιτυχημένη.

Στην Υψηλή Στρατηγική του Ισλαμικού Κράτους, κυρίαρχο ρόλο διαδραμάτιζε η Στρατιωτική Στρατηγική καθώς η επιδίωξη των σκοπών του στηρίζονταν κυρίως στην στρατιωτική του ισχύ και στην ικανότητα των μαχητών του. Αποτελούσε τον ισχυρότερο συντελεστή ισχύος που διέθετε, χωρίς να παραβλέπουμε τους υπόλοιπους (οικονομία, διπλωματία, πληροφορίες). Η Στρατιωτική Στρατηγική του Ισλαμικού Κράτους απέβλεπε⁵⁵:

1. Στην επιβολή ελέγχου στις αστικές σουνιτικές περιοχές της ενδοχώρας του Ιράκ, οι οποίες συνδέονταν με την ισχυρή παρουσία του IS στη Συρία και οριοθετούσαν τα εδάφη του.

2. Στον έλεγχο υποδομών ζωτικής σημασίας.

3. Στην δημιουργία μίας ζώνης αποκλεισμού στο Ιρακινό Κουρδιστάν και την οριοθέτηση των συνόρων του με το Ιράν.

4. Στην πολιτική διάλυση του Ιράκ και την αποστέρηση της Βαγδάτης ως πόλη προπύργιο για τον σιιτικό πληθυσμό.

5. Να καταστήσει τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας μη ικανές για επιθετικές επιχειρήσεις εναντίον του και εάν είναι δυνατόν να τις καταστρέψει.

6. Στην κατάρρευση και διάλυση του καθεστώτος Άσσαντ και την επέκταση του χαλιφάτου σε περιοχές της βόρειας και κεντρικής Συρίας.

Το Ισλαμικό Κράτος δεν χρησιμοποίησε μονοδιάστατη Στρατιωτική Στρατηγική αλλά ανάλογα με τις ανάγκες και την πολυπλοκότητα των εξελίξεων εφάρμοσε συνδυαστικές επιλογές μεταξύ τρομοκρατίας, ανταρτοπόλεμου και συμβατικού πολέμου.

Αρχικά ακολουθήθηκε πειθαναγκαστική στρατηγική για την αλλαγή του status quo με την απειλή χρήσης βίας η οποία ανάλογα με τη δυναμική των εξελίξεων μετατρέπεται σε επιθετική για κατάληψη εδάφους, καταστροφή των εχθρικών δυνάμεων και αλλαγή του εδαφικού status quo. Επίσης η έννοια της έμμεσης προσέγγισης αποτελεί ακολουθητέα στρατηγική του Ισλαμικού Κράτους, αποφεύγοντας την εμπλοκή με ισχυρό αντίπαλο, προστατεύοντας τις δυνάμεις του από

---

⁵⁴Suellentrop, C. (2001). *From Allah to umma - a brief guide to Islam*. Ανακτήθηκε από: <https://www.theguardian.com>.

⁵⁵Lewis, J.(2014). *The Islamic State: a counter strategy for a counter state* (σελ. 13-14). Washington: Institute for the Study of War.

τη συνεχή τριβή και επιλέγοντας έναν πόλεμο φθοράς όπου ο αντίπαλος αντιμετωπίζεται από το IS ως μια σειρά στόχων που πρέπει να καταστραφούν⁵⁶.

Το Ισλαμικό Κράτος αντιμετωπίζει ένα σύνολο δυνάμεων με κύριους αντίπαλους τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας συνεπικουρούμενες από αέρος από τις ΗΠΑ, τους Κούρδους Πεσμεργκά, τις δυνάμεις του ΡΚΚ και τις κυβερνητικές δυνάμεις του Άσσαντ με την αμέριστη συμπαράσταση της Ρωσίας. Αναγκάστηκε από την πίεση και την ανωτερότητα των αντιπάλων του να απωλέσει τα εδάφη που είχε καταλάβει και να μεταπέσει σε άμυνα, εφαρμόζοντας ενεργητική τακτική. Η μελλοντική στάση του Ισλαμικού Κράτους παρουσιάζεται μέσα από τις δηλώσεις του Μοχάμεντ αλ Αντνάνι (εκπρόσωπος του ISIS μέχρι το θάνατό του σε αεροπορική επιδρομή των ΗΠΑ, στις 30 Αυγούστου 2016): «...οι επαναστάτες δεν έχουν άλλη επιλογή, όταν έχουν να αντιμετωπίσουν ασφυκτική πίεση, από το να οπισθοχωρήσουν και να ξαναπολεμήσουν σε άλλα μέρη και σε άλλες χρονικές στιγμές»⁵⁷. Η δήλωση αυτή φανερώνει ότι το Ισλαμικό Κράτος θα αποτραβηχτεί, συρρικνωμένο σε θύλακες εντός της ενδοχώρας του Ιράκ και της Συρίας, προκειμένου να ανασυγκροτηθεί, αναδιοργανωθεί και να είναι έτοιμο να εφαρμόσει τη διαδρομή τρομοκρατία, ανταρτοπόλεμος, συμβατικός πόλεμος, όταν οι συνθήκες και ο χρόνος του το επιτρέψουν.

---

⁵⁶Κολιόπουλος, Κ.(2008). *Η Στρατηγική Σκέψη από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα* (σελ 19-53). Αθήνα:Ποιότητα

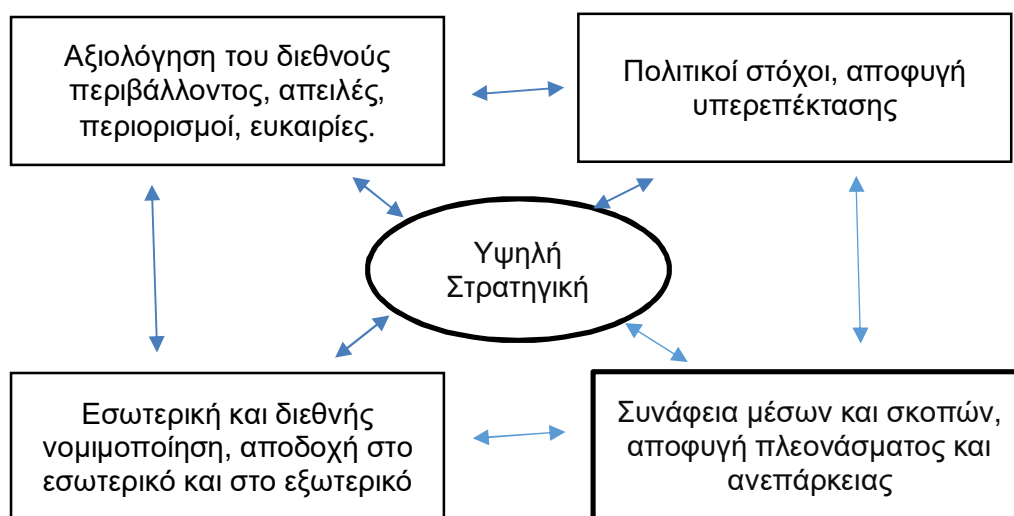
⁵⁷Whiteside, C.(2016). *New Masters of Revolutionary Warfare: The Islamic State Movement (2002- 2016)*. Ανακτήθηκε από: <http://www.terrorismanalysts.com>.

Κεφάλαιο Τρίτο

(Η Εμπλοκή της Ρωσίας στον Συριακό Εμφύλιο)

Η Ρωσική Υψηλή Στρατηγική στην Ανατολική Μεσόγειο

Ο Α. Πλατιάς και ο Κ. Κολιόπουλος έχουν αποδώσει τον σχεδιασμό της Υψηλής Στρατηγικής ως έναν κεντρικό άξονα γύρω από τον οποίο ενυπάρχουν τέσσερις πυλώνες, οι οποίοι βρίσκονται σε λειτουργική αλληλεπίδραση, τόσο μεταξύ τους, όσο και με τον κεντρικό άξονα, συναρθρώνοντας ένα πλέγμα εισροών-εκροών, που έχουν απόληξη και ως σημείο εκκίνησης την Υψηλή Στρατηγική⁵⁸.

Γράφημα 1, Σχεδιασμός Υψηλής Στρατηγικής

Ο Χ. Παπασωτηρίου αναφέρει ότι «από την σκοπιά των μεγάλων δυνάμεων η προώθηση διεθνών θεσμών και ιδεολογιών ευνοϊκών για την εμπέδωση της επιρροής και της ισχύος τους αποτελεί συνήθως κεντρικό στοιχείο της μακροσκοπικής υψηλής στρατηγικής τους.»⁵⁹

Από το 2000, με την ανάληψη της προεδρίας από τον Βλαντιμίρ Πούτιν, η Υψηλή Στρατηγική της Ρωσικής Ομοσπονδίας για την επίτευξη των πολιτικών της στόχων, επικεντρώνεται σε συνεργασίες πολιτικής, οικονομικής και στρατιωτικής φύσεως. Η αρχή σημειώθηκε με την ένταξη της Ρωσίας στην Partnership for Peace (PfP) ως θεσμικό προθάλαμο για την μελλοντική ενσωμάτωση των πρώην κομμουνιστικών και σοβιετικών κρατών στο NATO⁶⁰. Το 1997 NATO και Ρωσία συνυπέγραψαν την Ιδρυτική Πράξη Αμοιβαίων Σχέσεων για τη Συνεργασία και την

⁵⁸Platias A., & Koliopoulos C.(2006). *Thucydides on Strategy* (σελ 51- 52). Αθήνα:Eurasia

⁵⁹Παπασωτηρίου, Χ.(2011). *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική* (σελ 15). Αθήνα: Ποιότητα.

⁶⁰Ανακτήθηκε από: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics>.

Ασφάλεια⁶¹, ενώ από το 2002 οι σχέσεις των δυο δρώντων απέκτησαν μια μόνιμα διαρθρωμένη δομή με το Συμβούλιο NATO-Ρωσίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τη διαχείριση κρίσεων και την αντιμετώπιση παράνομων διασυνοριακών δραστηριοτήτων (trafficking, ναρκωτικά κ.α.)⁶². Στην κομβική αυτή μεταστροφή της ρωσικής πολιτικής ασφάλειας θα πρέπει να προστεθεί και η παράλληλη ανάπτυξη αμυντικών και οικονομικών σχέσεων με την Κίνα και το Σύμφωνο της Σανγκάης (SCO), το οποίο λειτουργεί ως μια μόνιμη οργανική δομή μεταξύ Κίνας και Ρωσίας⁶³.

Το 2009 παρουσιάστηκε το νέο Σχέδιο Εθνικής Ασφάλειας με τον τίτλο «Εθνική Στρατηγική Ασφάλειας έως το 2020»⁶⁴. Στο Σχέδιο διακρίνονται τέσσερα χαρακτηριστικά σημεία:

1. Διατυπώνεται η άποψη ότι η Ρωσία έχει πετύχει την άρση όλων των εμποδίων που σημειώθηκαν από την προσαρμογή στη μετασοβιετική περίοδο.

2. Για την προάσπιση των εθνικών συμφερόντων η Ρωσία θα ασκήσει μια ρεαλιστική πολιτική, αποφεύγοντας τις υπέρογκες στρατιωτικές δαπάνες, περιλαμβανομένου και ενός αγώνα εξοπλισμών.

3. Αναγκαία παράμετρος της εθνικής ασφάλειας είναι ο συνδυασμός στρατιωτικών, οικονομικών και διπλωματικών μέσων για την αποτροπή πιθανών κινδύνων εσωτερικής και εξωτερικής προέλευσης.

4. Δίδεται έμφαση, στην αναδιοργάνωση των ενόπλων δυνάμεων, στη διασυνοριακή ασφάλεια, στη μεγέθυνση της οικονομίας, στη δημοσιονομική σταθερότητα, στη ρύθμιση και προστασία του τραπεζικού συστήματος, καθώς και στην ενεργειακή ασφάλεια.

Στις 31-10-2015 εκδόθηκε η νέα Εθνική Ρωσική Στρατηγική⁶⁵, η οποία καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο η Ρωσία αντιλαμβάνεται τις εξελίξεις σε παγκόσμιο

---

⁶¹NATO-Russia Council(2002). *Structure of the NRC*. Ανακτήθηκε από: <https://www.nato.int>.

⁶²Το 2004, μεταξύ των δυο εταίρων πραγματοποιήθηκαν κοινές ασκήσεις για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στο Καλίνινγκραντ. Ανακτήθηκε από: <http://www.nato.int/review/2005/issue3>.

⁶³Το Σύμφωνο της Σανγκάης (Shanghai Cooperation Organisation) συγκροτήθηκε αρχικά το 1996 ως οργανισμός στρατιωτικής και οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Κίνας, Ρωσίας, Καζακστάν, Κιργιστάν και Τατζικιστάν με την ονομασία Shanghai Five. Το 2001, οπότε και προσχώρησε το Ουζμπεκιστάν, τα πέντε ιδρυτικά μέλη μετεξέλιξαν τον οργανισμό αυτόν στη σημερινή του μορφή, δίνοντάς του την ισχύουσα ονομασία. Ανακτήθηκε από: <http://www.sectsc.org/EN123>

⁶⁴2009. *Russia-s National Security Strategy to 2020*. Ανακτήθηκε από: <http://rustrans.wikidot.com>.

⁶⁵Μπαζίνης, Θ. (2016). *Ρωσική Εθνική Στρατηγική: Αφετηρία επέκτασης ή σχέδιο επιβίωσης*. Ανακτήθηκε από: <https://powerpolitics.eu>.

και περιφερειακό επίπεδο, αλλά και τη στάσης της απέναντι στους παράγοντες που διαμορφώνουν την παγκόσμια σκηνή. Η Ρωσία, αντιλαμβανόμενη το άναρχο και πολυπολικό διεθνές περιβάλλον και με φάρο την ισχύ της και τα ιστορικά της δικαιώματα, ωθείται να διεκδικήσει το ρόλο της ισχυρής δύναμης και του διαμορφωτή των εξελίξεων. Επιδιώκει την εδραίωση της σε Ευρασία και την επέκτασή της επιρροής της στη Μέση Ανατολή, εκμεταλλευόμενη τις ευκαιρίες που προκύπτουν από την συρρίκνωση της Αμερικάνικης επιρροής και την ταυτόχρονη ανάδυση νέων πόλων και κέντρων ισχύος. Ο ρόλος αυτός αφενός μεν ενισχύεται από την πολιτιστική της ταυτότητα και τις εθνικές της αξίες, αφετέρου υποστηρίζεται από ένα κρατικοκεντρικό μοντέλο οργάνωσης με κυρίαρχη πολιτική ελίτ, νομιμοποιημένη στο εσωτερικό τόσο από την Ορθόδοξη Εκκλησία, όσο και από την αντίληψη της χώρας ως μεγάλης δύναμης. Τα μακροπρόθεσμα στρατηγικά συμφέροντα της Ρωσίας, τα οποία προσδιορίζει η Εθνική Στρατηγική αφορούν:

1. Τη διαφύλαξη της συνταγματικής τάξης, της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας.
2. Την πολιτική και κοινωνική σταθερότητα, με βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την ενίσχυση/διαφύλαξη της κουλτούρας και των παραδοσιακών ρωσικών αξιών.
3. Την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.
4. Την ανάδειξη της Ρωσίας ως μιας εκ των ηγετικών δυνάμεων (Leading World powers) σε ένα πολυκεντρικό (polycentric) παγκόσμιο περιβάλλον, με στόχο τη διαφύλαξη της στρατηγικής σταθερότητας.

Την υλοποίηση της ρωσικής Υψηλής Στρατηγικής, κλήθηκαν να υποστηρίξουν και να εφαρμόσουν οι Προέδροι της Ρωσικής Ομοσπονδίας Βλαντιμίρ Πούτιν⁶⁶ και Ντιμίτρι Μεντβέντεφ⁶⁷. Προτεραιότητά τους ήταν η εξυγίανση, η

---

⁶⁶Πρόεδρος της Ρωσικής Ομοσπονδίας, από τις 7 Μαΐου 2012. Την ίδια θέση κατείχε μεταξύ των ετών 2000 με 2008, ενώ διετέλεσε Πρωθυπουργός της Ρωσικής Ομοσπονδίας από τις 8 Μαΐου του 2008 έως τις 7 Μαΐου 2012. γεννήθηκε στις 7 Οκτωβρίου 1952 στο Λένινγκραντ (σύγχρονη Αγία Πετρούπολη), της τότε Σοβιετικής Ένωσης. Τελείωσε τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου του Λένινγκραντ το 1975 και λίγο καιρό αργότερα απέκτησε διδακτορικό στα Οικονομικά. Τον Ιούνιο του 1991 έγινε Πρόεδρος Διεθνών Σχέσεων του Δήμου Αγίας Πετρούπολης και το 1994 πρώτος Αντιπρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου. Το Μάρτιο του 1997 προήχθη σε αντιπρόεδρο του Εκτελεστικού Γραφείου του Προέδρου, ενώ το 1998 ορίστηκε Διοικητής της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Πληροφοριών της Ρωσίας, διάδοχος της Επιτροπής της Κρατικής Ασφάλειας. Ένα χρόνο αργότερα, τον Αύγουστο του 1999, ορίστηκε Πρωθυπουργός από τον Πρόεδρο Μπορίς Γιέλτσιν και τον Ιανουάριο του 2000, μετά από το ξαφνικό διάγγελμα παραίτησης του Γιέλτσιν, ορίστηκε προσωρινός Πρόεδρος.

⁶⁷Πρωθυπουργός της Ρωσίας ή αλλιώς υπουργός του Κράτους της Ρωσίας, από τις 8 Μαΐου 2012. Στο παρελθόν είχε εκλεγεί 3^{ος} πρόεδρος της Ρωσίας το 2008, αντικαθιστώντας τον

αναδιάρθρωση και η ανάπτυξη της οικονομίας παρά τις δυσκολίες στο μεταρρυθμιστικό πεδίο και στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ταυτόχρονα εργάστηκαν με συντεταγμένες προσπάθειες για την αποκατάσταση της ρωσικής ισχύος διεθνώς και για τη σταδιακή μετατόπιση της θέσεώς της από μια περιφερειακή δύναμη σε μια ισχυρή ηγεμονική δύναμη. Αντιλήφθηκαν ότι η ανάκαμψη και η ισχυροποίηση της Ρωσίας περνά μέσα από την Ευρασιατική Ένωση⁶⁸, τους συμμάχους της με κυριότερη την Κίνα, τις χώρες του BRICS⁶⁹ και της παρουσίας της στην Ανατολική Μεσόγειο. Οι συνεχείς μεταβαλλόμενες εξελίξεις, οι απρόβλεπτες συγκρούσεις και η παρουσία πολλών διεθνών δρώντων με αντικρουόμενα συμφέροντα εμφανίζουν ευκαιρίες που πρέπει να αναγνωριστούν και να αντιμετωπιστούν με τον πλέον επωφελή για το κράτος τρόπο.

Η στρατηγική της Ρωσίας στη Μέση Ανατολή δεν υποκινήθηκε από ένα συγκεκριμένο πολιτικό όραμα ούτε επιδιώκει να γίνει η ηγέτιδα δύναμη στην περιοχή. Έχοντας την πεποίθηση ότι αποτελεί παγκόσμια δύναμη θέλει να συγκεντρώσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη επιρροή και να διαδραματίσει σημαίνοντα ρόλο στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και αποφάσεων για την επόμενη μέρα, όποτε και όπως αυτή προκύψει. Χαρακτηρίζεται ως ευέλικτη, ευκαιριακή, ρεαλιστική και συναλλακτική, συνδυάζοντας όσο το δυνατό καλύτερα τους πόρους που διαθέτει με την απρόβλεπτη δυναμική της περιοχής.⁷⁰

Η Ρωσία αντιλαμβανόμενη την αστοχία και αναξιοπιστία της δυτικής πολιτικής στη Μέση Ανατολή εμφανίζεται ως μια εναλλακτική λύση μετά την Αραβική Άνοιξη. Οι κυβερνήσεις της Μέσης Ανατολής χρησιμοποιούν πολιτικές και

Βλαντιμίρ Πούτιν. Ο Μεντβέντεφ γεννήθηκε στην Αγία Πετρούπολη (πρώην Λένινγκραντ) στις 14 Σεπτεμβρίου του 1965 και είναι γιος καθηγητών πανεπιστημίου. Μεγάλωσε σε προάστιο προλετάρων. Αποφοίτησε από τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου του Λένινγκραντ το 1987 και στη συνέχεια ανέπτυξε επιχειρηματική δραστηριότητα. Στα τέλη του 1999 ορίστηκε σε υψηλές κυβερνητικές θέσεις από τον Πρόεδρο Πούτιν και έλαβε μέρος στην εκστρατεία για την εκλογή του τελευταίου του 2000. Την ίδια περίπου περίοδο, ο Μεντβέντεφ ήταν από το 2000 ως το 2001, πρόεδρος της εταιρείας Γκάζπρομ (Gazprom) και αντιπρόεδρος το 2001-2002. Τον Ιούνιο του 2002 έγινε για δεύτερη φορά πρόεδρος της Γκάζπρομ και το Νοέμβριο του 2005 διορίστηκε από τον Πούτιν και τον τότε πρωθυπουργό Μιχαήλ Φραντκόφ στο αξίωμα του πρώτου αντιπροέδρου της κυβέρνησης. Στις 10 Δεκεμβρίου 2007, προτάθηκε ανεπίσημα για υποψήφιος Πρόεδρος στις εκλογές του 2008, λαμβάνοντας επίσημα το χρίσμα στις 17 Δεκεμβρίου του 2007 και στις 2 Μαρτίου 2008 εξελέγη Πρόεδρος. Θεωρείται γενικά μετριοπαθής και φιλελεύθερος πολιτικός.

⁶⁸Μαργαρίτου, Κ., (2015). *Ευρασιατική Ένωση και η Υψηλή Στρατηγική της Ρωσικής Ομοσπονδίας*. Αθήνα:Σιδέρη.

⁶⁹BRICS είναι ένας διεθνής πολιτικός οργανισμός των κορυφαίων αναδύμενων αγορών, που αποτελείται από πέντε χώρες: τη Βραζιλία, τη Ρωσία, την Ινδία, τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας και τη Νότια Αφρική, (Brazil, Russia, India, China, and South Africa),

⁷⁰ Sladden J., & Wasser B., & Connable B., & Grand-Clemen S. (2017). *Russian Strategy in the Middle East*. Ανακτήθηκε από: <https://www.rand.org>.

οικονομικές συμφωνίες με τη Ρωσία, κυρίως ως μέσο σηματοδότησης προς τις ΗΠΑ ότι έχουν και άλλες επιλογές, χωρίς όμως να θέλουν να θέσουν σε κίνδυνο τη σχέση τους με τις ΗΠΑ για χάρη μιας συμφωνίας με τη Ρωσία. Τα στρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ στην Μέση Ανατολή είναι αρκετά, με σημαντικότερα τη διασφάλιση της ασφάλειας του Ισραήλ και την παροχή εξασφαλίσεων στους Άραβες συμμάχους της συμπεριλαμβανομένης της Σαουδικής Αραβίας, της Ιορδανίας και των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων. Η Ρωσία είναι καλά ενήμερη αυτής της ισορροπίας και αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που τις παρουσιάζονται εφαρμόζει πρακτικές υπονόμησης της ισχύς και της επιρροής των ΗΠΑ στην περιοχή και όχι κατ'ανάγκη να σφετεριστεί τα συμφέροντά της.

Η Ρωσία επιδιώκει να οικοδομήσει και να διατηρήσει πρακτικές σχέσεις με χαρακτηριστικά συναλλαγής με σχεδόν όλους τους κρατικούς και μη κρατικούς παράγοντες στη Μέση Ανατολή. Η ρεαλιστική σύγκληση συμφερόντων ιδιαίτερα σε οικονομικό και επιχειρηματικό επίπεδο ωθεί τη Ρωσία να προβεί σε συμφωνίες, χωρίς να είναι απαραίτητα μακροχρόνιες συμμαχίες ή ακόμη και συνεργασίες. Η αστάθεια των παγκόσμιων αγορών ενέργειας, σε συνδυασμό με την αυξημένη εξάρτηση της Ρωσίας από τα πετρελαϊκά έσοδα, η οικονομική επιβράδυνση και οι δυτικές κυρώσεις, άσκησαν μεγαλύτερη πίεση στη Μόσχα να επιδιώξει κέρδη στις ενεργειακές αγορές της Μέσης Ανατολής. Οι κρατικές επιχειρήσεις της (Gazprom και Rosatom), διατηρούν σημαντικά ενεργειακά συμφέροντα από την πυρηνική ενέργεια έως το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο σε χώρες όπως το Ιράν, το Ιράκ, την Τουρκία. Επιπλέον αξιοσημείωτη είναι η συντονισμένη προσπάθεια που καταβάλλει η Ρωσία για την ανάκτηση του ρόλου της ως προμηθευτή όπλων για τις αραβικές κυβερνήσεις, δράττοντας τις ευκαιρίας που προκύπτει από την αδυναμία των ΗΠΑ να επηρεάσουν τα γεγονότα αλλά και από τη στροφή της προσοχής τους και των ενδιαφερόντων τους στην Ασία.

Κατόπιν των παραπάνω, ο ρωσικός ρεαλισμός στη Μέση Ανατολή, προκαλείται από τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις για σταθερότητα και οικονομικές ευκαιρίες, οδηγεί σε μια συμπεριφορά συναλλαγών παρά σε μια συλλογική, θεωρημένη κίνηση προς μακροπρόθεσμους στρατηγικούς στόχους. Οι δράσεις της Ρωσίας υποδηλώνουν μια γενικευμένη, λειτουργική στρατηγική όπου από τη μια πλευρά επιδιώκει τη βελτίωση των βραχυπρόθεσμων οικονομικών, στρατιωτικών και

πολιτικών πλεονεκτημάτων, και από την άλλη τη μείωση των μακροπρόθεσμων πλεονεκτημάτων των μελλοντικών της αντιπάλων⁷¹.

Στο πλαίσιο αυτό, η Μόσχα θα διατηρήσει τις επαφές με όλους τους δρώντες, ισχυρούς και μη, αναπροσαρμόζοντας τους τακτικούς της στόχους, όπου είναι αναγκαίο, θα επιδιώκει σαφή οικονομικά συμφέροντα και θα τάσσεται ενάντια στους τρομοκράτες, πάντα με σεβασμό προς το Ισλάμ, το οποίο είναι η δεύτερη μεγαλύτερη θρησκεία στη Ρωσία. Η στάση της αυτή αποσκοπεί στην εκπλήρωση βραχυπρόθεσμων και ευκαιριακών στρατηγικών και στην εξασφάλιση σημαντικού μεριδίου επιρροής στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, στέλλοντας ταυτόχρονα ένα ισχυρό μήνυμα σε όλους τους ενδιαφερόμενους δρώντες, ότι η Ρωσία είναι ένας ζωντανός και ενεργός παράγοντας της διεθνούς σκηνής σεβόμενη τους συμμάχους της.

Η Στρατιωτική Δύναμη της Ρωσίας στη Συρία

Η εμπλοκή της Ρωσίας στη Συρία είχε ως σκοπό τη διάσωση του συριακού καθεστώτος και την ενίσχυσή του προκειμένου να ανακτήσει το μεγαλύτερο δυνατό μέρος των εδαφικών απωλειών, έτσι ώστε τα στρατιωτικά κέρδη να διαμορφώσουν μια πολύ ισχυρότερη διαπραγματευτική θέση. Σε αυτές τις σύνθετες στρατιωτικές συνθήκες, η ρωσική ηγεσία αποφάσισε την ενίσχυση των δυνάμεων του Άσσαντ βασικά με δύο τρόπους:

1. Με την παροχή σύγχρονου στρατιωτικού εξοπλισμού, με όπλα μεγαλύτερης ακρίβειας (νέα τεθωρακισμένα οχήματα μεταφοράς προσωπικού, σύγχρονα συστήματα τηλεπικοινωνιών, κατασκοπευτικά μη επανδρωμένα αεροπλάνα, πυροβόλα κ.ά.).

2. Με αεροπορικούς βομβαρδισμούς κατά των δυνάμεων των αντικαθεστωτικών (Army of Conquest και Free Syrian Army), και των ριζοσπαστικών-εξτρεμιστικών ισλαμιστικών ομάδων.

Επιπλέον, ένα ενδιαφέρον στοιχείο που προέκυψε από την επέμβαση της Ρωσίας, είναι ότι η εφαρμογή και η αποτελεσματικότητα της αεροπορικής ισχύος μπορεί να λειτουργήσει ως σημαντικός παράγοντας αλλαγής των δεδομένων στο έδαφος. Παρακάτω θα αναφέρουμε συνοπτικά τις χερσαίες, αεροπορικές και ναυτικές δυνάμεις που ανέπτυξε η Ρωσία, ως μέρος αυτής της επιχείρησης, καθώς και τον τρόπο που χρησιμοποιεί τα μέσα αυτά.

---

⁷¹Sladden J., & Wasser B., & Connable B., & Grand-Clemen S. (2017). ο.π σημ 70.

Αεροπορικές Δυνάμεις. Η Ρωσία ανέπτυξε αρχικά στη Συρία ένα μείγμα των πλέον σύγχρονων και αναβαθμισμένων αεροσκαφών της. Η συνολική δύναμη που αναπτύχθηκε αρχικά ήταν 12 Su-24M FEBCER D, 12 Su-25SMs και Su-25 UBMS, 4 Su-30 FLANKER H, και 5 ή 6 Su-34 FULLBACK⁷². Στις αρχές του 2016, προστέθηκαν στη δύναμη 4 Su-35 FLANKER E, προκειμένου να αξιολογηθεί η επιχειρησιακή τους αποτελεσματικότητα και να πιστοποιηθούν οι δυνατότητές τους σε πραγματικές συνθήκες μάχης⁷³, καθώς επίσης και το υπερσύγχρονο Tu-214, το οποίο ολοκλήρωσε με επιτυχία αποστολές συλλογής πληροφοριών και ηλεκτρονικής αναγνώρισης⁷⁴. Τον Αύγουστο του 2016 χρησιμοποιήθηκαν σε βομβαρδισμούς κατά του ISIS, 6 στρατηγικά βομβαρδιστικά Tu-22M3, τα οποία απογειώθηκαν από βάση της Ρωσίας αλλά και από το Ιρανικό αεροδρόμιο Χαμεντάν (Hamedan), για να πλήξουν στόχους υψηλής αξίας, ενώ Su-30 and Su-35, απογειώθηκαν από την αεροπορική βάση Νειμίμ (Khmeymim) στη Λαττάκεια και χρησιμοποιήθηκαν ως αεροσκάφη συνοδείας⁷⁵. Τέλος στις επιχειρήσεις χρησιμοποιήθηκαν και ρωσικά ελικόπτερα πολλαπλών χρήσεων Mi-24, Mi-35, Mi-8, Mi-17, ενώ στην πορεία προστέθηκαν και τα υπερσύγχρονα επιθετικά ελικόπτερα Ka-52 Alligator, για δοκιμή σύγχρονων συστημάτων στο πεδίο της μάχης⁷⁶. Ταυτόχρονα αξιοποιήθηκε περιορισμένος αριθμός UAVs τύπου FORPOST και ORLAN-10 (2-3 ανά τύπο), καθώς επίσης και η προμήθεια από το Ισραήλ 10 Searcher Drones⁷⁷.

Η ρωσική αεροπορική δύναμη, αποτελείται από τακτικά βομβαρδιστικά και αεροσκάφη υποστήριξης, με τα μαχητικά πολλαπλού ρόλου Su-30 και Su-35 να παρέχουν κάλυψη από αέρος, ενάντια σε οποιαδήποτε αεροπορική απειλή. Στις ρωσικές αεροπορικές επιδρομές συμμετείχαν συνολικά πάνω από 70 μαχητικά αεροπλάνα κι ελικόπτερα διάφορων τύπων.

Η ρωσική Πολεμική Αεροπορία, εκτέλεσε μια σχετικά οικονομική τακτική βομβαρδισμών, χρησιμοποιώντας παλαιού τύπου βόμβες από εκσυγχρονισμένα

---

⁷²Kofman, M. (2015). *Russia's Arsenal in Syria: What Do We Know?*. Ανακτήθηκε από: <https://warontherocks.com>.

⁷³Bogdanov, K. (2016). *Su-35 in Syria: why did 'wolf-dogs of steel' arrive in Hmeymim?*. Ανακτήθηκε από: <https://thewarmy.com>.

⁷⁴Sputnik International (2016). *Russia's State of the art Tu-214R Spy Plane Successfully Passes Syria Test*. Ανακτήθηκε από: <https://sputniknews.com>.

⁷⁵Ministry of Defence of the Russian Federation. (2016). *Tu-22M3 long-range bombers and Su-34 tactical bombers carried out a group air strike*. Ανακτήθηκε από: <http://syria.mil.ru>.

⁷⁶ Akulov, A. (2016). *Russian Ka-52 «Flying Tank» Combat Helicopter: Success Story*. Ανακτήθηκε από: <http://www.strategicculture.org>.

⁷⁷Hilsman, P. (2016). *Are Israeli-built drones supporting Syria's Assad regime?*. Ανακτήθηκε από: <http://www.middleeasteye.net>.

συστήματα στόχευσης, κατεύθυνσης και διεύθυνσης, ενώ επιλεκτικά δοκίμασε στο πεδίο της μάχης τα πλέον σύγχρονα αεροσκάφη, επιθετικά ελικόπτερα και όπλα ακριβείας. Πολλοί από τους πιθανούς στόχους δεν άξιζαν τη χρήση ακριβών και έξυπνων οπλικών συστημάτων και βομβών (οχήματα Toyota, εξοπλισμένα με αντιαεροπορικά ZU-23), καθώς είχαν τεθεί περιορισμοί κόστους τόσο στη διαθεσιμότητα και χρήση όσο και στην αναπλήρωσή τους.

COMPARISON: SEPTEMBER 15 VS. SEPTEMBER 4

Αεροφωτογραφία 1 : Αεροπορική βάση Λατάκειας (Khmeimim)

Χερσαίες Δυνάμεις. Τα στοιχεία έχουν καταγράψει μια σχετικά μικρή, αλλά σταθερή χερσαία ρωσική στρατιωτική παρουσία (γύρω στους 1.500-2.000 στρατιωτικούς, ενώ σύμφωνα με τις ΗΠΑ έχουν φτάσει τους 4.000) στη Δυτική Συρία, στα περίχωρα της πόλης Λαττάκεια, όπου βρίσκονται και οι εγκαταστάσεις με το αεροδρόμιο της πόλης καθώς και στη ναυτική βάση στην Ταρτούς. Στόχος αυτής της χερσαίας δύναμης ήταν η φύλαξη των εγκαταστάσεων και των ρωσικών αεροσκαφών, η συντήρηση των οπλικών συστημάτων, ο ανεφοδιασμός, οι επικοινωνίες και η υποστήριξη επιχειρήσεων διάσωσης πιλότων σε περίπτωση κατάρριψης αεροσκάφους.

Εκτιμάται ότι η ρωσική χερσαία παρουσία, πέρα του στρατιωτικού προσωπικού, ανήλθε σε 6-10 άρματα μάχης T-90A, 35 τεθωρακισμένα οχήματα μεταφοράς προσωπικού BTR, 15 ρυμουλκούμενα πυροβόλα των 125 χιλ τύπου HOWITSER MSTA 2A65, πολλαπλούς εκτοξευτές TOS-1, μονάδες κινητού ραντάρ, και στοιχεία διοικητικής μέριμνας⁷⁸.

RECENTLY DEPLOYED ARTILLERY BATTERY

⁷⁸Ανάλυση STRATFOR. (2015). *Αυτή είναι η βάση της Ρωσίας στη Συρία/Γιατί η Ρωσία στέλνει στρατό στη Συρία*. Ανακτήθηκε από: <http://www.onalert.gr>.

RUSSIAN AN-124 "CONDOR" TRANSPORT PLANE

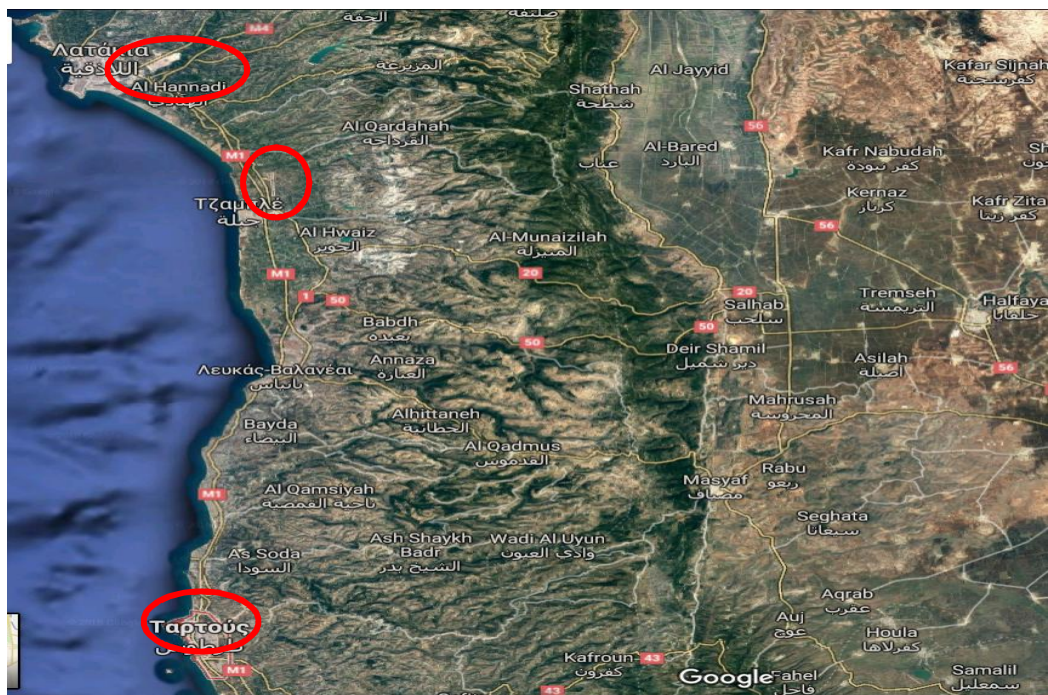

Αεροφωτογραφία 2 :Στοιχεία Πυροβολικού Μάχης και Μεταγωγικό Α/Φ An-124

Φυσικά ο πρόεδρος Πούτιν είχε διαβεβαιώσει, όταν άρχισαν οι αεροπορικές αποστολές στη Συρία εναντίον «των τρομοκρατών», ότι δεν θα αναπτυχθούν χερσαίες δυνάμεις και ότι οι άνδρες του ρωσικού στρατού που βρίσκονται στο συριακό έδαφος εντέλλονται μόνο να φυλάσσουν τη ρωσική αεροπορική βάση στη Λαττάκεια και τη ρωσική ναυτική βάση ανεφοδιασμού στην Ταρτούς.

Αεροφωτογραφία 3 : Ναυτική Βάση Ταρτούς

Αεροφωτογραφία 4 : Ναυτική Βάση Ταρτούς- Αεροπορική Βάση Λαττάκειας

Ναυτικές Δυνάμεις. Ο στόλος της Μαύρης Θάλασσας ένας από τους ιστορικότερους σχηματισμούς του ρωσικού πολεμικού ναυτικού⁷⁹, επωμίστηκε το δύσκολο έργο των επιχειρήσεων στην Ανατολική Μεσόγειο και εξασφάλισε αποτελεσματική αεράμυνα στα ανοικτά των ακτών της Συρίας. Οι ναυτικές δυνάμεις που χρησιμοποιήθηκαν, ήδη από το τέλος του 2012, αποτελούνταν από περίπου δέκα πλοία και αριθμό βοηθητικών σκαφών. Οι ναυτικές δυνάμεις, υποστηρίζονταν από τις ναυτικές βάσεις του Νοβοροσίσκ και της Σεβαστούπολης στη Μαύρη θάλασσα και το λιμάνι της Ταρτούς στη Συρία⁸⁰. Επιπλέον, μεταγενέστερη συμφωνία της Ρωσίας με την Κύπρο, επέτρεψε τον ελλιμενισμό ρωσικών πλοίων στα λιμάνια της Κύπρου. Ο ρόλος των πλοίων ήταν η υποστήριξη των χερσαίων επιχειρήσεων. Από τις 15 Νοεμβρίου 2016 ανέλαβε επιχειρησιακή δράση στη Συρία και το μοναδικό ρωσικό

⁷⁹Sputnik. (2015). *Russians Black Sea Fleet*. Η κύρια μονάδα ναυτικής πυρός ήταν το καταδρομικό Moskva, κλάσης Slava Στη Σεβαστούπολη έχουν τη βάση τους μια πυραυλοφόρα φρεγάτα κλάσης Krivak (Ladny), μία πυραυλοφόρα φρεγάτα Krivak II (Pitlivy), και ένα μεγάλο αντιτορπιλικό ανθυποβρυχιακού ρόλου, κλάσης Kashin (Smetlivy). Όσον αφορά στα μικρότερα πολεμικά, υπάρχουν 7 κορβέτες και 10 σκάφη ταχείας επίθεσης (πυραυλάκατοι), 4 ναρκαλιευτικά και 7 αποβατικά σκάφη, καθώς και 4 υποβρύχια (diesel- ηλεκτροκίνητα). Στο Νοβοροσίσκ έχουν τη βάση τους 3 κορβέτες, 3 σκάφη ταχείας επίθεσης, 6 ναρκαλιευτικά και 4 αποβατικά. Ανακτήθηκε από: <https://sputniknews.com>.

⁸⁰News Desk. (2015). *Russia Maintains a Squadron of 10 Ships in the Mediterranean*. Ανακτήθηκε από: <http://defenseupdate.com>.

αεροπλανοφόρο Admiral Kuznetsov, από το οποίο επιχειρούσαν Su-33, MIG-29KR Fulcrum και ελικόπτερα Ka-52⁸¹.

Η αποστολή του ρωσικού στόλου στην Ανατολική Μεσόγειο ήταν επιτυχημένη, παρά το γεγονός ότι όλα σχεδόν τα σκάφη ήταν ναυπηγημένα κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, και θεωρούνταν πεπαλαιωμένα σε σχέση με τον αντίστοιχο δυτικό στόλο, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει πως δεν αποτελούσαν απειλή και παράγοντα ισχύος στην περιοχή.

Αντιπυραυλική Άμυνα. Η ρωσική αντιπυραυλική ασπίδα ήταν κατανεμημένη σε τρία επίπεδα⁸² και περιελάμβανε:

1. Το πρώτο επίπεδο συστήματα μακράς εμβέλειας, S-400 και S-200VE.
2. Το δεύτερο επίπεδο συστήματα μεσαίας εμβέλειας, S-300FM Fort-M και Buk-M2E.
3. Το τρίτο επίπεδο συστήματα μικρής εμβέλειας, SHORAD (Short Range Air Defense) Osa-AKM και S-125 Pechora-2M.
4. Επιπλέον για την προστασία του αεροδρομίου και των S-400 από απειλές χαμηλού ύψους αναπτύχθηκε το Pantsir-S1.

Τα συστήματα αυτά είναι ολοκληρωμένα (integrated), υπό την έννοια της διασύνδεσης και ανταλλαγής πληροφοριών στόχων μεταξύ τους, παρέχοντας μια συνολική κάλυψη από πολλαπλά επίπεδα, θωρακίζοντας την περιοχή από μεγάλο εύρος απειλών και καλύπτοντας όλα τα ύψη. Η αντιπυραυλική ασπίδα ενισχύθηκε από τις δυνατότητες του Moskva, το οποίο φέρει τη ναυτική έκδοση του S-300 (S-300F).

Τα αντιαεροπορικά συστήματα που αναπτύχθηκαν αναφέρονται συχνά με την ευρύτερη ορολογία A2/AD, από τα αρχικά των αγγλικών λέξεων «Anti-Access/Area Denial», περιγράφοντας δυο διαφορετικές διαστάσεις της επιχειρησιακής αξιοποίησής τους. Ειδικότερα:

1. A2 (Anti-Access)-(Μη-πρόσβαση): είναι γενικότερος όρος που αναφέρεται σε στρατηγικό επίπεδο και αφορά τον περιορισμό εισόδου σε μια περιοχή, με τη χρησιμοποίηση οποιουδήποτε μέσου απαιτείται, με σκοπό να περιπλέξει και να ελέγξει την πρόσβαση αντίπαλων δυνάμεων σε αυτή.

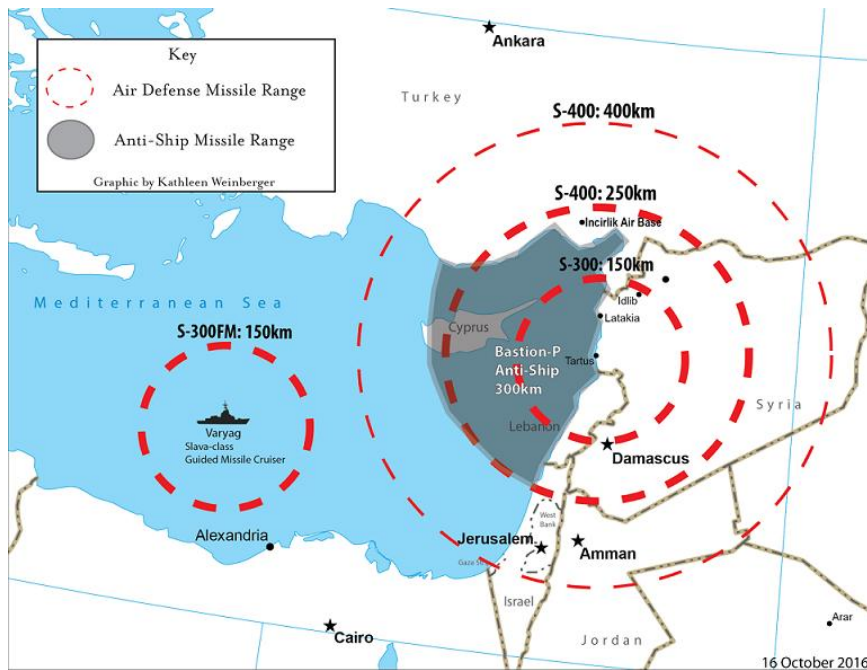
---

⁸¹Wan Beng, B. (2016). *Assessing the Admiral Kuznetsov Deployment in the Syrian Conflict*. Ανακτήθηκε από: <http://www.realcleardefense.com>.

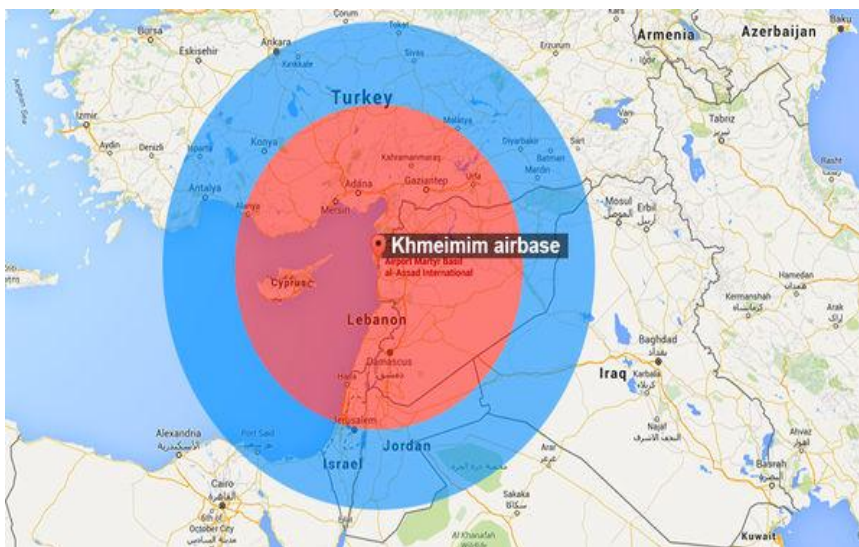
⁸²Rogulin, D.(2016). *Three layers of Russian air defense at Hmeymim air base in Syria*. Ανακτήθηκε από: <http://tass.com/defense>.

2. AD (Area-Denial)-(Περιοχή Άρνησης): εφαρμόζεται σε τακτικό και επιχειρησιακό επίπεδο, ελαχιστοποιώντας την ελευθερία των κινήσεων του αντιπάλου στο θέατρο των επιχειρήσεων.

Χάρτης 10 : Αντιπυραυλική ασπίδα S-300, S-400 και S-300FM

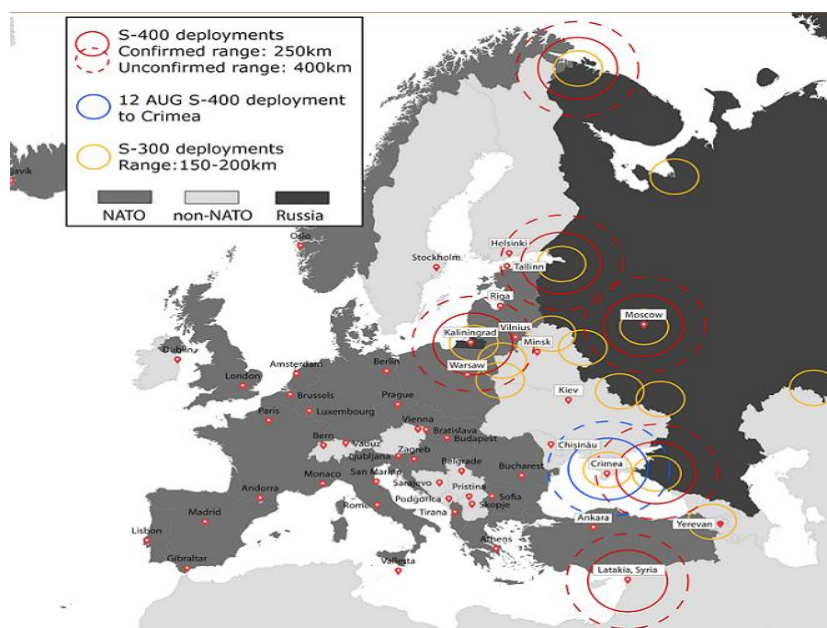

Χάρτης 11 : Αντιπυραυλική ασπίδα S-400 με βεληνεκές 400χλμ, ύψος 27χλμ και κάλυψη ραντάρ 600χλμ

Στην περίπτωση της Συρίας, η ανάπτυξη της αντιπυραυλικής ομπρέλας, έχει ως στόχο την προστασία των ρωσικών δυνάμεων. Δεδομένου όμως του γεγονότος ότι δεν υπάρχει ουσιαστική αεροπορική απειλή, ο στόχος ανάπτυξης των συστημάτων ανάγεται περισσότερο σε στρατηγικό επίπεδο.

Διαφαίνεται ότι η ανάπτυξη των υπόψη συστημάτων και η δημιουργία μεγάλων ζωνών A2/AD, δρουν ανασταλτικά για οποιοδήποτε αντίπαλο και αποβλέπουν στην απόκτηση και διατήρηση αεροπορικής υπεροχής πριν την έναρξη των κύριων επιχειρήσεων. Αποτελούν μέρος μιας γενικότερης πολιτικής της Ρωσίας, από τη Βαλτική μέχρι τη Μέση Ανατολή συμπεριλαμβάνοντας τη Μαύρη Θάλασσα και την Ανατολική Μεσόγειο.

Χάρτης 12 : Αντιπυραυλική ζώνη A2/AD

Συνοπτικά η ρωσική εμπλοκή στη Συρία πραγματοποιήθηκε σε τρία στάδια⁸³:

1. Η Συρία στήριξε απόλυτα τη δύναμή της στο ρωσικό οπλοστάσιο. Η Ρωσία συνέχισε να προμηθεύει το συριακό στρατό με αυξανόμενους ρυθμούς χρησιμοποιώντας γι' αυτό το σκοπό το λιμάνι της Ταρτούς. Στην αρχή υλοποιήθηκε εφοδιασμός με πυρομαχικά και στη συνέχεια με προηγμένα οπικά συστήματα για τις ανάγκες του συριακού στρατού.

2. Η εμπλοκή των μυστικών ρωσικών υπηρεσιών ήταν καταλυτική. Είναι ιδιαίτερα δύσκολο να καθορίσουμε πόσο Ρώσοι αξιωματούχοι συμμετείχαν και πόσο ενεπλάκησαν, όμως είναι ξεκάθαρο ότι η συμμετοχή τους επεκτάθηκε σε τομείς που δεν αφορούσαν μόνο την παροχή και εφοδιασμό όπλων. Διαφαίνεται ότι οι δράσεις τους βοήθησαν σημαντικά τον Άσσαντ να ανακάμψει στο πεδίο των πληροφοριακών επιχειρήσεων.

3. Η ανάπτυξη αεροσκαφών προηγμένης τεχνολογίας, με συγκεκριμένο και

⁸³Maj Gen Amidror ,Y. (2016). *Tip of the Iceberg: Russian Use of Power in Syria*, Paper no 371. Ανακτήθηκε από: <https://besacenter.org>.

σημαντικό ρόλο στις πολεμικές επιχειρήσεις, καθώς και η εμπλοκή επίγειων δυνάμεων για την ασφάλιση περιοχών, όπως αεροδρόμια και λιμάνια, ενίσχυσαν τη δυναμική των κυβερνητικών δυνάμεων.

Στις 22 Δεκεμβρίου 2017 και μετά από δυο χρόνια, ο Ρώσος Υπουργός Άμυνας Σεργκέι Σόϊγκου ανέφερε στον Βλαντίμιρ Πούτιν την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων: «Η εντολή σας για την αποχώρηση τμήματος των ρωσικών στρατευμάτων από την Συριακή Αραβική Δημοκρατία υλοποιήθηκε»⁸⁴. Απευθυνόμενος στον Ρώσο πρόεδρο, ανέφερε αναλυτικά, τα τμήματα του ρωσικού στρατού που αποχώρησαν από την Συρία, όπως και ότι στην στρατιωτική επιχείρηση πήραν μέρος 48.000 και πλέον Ρώσοι στρατιωτικοί. Είναι η πρώτη φορά που αναφέρθηκε από επίσημα χείλη ο αριθμός των Ρώσων στρατιωτικών που συμμετείχαν.

Η παρουσία των ρωσικών δυνάμεων στην Ανατολική Μεσόγειο σε συνδυασμό με τις επιχειρήσεις στη Συρία είχε ως αποτέλεσμα:

1. Την επίδειξη δύναμης από τη Ρωσία σε διεθνές επίπεδο, στέλνοντας ένα σημαντικό μήνυμα στην Ουάσινγκτον και το NATO ότι η Ρωσία επιθυμεί να παραμείνει ως μεγάλη δύναμη στην περιοχή, εδραιώνοντας τον πρωταγωνιστικό της ρόλο στις γεωπολιτικές ανακατατάξεις και παράλληλα να παρουσιαστεί ως αξιόπιστος εταίρος εναντίον του βίαιου ισλαμιστικού εξτρεμισμού.

2. Τη συμφωνία με τη Συρία, στις 7 Οκτωβρίου 2016, που επιτρέπεται στις ρωσικές δυνάμεις να εγκατασταθούν στην αεροπορική βάση Khmemeim, στην επαρχία της Λαττάκειας, επ' αόριστον⁸⁵. Με τον τρόπο αυτό, η Ρωσία αποκτά μια προκεχωρημένη αεροπορική και ναυτική βάση στον ευρύτερο χώρο της Μέσης Ανατολής, πιθανότατα ως αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες της στο καθεστώς του Άσσαντ.

Η Θέση της Ρωσίας στο Συριακό Εμφύλιο

Η στάση της Ρωσίας απέναντι στον Ισλαμικό Εξτρεμισμό. Η πιθανή κατάρρευση του καθεστώτος Άσσαντ και η επικράτηση ακραίων ισλαμιστών, ήταν ένας επιπλέον λόγος που ώθησε τον Πούτιν να επιχειρήσει στη Συρία. Ο Ρώσος Πρόεδρος αντιμετώπισε μια παρόμοια πρόκληση με την προσπάθεια απόσχισης της Τσετσενίας από την Ρωσία στον Βόρειο Καύκασο, η οποία κατεστάλη βίαια με την

---

⁸⁴Ιγναντίου, Μ. (2017). *Η μερική αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων από τη Συρία*. Ανακτήθηκε από: <http://hellasjournal.com>

⁸⁵Osborne, S. (2017). *Russia to stay in Syria for another half a century as Putin signs air base deal with Assad regime*. Ανακτήθηκε από: <http://www.independent.co.uk..>

επίθεση των ρωσικών δυνάμεων στο έδαφος της Τσετσενίας στις 26 Αυγούστου 1999, σε απάντηση για την εισβολή στη Ρωσική Δημοκρατία του Νταγκεστάν της Ισλαμικής Ταξιαρχίας Προστασίας της Διεθνούς Ειρήνης (ονομασία οργάνωσης μουτζαχεντίν ανταρτών). Για τον Πούτιν, η Συρία θυμίζει αρκετά την Τσετσενία όπου και στις δύο περιπτώσεις η σύγκρουση οδήγησε σε ένα πλήθος ανομοιογενών και αλληλοσυγκρουόμενων δρώντων που ευνοούσαν τη διείσδυση και τη δράση ακραίων σουνιτικών ισλαμικών ομάδων. Κατά την άποψη του Πούτιν, η Συρία είναι το τελευταίο πεδίο μάχης σε μια παγκόσμια πάλη πολλών δεκαετιών μεταξύ των κοσμικών κρατών και του σουνιτικού ισλαμιστικού εξτρεμισμού, που ξεκίνησε στο Αφγανιστάν με τους Ταλιμπάν, στην συνέχεια μετακινήθηκε στην Τσετσενία και επεκτάθηκε σε πολλές αραβικές χώρες. Όλες αυτές οι αναταραχές, κατά τον Ρώσο Πρόεδρο, έχουν δυτικές καταβολές, προέλευση και στήριξη, στοχεύουν στην αποδυνάμωση της Ρωσίας και σε καμιά περίπτωση δεν σχετίζονται με αιτήματα δημοκρατικών ή άλλων ελευθεριών τις οποίες χρησιμοποιούν ως άλλοθι. Η αντίδραση της Ρωσίας στην Τσετσενία αποτέλεσε προειδοποίηση για το τι θα συμβεί αν απειληθεί το ρωσικό κράτος από εξτρεμιστές αντάρτες και τρομοκράτες κάτι που σε μεγάλο βαθμό το απέδειξε και στη Συρία. Για την Ρωσία, η απειλή προέρχεται από τον μεγάλο εγχώριο σουνιτικό μουσουλμανικό πληθυσμό της και τις σχέσεις που μπορεί να αναπτύξει με το σουνιτικό ισλαμιστικό εξτρεμισμό και ομάδες τζιχαντιστών⁸⁶. Ο εν λόγω μουσουλμανικός πληθυσμός είναι συγκεντρωμένος στον Βόρειο Καύκασο, στην περιοχή του Βόλγα καθώς και σε μεγάλες πόλεις, όπως η Μόσχα, παρακολουθεί την έκβαση του πολέμου και ανανεώνει τη δύναμή του αποστέλλοντας μεγάλο αριθμό εξτρεμιστών μαχητών στις τάξεις των ισλαμιστικών οργανώσεων που δρουν στη Συρία.

Διεθνές περιβάλλον. Από την εποχή των Τσάρων, οι Ρώσοι θεωρούσαν την Μεσόγειο ως συνέχεια της Μαύρης Θάλασσας και αποτελούσε γεωπολιτικό στόχο η κάθοδος τους στην Μεσόγειο. Αργότερα η Σοβιετική Ένωση προσπάθησε αρκετές φορές να βρει διέξοδο στις «θερμές θάλασσες» από τον Εύξεινο Πόντο μέσω των στενών του Βοσπόρου και των Δαρδανελίων χωρίς όμως κάποια σημαντική επιτυχία.

Οι ουσιαστικοί δεσμοί της Συρίας με την τότε Σοβιετική Ένωση, ξεκινούν την δεκαετία του 1950, όταν η Συρία απομονωμένη από τα άλλα αραβικά κράτη, προσέφυγε στην αναζήτηση εξοπλισμών από τη τότε Σοβιετική Ένωση προκειμένου

---

⁸⁶Χύλ, Φ. (2013). *Γιατί ο Πούτιν στηρίζει τον Άσαντ. Μπερδεύοντας την Συρία με την Τσετσενία*. Ανακτήθηκε από: <http://www.foreignaffairs.gr>.

να αντιμετωπίσει πιθανή σύγκρουση με το Ισραήλ. Η σύναψη συμβολαίων για αγορά όπλων από τους Σοβιετικούς, καθώς και η επιστημονική και υλικοτεχνική υποστήριξη για την εξόρυξη πετρελαίου, την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, την εγκατάσταση αρδευτικών συστημάτων και την δημιουργία έργων υποδομής, δημιούργησε τις βάσεις για την εξάρτηση της Συρίας από τη Σοβιετική Ένωση σε στρατιωτικό, οικονομικό και διπλωματικό επίπεδο. Η σταθερότητα των σχέσεων μεταξύ των δυο κρατών ενισχύθηκε και ισχυροποιήθηκε το 1971, με την συμφωνία δημιουργίας ρωσικής ναυτικής βάσης στην Ταρτούς⁸⁷.

Οι σχέσεις της Μόσχας με το συριακό καθεστώς συνεχίστηκαν και μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης. Η εξέλιξη των γεγονότων οδήγησε τη διεθνή κοινότητα να λάβει μέτρα κατά της Ρωσίας λόγω της ουκρανικής κρίσης και της ενσωμάτωσης της Κριμαίας(2014) στην ρωσική επικράτεια. Η επιβολή κυρώσεων οδήγησε σε πτώση των τιμών της ενέργειας και στην υποτίμηση του ρουβλιού πλήττοντας την ρωσική οικονομία. Ταυτόχρονα οι ΗΠΑ εκμεταλλευόμενες τις ευκαιρίες που τους δόθηκαν προσπάθησαν να εγκαταστήσουν αντιπυραυλική ασπίδα στην Ανατολική Ευρώπη, την οποία οι Ρώσοι θεωρούσαν αλλά και θεωρούν απειλή για την ασφάλειά τους.

Κομβικό σημείο στη στάση της Ρωσίας, αποτελεί η στροφή της αμερικανικής Υψηλής Στρατηγικής προς την Βόρειο-Ανατολική Ασία, επιφέροντας στρατηγικό κενό στην Ανατολική Μεσόγειο. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την ανεξέλεγκτη αποσταθεροποιητική κατάσταση στη Συρία, ενεργοποίησε τους Ρώσους, το καλοκαίρι του 2015, να εμπλακούν στρατιωτικά, αξιοποιώντας μια «στρατηγική ευκαιρία» για εδραίωση, διατήρηση και επέκταση της πολιτικοστρατιωτικής τους επιρροής στην περιοχή.

Εμπλοκή της Ρωσίας στο Συριακό Εμφύλιο. Από τα πρώτα στάδια των αντιπαραθέσεων μεταξύ καθεστωτικών και αντικαθεστωτικών και στη συνέχεια των αιματηρών συγκρούσεων στη Συρία, η Μόσχα εξέφρασε δημόσια τις απόψεις της, ότι επρόκειτο για έναν εμφύλιο πόλεμο όπου η διεθνής κοινότητα όφειλε να μεριμνήσει μέσω διαπραγματεύσεων και πρωτοβουλιών για την πολιτική επίλυσή του. Αυτή η στάση της Ρωσίας, στηρίχτηκε σε δύο άξονες:

1. Η κυβέρνηση της Συρίας θα είχε τη δυνατότητα να αναχαιτίσει και να καταστείλει τις αντικαθεστωτικές δυνάμεις χωρίς έξωθεν παρέμβαση.

---

⁸⁷Ματζάκος, Α. (2015). *Διακυβένονται ζωτικά συμφέροντα της Ρωσίας στη Συρία; Γιατί η Ρωσία συνεχίζει να υποστηρίζει το καθεστώς Ασαντ*. Ανακτήθηκε από: <http://www.idis.gr>

2. Οι ΗΠΑ και το NATO δεν θα παρέμβαιναν χωρίς την εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Από την αρχή της συριακής κρίσης, η άνοδος και επέκταση του ισλαμιστικού εξτρεμισμού αποτέλεσε βασική ανησυχία της Μόσχας, σε ότι αφορά την περιφερειακή της ασφάλεια, αλλά και την ίδια την Εθνική Ασφάλεια της Ρωσίας⁸⁸. Πρωταρχικός πολιτικός στόχος της ρωσικής εμπλοκής ήταν η απόρριψη οποιασδήποτε καθεστωτικής αλλαγής και αποτροπής της επιδιωκόμενης ανατροπής της κυβέρνησης του Μπασάρ Αλ Άσσαντ, που αποτελούσε το μοναδικό κέντρο εξουσίας στη Συρία, το οποίο διέθετε την απαραίτητη νομιμοποίηση⁸⁹.

Είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι η εμπλοκή της Ρωσίας στη Συρία δεν έγινε για τη διαφύλαξη και διασφάλιση των ζωτικών συμφερόντων της από τα οποία εξαρτάται η επιβίωση και η ασφάλειά ενός κράτους και για τα οποία δεν θα είχε κανένα ενδοιασμό το κράτος να προσφύγει σε πόλεμο, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Morgenthau⁹⁰. Η στρατιωτική επέμβαση της Ρωσίας στο συριακό πόλεμο το Σεπτέμβριο του 2015 έγινε κυρίως υπό το πρίσμα της επιδίωξης της Μόσχας για την επιστροφή της ρωσικής ισχύος στη Μέση Ανατολή.

Η ηγεσία της Ρωσίας αντιλήφθηκε τη λανθασμένη στρατηγική επιλογή της να εκφράζει απλά την αντίθετη της και να μην αντιδρά δυναμικά σε αλλαγές που προωθούνταν από τη διεθνή τάξη πραγμάτων και εκφραζόντουσαν με την εμπλοκή και τη χρήση των δυτικών ενόπλων δυνάμεων και οδηγούσαν στη δια της βίας αλλαγή καθεστώτων και συνόρων. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε την αρνητική της στάση στην ανατροπή του Σαντάμ Χουσεϊν στο Ιράκ το 2003, στους βομβαρδισμούς στη Σερβία, στη επέμβαση των δυτικών δυνάμεων στο Κόσσοβο και πρόσφατα στην αποχή της από το ψήφισμα του ΣΑ του ΟΗΕ το 2011 στο θέμα της Λιβύης που άνοιξε τον δρόμο για την επέμβαση των ξένων στρατιωτικών δυνάμεων(NATO) στη χώρα και τη βίαιη ανατροπή του Καντάφι. Η Μόσχα, λαμβάνοντας δυσάρεστα μηνύματα από τα γεγονότα στη Λιβύη και αντιλαμβανόμενη την υποκρισία των δυτικών δυνάμεων για την προάσπιση της ειρήνης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διέβλεψε ότι και στο θέμα της Συρίας, η τελική λύση θα δινόταν και σε αυτήν την περίπτωση από τους Νατοϊκούς αγνοώντας τα συμφέροντά της στην περιοχή. Το

---

⁸⁸Trofimov, Y. (2016). *Russias long road to the middle east*. Ανακτήθηκε από: <https://www.wsj.com>.

⁸⁹Μάζης, Ι. (2016). *Γεωπολιτική και Γεωστρατηγικές της Συριακής Κρίσης* (σελ 86). Αθήνα:Λειμών.

⁹⁰Morgenthau, H. (1993). *‘Politics Among Nations’*, Brief Edition Revised by Kenneth Thompson, McGraw Hill.

Κρεμλίνο διαπίστωσε έγκαιρα ότι τυχόν επανάληψη των εξελίξεων στη Λιβύη θα ήταν καταστροφική για τη δυναμική ανάκαμψη της Ρωσίας ως ισχυρού παίχτη, όπως συνέβαινε στο παρελθόν. Η Μόσχα και η Δαμασκός από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 διατηρούσαν στενές επαφές και από το 1980 είχαν υπογράψει συμφωνία για παροχή στρατιωτικής συνεργασίας σε περίπτωση απειλής για την ειρήνη⁹¹. Έτσι, η ρωσική επέμβαση αποτέλεσε μονόδρομο, καθιστώντας σαφές προς όλες τις κατευθύνσεις, ότι οποιαδήποτε προσπάθεια εξωτερικής επέμβασης και δια της βίας αλλαγών σε περιοχές που ανήκουν στη σφαίρα της ρωσικής επιρροής δεν θα γίνονται πλέον αποδεκτές από τη Μόσχα⁹².

Η Ρωσία μέσω της παρουσίας της στη Συρία επιχειρεί να αναβαθμίσει την ισχύ της και την επιρροή της σε μια περιοχή που κατά τη διάρκεια της ψυχροπολεμικής περιόδου διέθετε σημαντικά γεωστρατηγικά ερείσματα. Ταυτόχρονα αποκαλύπτει, μέσω της διπλωματικής οδού, την εμπιστοσύνη της στο ρόλο του ΟΗΕ, και του Διεθνούς Δικαίου, προκειμένου να διατηρήσει τη δυναμική της στους τομείς της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Αυτό το επιχείρημα υλοποιήθηκε μέσω της άσκησης του δικαιώματος της αρνησικυρίας στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας κατά του καθεστώτος Άσσαντ (μέχρι σήμερα έχει προβάλλει το υπόψη δικαίωμα επτά φορές)⁹³. Συνεπώς η Ρωσία προβάλλει αποφασιστικά τη βούλησή της, επισημαίνοντας ότι οι περιφερειακές αλλαγές θα πρέπει να επιχειρούνται μόνο μέσω των διαβουλεύσεων και διαδικασιών του ΟΗΕ, ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος να λαμβάνει αποκλειστικά τις αποφάσεις που κρίνονται ικανές για να προστατεύσουν τα δικαιώματα των κρατών. Χαρακτηριστική είναι η επιστολή του Πρόεδρου Πούτιν στους New York Times, απευθυνόμενος στον αμερικανικό λαό⁹⁴, αλλά και τοποθετήσεις Ρώσων αναλυτών⁹⁵

---

⁹¹Kreutz, A. (2010). *Syria: Russias Best Asset in the Middle East*(σελ 1-23). Russia/NIS Center.

⁹²Μπόση, Μ. (2014). *Η Διεθνής Ασφάλεια στο Μεταψυχροπολεμικό Κόσμο*(σελ. 197-198). Αθήνα:Ποιότητα.

⁹³The Guardian. (2017). *Russia and China veto UN resolution to impose sanctions on Syria*. Ανακτήθηκε από: <https://www.theguardian.com>.

⁹⁴«Οι πρόσφατες εξελίξεις στη Σύρια με υποχρεώνουν να απευθυνθώ στον αμερικανικό λαό και στην πολιτική του ηγεσία. Σταθήκαμε αντιμέτωποι στον Ψυχρό Πόλεμο, αλλά ως σύμμαχοι νικήσαμε το ναζισμό. Ουδείς επιθυμεί να δει τον ΟΗΕ να ακλουθεί την πορεία της Κοινωνίας των Εθνών, που κατέρρευσε λόγω έλλειψης ισχύος. Κάτι τέτοιο θα υποστεί και ο ΟΗΕ, εφόσον ισχυρά κράτη επιλέγουν τη μονομερή δράση χωρίς έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Ένα πλήγμα των ΗΠΑ στη Συρία θα οδηγήσει σε νέα αθώα θύματα και περαιτέρω κλιμάκωση της κρίσης.....».

Καθημερινή. (2013). *Μια Έκκληση για Προσοχή από τη Μόσχα*.:http://kathimerini.gr

⁹⁵«Η συριακή κρίση δοκιμάζει το κύρος και την ισχύ των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Πολλά έχουν αναφερθεί για την στάση και την πολιτική της ρωσικής κυβέρνησης απέναντι στις συριακές εξελίξεις. Δυο δεκαετίες

Το συριακό καθεστώς αποτελεί έναν ιστορικό στρατηγικό εταίρο της Μόσχας στη Μέση Ανατολή, ενώ το λιμάνι της Ταρτούς και το αεροδρόμιο στη Λαττάκεια αποτελούν τις μοναδικές βάσεις που διαθέτει πλέον η Ρωσία στην Ανατολική Μεσόγειο. Τα οικονομικά–στρατιωτικά συμφέροντα της Ρωσίας στη Συρία είναι ισχυρά. Στην μετασοβιετική εποχή, το ποσό που χρωστούσε η Δαμασκός στην Μόσχα, ανερχόταν σε 10 δις δολάρια και αφορούσε προγράμματα για την ανάπτυξη των υποδομών και της οικονομίας της Συρίας αλλά και στρατιωτικών εξοπλισμών. Ο Πούτιν διέγραψε τα δυο τρίτα αυτού του χρέους το 2005, όμως παραμένει ένα χρέος ύψους 3,6 δις δολαρίων που έπρεπε να είχε αποπληρωθεί.

Πλέον αυτού του χρέους, υπάρχει ένα τρέχον συμβόλαιο για αγορά φορητού οπλισμού, αρμάτων μάχης, αντιαεροπορικών πυραύλων κλπ, ύψους 4 δις δολαρίων, καθώς και ένα συμβόλαιο ύψους 550 εκατ δολαρίων για την πώληση 36 εκπαιδευτικών αεροσκαφών ΥΑΚ-130. Επίσης πέρα από τους εξοπλισμούς, ρωσικές εταιρείες έχουν επενδύσει πάνω από 20 δις δολάρια σε διάφορους τομείς με κυριότερο αυτόν της ενέργειας. Εάν η Ρωσία εγκατέλειπε την Συρία, τότε το χρέος αυτό ενδεχομένως να μην αναγνωριζόταν από κάποια άλλη μεταβατική κυβέρνηση, θέτοντας σε κίνδυνο τη συνέχιση πώλησης όπλων στη χώρα αλλά και τα διάφορα επενδυτικά προγράμματα να τίθεντο υπό αμφισβήτηση⁹⁶.

Στον καθαρά στρατιωτικό τομέα, η ναυτική βάση στην Ταρτούς και η αεροπορική βάση στη Λαττάκεια, έχουν ιδιαίτερη σημασία. Μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, στην ουσία διαλύθηκε ο σοβιετικός στόλος της Μεσογείου και η σημασία της βάσεως υποβαθμίστηκε. Η Ρωσία ανακαίνισε τη βάση το 2009, η οποία στην παρούσα φάση διαθέτει τρεις πλωτές προβλήτες, αποθήκες και εγκαταστάσεις στρατωνισμού, ενώ η ρωσική αεροπορική βάση Bassel Al Assad στη Λαττάκεια, συνεχίζεται να αναπτύσσεται με ταχύ ρυθμό⁹⁷. Η Ρωσία δεν θα εμπλεκόταν σε πόλεμο αρχικά μόνο για μια βάση ανεφοδιασμού του στόλου της και αργότερα για μια αεροπορική βάση, αν αυτές δεν αποτελούσαν τις μοναδικές βάσεις της στην Ανατολική Μεσόγειο.

Η Ρωσία μέσα από την παρουσία της στη Συρία επιδιώκει:

1. Την εξασφάλιση της ζωτικής σημασίας εξόδου στη Μεσόγειο Θάλασσα και την εδραίωση της ρωσικής παρουσίας στην Ανατολική Μεσόγειο και στην περιοχή

μετά την πτώση της ΕΣΣΔ, η Ρωσία συνεχίζει ως μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας να θεωρείται ως ένας σημαντικός διεθνής παίκτης». Μπόση, Μ. (2014). Σελ 214, ο. π, σημ 92.

⁹⁶Ματζάκος, Α. (2015). ο.π, σημ 87.

⁹⁷Ανάλυση STRATFOR. (2015)., ο. π, σημ 78.

της Μέσης Ανατολής. Ο Ρώσος Προέδρος γνωρίζει ότι η ρωσική παρουσία στην Ανατολική Μεσόγειο κατοχυρώνεται από τη λειτουργία των βάσεων στην Ταρτούς και στη Λαττάκεια. Για να υπεραμυνθεί αυτής της αξίωσης απαιτείται η παρουσία ισχυρού ναυτικού υποστηριζόμενο από αεροπορικές δυνάμεις. Το σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση έγινε το Μάρτιο του 2014, όπου η προσάρτηση της Χερσονήσου της Κριμαίας στη Ρωσική Ομοσπονδία ανέτρεψε το ναυτικό περιβάλλον ασφαλείας στον Εύξεινο Πόντο. Με αυτή τη στρατηγική κίνηση η Ρωσία, με σχεδόν μηδενικό κόστος, έλυσε αρκετά ζητήματα που δεν της επέτρεπαν την ενίσχυση της ναυτικής της δύναμης στον Εύξεινο Πόντο και κατεπέκταση στη Μεσόγειο. Φυσικά η θαλάσσια δίοδος προς τη Μεσόγειο Θάλασσα περνά μέσα από τα Στενά του Βοσπόρου-Δαρδανελίων και το Αιγαίο Πέλαγος, τα οποία από την πλευρά της Ρωσίας δύναται να χαρακτηριστούν ως «ήρεμα νερά» καθώς τόσο η Ελλάδα όσο και η Τουρκία, ιδιαίτερα μετά τη βαθμιαία εξομάλυνση των σχέσεων της με τη Ρωσία, δεν αποτελούν εμπόδιο των στρατηγικών της στόχων. Η εφαρμογή της παραπάνω στρατηγικής στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, εξετάζοντας τα γεγονότα και τις εξελίξεις, υλοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό ακολουθώντας τις αρχές του Τζούλιαν Κόρμπετ⁹⁸, για θαλάσσιο έλεγχο, αποκλεισμό, συγκέντρωση κατάλληλων ναυτικών δυνάμεων για εφαρμογή του θαλασσιού ελέγχου και περιορισμένο πόλεμο, όπου προσθέτοντας και την εναέρια διάσταση αναφερόμαστε πλέον στην αεροναυτική στρατηγική των Ρώσων στην εν λόγω περιοχή⁹⁹.

Συνεπώς ο στόλος της Μαύρης Θάλασσας ενίσχυσε την ικανότητα της ρωσικής ναυτικής παρουσίας στην Ανατολική Μεσόγειο. Η συνεχιζόμενη κρίση στη Συρία ανάγκασε το Κρεμλίνο να χρησιμοποιήσει τις ναυτικές δυνάμεις στη Μεσόγειο

---

⁹⁸*Sir Julian Stafford Corbett (1854-1922)*. Γεννήθηκε στο Ντίτον του Τάμεση, ανήκε στις πλούσιες οικογένειες της βρετανικής αριστοκρατίας και αποφοίτησε από τη Νομική Σχολή του πανεπιστημίου του Κέμπριτζ, Το 1882 εγκατέλειψε τη δικηγορία και ασχολήθηκε με ταξίδια και συγγραφές ιστορικών μυθιστορημάτων, τα οποία δεν συγκίνησαν κανένα. Ξεχωρίζουν αυτά στην Ινδία (1877-1878), στη Βόρεια Αμερική (1879) και στη Βόρεια Αφρική (1890). Το 1896 ταξίδεψε στο Σουδάν στην εξερεύνηση Ντόνγκολα, ως απεσταλμένος/ ανταποκριτής της Πωλ Μωλ Γκαζέτ. Την ίδια χρονιά αποδέχθηκε την πρόσκληση του Τζον Νοξ Λάτον να επιμεληθεί μιας ιστορικής έκδοσης που αφορούσε στον πόλεμο με την Ισπανία (1585 -1587). Από εκείνο το σημείο ο Κόρμπετ άρχισε μια λαμπρή καριέρα ιστορικού, με εξειδίκευση στη ναυτική ιστορία. Τέσσερα χρόνια αργότερα ιδρύθηκε η Σχολή Πολέμου Ναυτικού της Αγγλίας, στην οποία ξεκίνησε να διδάσκει το 1902 και συνέχισε αδιάλειπτα για δεκατρία χρόνια. Από το 1901 έως το τέλος της ζωής του συνέγραψε πλήθος έργων σχετικών τόσο με τη ναυτική στρατηγική όσο και με την ιστορία. Το 1903 δίδαξε στην Οξφόρδη «Αγγλική Ιστορία». Το 1905 και με δεδομένη τη φιλία του με τον Ναύαρχο Τζον Φίσερ, έγινε ο «ανεπίσημος» σύμβουλος του Ναυαρχείου σε θέματα στρατηγικής και επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τον εκσυγχρονισμό του στόλου. Ο σερ Τζούλιαν Στάφορντ Κόρμπετ πέθανε το 1922, ενώ η επίσημη ναυτική ιστορία της χώρας του ήταν στο τελικό στάδιο επεξεργασίας. Ανακτήθηκε από: <http://www.kingscollections.org>

⁹⁹Κολιόπουλος, Κ.(2008). ο.π, σελ 190-199.

ως ένα εργαλείο εξωτερικής πολιτικής.

2. Την επάνοδό της στο τραπέζι της διπλωματίας ως αξιόπιστη δύναμη κερδίζοντας το κύρος και τον σεβασμό του δυτικού κόσμου και ιδιαίτερα των ΗΠΑ. Επιπλέον τον συμβιβασμό με τις ΗΠΑ και τον τερματισμό της ψυχροπολεμικής υποτροπής των σχέσεων τους που έχει προκύψει από το ουκρανικό ζήτημα και τις επώδυνες οικονομικές κυρώσεις. Η ρωσική επέμβαση αποτελεί διπλή ευκαιρία για την Μόσχα αφού από την μία μεριά της δίνεται η δυνατότητα να βελτιώσει τις σχέσεις της με την Δύση, και από την άλλη η ευκαιρία να αναβαθμιστεί σε αξιόπιστο διπλωματικό δρώντα, διαμορφώνοντας τις κατάλληλες συνθήκες για την έναρξη της ειρηνευτικής διαδικασίας υπό την αιγίδα και πρωτοβουλία του ΟΗΕ.

3. Την αποτροπή της δημιουργίας ενός ισλαμικού χαλιφάτου ή την επικράτηση ισλαμιστικών ριζοσπαστικών αντιλήψεων στη Συρία. Μεγάλο τμήμα του ρωσικού μουσουλμανικού πληθυσμού έχει την τάση να ριζοσπαστικοποιηθεί και να μεταδώσει την εξέγερση στη νότια Ρωσία, αποτελώντας δυνητικά απειλή για την Εθνική Ασφάλεια της Ρωσίας. Στον ρωσικό Καύκασο οι Ορθόδοξοι Ρώσοι αποτελούν μειονότητα και χιλιάδες μαχητές από τον ρωσικό Βόρειο Καύκασο πολεμούν με τις αντικαθεστωτικές δυνάμεις εναντίον του Άσσαντ¹⁰⁰.

Χάρτης 13 : Ποσοστά περιοχών μη ρωσικής εθνικότητας

4. Τη διάσωση του συριακού κράτους και όχι κατ'ανάγκη την πολιτική επιβίωση και υποχρεωτική παραμονή του ίδιου του Άσσαντ στην εξουσία, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει Ρώσος αξιωματούχος: «Πιστεύουμε ότι δεν βοηθούμε τον

¹⁰⁰Τσιλουάης, Β. (2016). *Η Ρωσική εμπλοκή στη Συρία*. Ανακτήθηκε από: <http://presscode.gr>.

πρόεδρο Άσσαντ τον ίδιο, αλλά το συριακό κράτος, του οποίου η νόμιμη κυβέρνηση βρίσκεται στη Δαμασκό.»¹⁰¹. Η εμπλοκή της Μόσχας αποσκοπούσε στην αποφυγή υλοποίησης ενός σεναρίου Λιβύης, για την αλλαγή του καθεστώτος στο πλαίσιο ενός υβριδικού πολέμου, στη διασφάλιση των περιφερειακών της συμφερόντων και την αναβάθμιση του ρόλου της στη ευρύτερη περιοχή.

Συνοψίζοντας, η Ρωσία επιθυμεί να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ρευστή και μεταβαλλόμενη περιοχή της Μεσογείου όπως αποδεικνύουν και οι ενέργειές της. Με την παρουσία της στη Συρία και σε συνδυασμό με την προσάρτηση της Κριμαίας ανακάμπτει το γόητρό της και την υπερηφάνεια του ρωσικού λαού τα οποία είχαν θιγεί από την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Αντιλαμβανόμενη τις στρατηγικές ευκαιρίες, που δημιουργούνται από το γεγονός ότι οι ΗΠΑ στρέφουν την προσοχή τους στην Ασία, προσπαθεί να καλύψει αυτό το στρατηγικό κενό και να προωθήσει τα περιφερειακά της συμφέροντα και να επανακτήσει την επιρροή της στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Με την στρατιωτική της εμπλοκή στον πόλεμο η Ρωσία προσπαθεί να επανεξισορροπήσει τις σχέσεις της με τη Δύση, αποδεικνύοντας ταυτόχρονα ότι έχει την στρατιωτική ικανότητα να υποστηρίξει επιχειρήσεις μακριά από το σπίτι της και να προστατεύσει τα οικονομικά, ενεργειακά και στρατιωτικά συμφέροντά της. Επιπλέον καθιστά σαφές προς όλους ότι θα καταστείλει με βίαιο τρόπο οποιαδήποτε απειλή ασφαλείας στην επικράτειά της προερχόμενη από μουσουλμάνους μαχητές της περιοχής του Καυκάσου, οι οποίοι δρουν δίπλα σε ακραία στοιχεία του Ισλαμικού Κράτους(DAESH) και άλλων ισλαμιστικών ριζοσπαστικών ομάδων.

Ο Θουκυδίδης αναφέρει στο έργο του:« Η προαγωγή της ηγεμονίας μας, εις το σημείον που έφτασε σήμερα, μας επιβλήθη κατ' αρχάς από αυτήν την δύναμιν των πραγμάτων. Ο φόβος των βαρβάρων υπήρξε το κυριότερο ελατήριόν μας, έπειτα η δόξα και τελευταίο το συμφέρον»¹⁰², όπου ο φόβος, η δόξα και το συμφέρον του Θουκυδίδα σηματοδότησαν τις επιλογές της ρωσικής στρατηγικής.

Πως Αντιλαμβάνονται οι Ρώσοι Αναλυτές τη Συριακή Κρίση. Η άποψη της Μόσχας αναφορικά με τα διεθνή ζητήματα υποστηρίζει ότι :

1. Το κράτος αποτελεί κυρίαρχη οντότητα με ουσιαστική παρέμβαση στο διεθνές σύστημα και στο διεθνές περιβάλλον.

---

¹⁰¹Naumkin, V. (2015). *What exactly is Russia doing in Syria?*. Ανακτήθηκε από: <http://Al-monitor.com..>

¹⁰²Θουκυδίδης. Μετάφραση Ελευθ Βενιζέλου. (1932). *Θουκυδίδου Ιστορία*. Βιβλίο Α-75. Λόγος Αθηναίων.

2. Οι διαφορετικές αντιλήψεις των κρατών μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας και οι προσηματικές επεμβάσεις σε κυρίαρχα κράτη για τη επιβολή ή διατήρηση της δημοκρατικής τάξης, ειρήνης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προκαλεί ανισορροπία και δημιουργεί ηγεμονικές αξιώσεις.

Η Μόσχα ανησυχεί για την πολιτική και τις αξιώσεις της Ουάσινγκτον στη Μέση Ανατολή καθώς αντισταθμίζεται ότι οι ΗΠΑ προσπαθούν υπό την κάλυψη του εκδημοκρατισμού να κατευθύνουν αλλαγές καθεστώτων σε όλη την περιοχή. Το Κρεμλίνο θεωρεί ότι στόχος των ΗΠΑ είναι να εφελκύνουν στη σφαίρα επιρροής τους χώρες που συμμετείχαν στην Αραβική Άνοιξη και φυσικά να τις απωθήσουν μακριά από τη ζώνη συμφερόντων της Ρωσίας, απειλώντας τη ρωσική κυριαρχία. Η Μόσχα θεωρεί ότι η χρηματοδότηση και η υποστήριξη των ΗΠΑ υπέρ των δημοκρατικών εξεγερμένων ομάδων της αντιπολίτευσης αποτελεί στρατηγική ανατροπή, όχι μόνο εναντίον του κυβερνώντος καθεστώτος, αλλά και της Ρωσίας ως ισχυρού κράτους¹⁰³. Η Ρωσία υποστηρίζει ότι οι εξεγέρσεις που ξέσπασαν στις χώρες του Μαγκρέμπ (Maghreb) κινήθηκαν στο πλαίσιο της ανατροπής των κοσμικών-μη θρησκευτικών κυβερνήσεων και την επικράτηση ριζοσπαστικών εξτρεμιστών, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους είχαν σχέση με την τρομοκρατία. Ρώσοι αξιωματούχοι και αναλυτές επισήμαναν ότι η κύρια απαίτηση των εξεγερμένων για ελευθερία έλαβε χώρα σε λαούς που δεν είχαν ιστορικές δημοκρατικές καταβολές και θεσμικό υπόβαθρο, ενώ οι αξιώσεις τους δεν συνοδευόταν με οικονομικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες θα διασφάλιζαν την ευημερία, την επιβίωση και την κοινωνική ισορροπία. Επακόλουθο αυτών ήταν η αντιπαλότητα και οι έντονες διαφωνίες μεταξύ διαφορετικών τάσεων (θρησκευτικών ομάδων και μη, φατριών, ισλαμικών εξτρεμιστικών ομάδων και ξένων συμφερόντων), δημιουργώντας ετερόμορφες συμμαχίες, οι οποίες οδήγησαν σε πιο ακραίου τύπου κυβερνήσεις παρά στη εγκαθίδρυση δημοκρατικών συστημάτων¹⁰⁴.

Η Ρωσία έχοντας νωπά τα αποτελέσματα από τις εξεγέρσεις της Αραβικής Άνοιξης και ιδιαίτερα τις εξελίξεις στη Λιβύη, αποφάσισε να εμποδίσει τις ΗΠΑ να πραγματοποιήσουν παρέμβαση ανάλογη για την ανατροπή του Άσαντ. Αρχικά παρείχαν υλικοτεχνική υποστήριξη με όπλα και εξοπλισμό, αντέδρασαν δυναμικά στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και στη συνέχεια παρενέβησαν

---

¹⁰³Adamsky, D. (2015). *Cross-Domain Coersion. The Current Russian Art of Strategy*, σελ (19-21). IFRI Security Studies Center. Paris:Brustlein.

¹⁰⁴Μπόση, Μ. (2014). ο. π, σημ 92. Σελ 227-230.

με την φυσική τους παρουσία στο θέατρο πολέμου της Συρίας. Η είσοδος της Μόσχας στη συριακή εξέλιξη ήταν στρατηγικά φιλόδοξη και απέβλεπε στη νίκη σε τρία μέτωπα¹⁰⁵:

1. Να αποτραπεί η αλλαγή καθεστώτος στη Συρία.
2. Να διακόψει την πολιτική απομόνωση και να αναγκάσει την Ουάσινγκτον να αντιμετωπίσει τη Ρωσία ως ισότιμη .
3. Να καταδείξει ότι είναι μια μεγάλη δύναμη στη διεθνή πολιτική σκηνή.

Η στρατηγική των Ρώσων στη Συρία αποτελεί συνέχεια μιας ευρύτερης στρατηγικής βασισμένη στην ιδεολογία του Αλεξάντερ Ντούγκιν, σύγχρονου εμπνευστή και ηγέτη του κινήματος του Ευρασιατισμού. Η άποψή του στηρίζεται στην ιδέα ότι η Ρωσία δεν ανήκει ούτε στην Δύση ούτε στην Ανατολή, αλλά είναι μία καθαρά Ευρασιατική χώρα, η οποία θα πρέπει μέσω της «Χερσαίας Ισχύος» να αντιταχθεί στις «Ατλαντικές Ναυτικές Δυνάμεις» και να ελέγξει τον τεράστιο χώρο της Ευρασίας μέσω της «εκπαραθύρωσης» των Αγγλοσαξονικών.

Σύμφωνα με το Ρώσο διανοητή¹⁰⁶ η στρατιωτική βοήθεια της Ρωσίας στη Συρία αποτελεί μια γεωπολιτική σύγκρουση μεταξύ ατλαντιστών και ευρασιατιστών, μεταξύ των εκπροσώπων ενός μονοπολικού κόσμου (ΗΠΑ) και ενός πολυπολικού (Ρωσία). Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, δημιουργήθηκε ένα πολιτικό κενό στη Μέση Ανατολή, δίνοντας την ευκαιρία στις ΗΠΑ να εκμεταλλευτούν το κενό αυτό και να προωθήσουν σχέδια τα οποία επικεντρώνονταν στη δημιουργία χάους και προσδοκούσαν την καταστροφή των εθνών-κρατών, τα οποία δεν ήταν πιστά στη Ουάσινγκτον.

Στη περίπτωση της Συρίας το χάος διαδόθηκε και ενισχύθηκε από την τρομοκρατική οργάνωση Ισλαμικό Κράτος, ένα δημιούργημα της αμερικανικής πολιτικής. Ωστόσο, το Ισλαμικό Κράτος με την παρουσία του όχι μόνο στο Ιράκ και τη Συρία, αλλά και με τις αντιπροσωπευτικές ομάδες του στην Κεντρική Ασία, στο Αφγανιστάν, το Τατζικιστάν, το Ουζμπεκιστάν και εντός της ίδιας της ρωσικής επικράτειας, στο Βόρειο Καύκασο, απειλούσε άμεσα και την ίδια τη Ρωσική Ομοσπονδία. Επομένως κατά τον Ντούγκιν, η λογική πίσω από τη ρωσική στρατιωτική επέμβαση είναι σαφής. Αν δεν αναχαιτιζόταν η τρομοκρατία στη Συρία,

---

¹⁰⁵Kofman, M. (2018). *What Kind of Victory for Russia in Syria*. Ανακτήθηκε από:<http://Russia military analysis.wordpress.com>

¹⁰⁶Dugin, A. (2016). *Why Russia Fight in Syria*. Ανακτήθηκε από:<http://zuerst.com.&http://katehon.com>.

όπου οι ΗΠΑ, δημιούργησαν και υποστήριξαν, σύντομα η Ρωσία θα αναγκαζόταν να υπερασπιστεί και τα δικά της σύνορα και την εθνική κυριαρχία της. Συνεπώς, η Συρία αποτελούσε την εξωτερική γραμμή άμυνας της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Επιπλέον, η ρωσική στρατιωτική επέμβαση στη Συρία, είναι απολύτως νόμιμη, καθόσον ο Άσσαντ είναι ο νόμιμος και εκλεγμένος Πρόεδρος της Συρίας, υποστηρίζεται από το 50% του πληθυσμού της και η συριακή κυβέρνηση ζήτησε επίσημα την υποστήριξη της Ρωσίας.

Στη συνέχεια ο Ντούγκιν θέτει το ερώτημα για το τι θα σήμαινε μια συνολική κατάρρευση της Συρίας. Αυτό θα προκαλούσε αυτόματα μια αλυσιδωτή αντίδραση και την κατάρρευση όλων των άλλων μουσουλμανικών κρατών της περιοχής, ακόμη και τη Βορείου Αφρικής, όπως έχουμε ήδη δει στη Λιβύη. Συνέπεια αυτού θα ήταν εκατομμύρια προσφύγων και μεταναστών να καταφύγουν προς την Ευρώπη, την μόνη ελπίδα σωτηρίας, μακριά από τις συνθήκες του απόλυτου χάους. Μια τέτοια προοπτική θα είχε ως αποτέλεσμα χιλιάδες τρομοκράτες να εισρεύσουν στην Ευρώπη, να αποσταθεροποιηθούν οι κοινωνικές δομές και να επέλθει η πολιτική παράλυση στην ευρωπαϊκή ήπειρο, απειλώντας και την ίδια την ύπαρξή της. Όμως η Ρωσία χρειάζεται την Ευρώπη και η Ευρώπη χρειάζεται τη Ρωσία, ως εκ τούτου η σημερινή Ρωσία αποτελεί την ασπίδα της ευρωπαϊκής ηπείρου από την απειλή του χάους.

Σύμφωνα με τον Αλεξάντερ Ντούγκιν, η Ρωσία ανέλαβε ενεργό δράση στη Συρία διασφαλίζοντας τα συμφέροντά της, τα οποία συνοψίζονται:

1. Στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας.
2. Στην αποτροπή των ηγεμονικών διαθέσεων των ΗΠΑ.
3. Στην προστασία των εθνικών συμφερόντων της και την ασφάλεια της Ευρασίας, πολεμώντας τον εχθρό προτού να έρθει στην πόρτα της.
4. Στην προστασία της Ευρώπης εν όψει της παρακμής της.

Οι καθεστωτικές αλλαγές που έλαβαν χώρα μετά τις εξεγέρσεις των αντιπολιτευτικών κινημάτων στις αραβικές χώρες, καθώς και η εμπλοκή της Ρωσίας στη Συρία, ερμηνεύτηκαν από ρώσους αναλυτές μέσα από τις προσεγγίσεις και τις ιδέες του Δόγματος Γκερασίμοφ ή Πολέμου Νέας Γενιάς(New Generation War)¹⁰⁷.

---

¹⁰⁷Βασικά κείμενα για την κατανόηση του δόγματος Γκεράσιμοφ, εκτός του επίσημου κειμένου, «Το στρατιωτικό δόγμα της Ρωσικής Ομοσπονδίας» (2014), είναι τα δύο άρθρα που έγραψε ο αρχηγός του Γενικού Επιτελείου των ρωσικών Ενόπλων Δυνάμεων. Πρόκειται για το άρθρο «Η αξία της επιστήμης έγκειται στην πρόβλεψη» που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Στρατιωτικός-Βιομηχανικός

Σύμφωνα με το δόγμα, τα όρια μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών συνόρων είναι θολά και τα τυχόν προβλήματα που θα προκύψουν, οι ένοπλες δυνάμεις καλούνται να τα αντιμετωπίσουν με ολιστικό τρόπο. Είναι ένα είδος πολέμου όπου πέρα των στρατιωτικών επιχειρήσεων, οι πολιτικές, οικονομικές, ανθρωπιστικές, πληροφοριακές και επικοινωνιακές επιχειρήσεις θεωρούνται εξίσου σημαντικές. Πρόκειται για μια πολυδιάστατη συγχώνευση μαλακής και σκληρής ισχύος, με την εφαρμογή συντονισμένων στρατιωτικών, διπλωματικών και οικονομικών μέσων και την χρήση ευρέως φάσματος μη στρατιωτικών μεθόδων.

Το Δόγμα Γκερασίμοφ, στοχεύει στην επίτευξη στρατηγικών και γεωπολιτικών αποτελεσμάτων με περιορισμένη χρήση βίας ελαχιστοποιώντας τη συμμετοχή συμβατικών δυνάμεων και μόνο στο βαθμό που απαιτείται. Επίσης η συνείδηση, η αντίληψη και ο λογισμός του αντίπαλου αποτελούν στρατηγικό κέντρο βάρους, ενώ ο επικοινωνιακός αγώνας για την στέρηση της βούλησης και την παραβίαση της εσωτερικής συνοχής του αντιπάλου, αποτελούν κύριο επιχειρησιακό εργαλείο νίκης.

Συνεπώς, η ρωσική θεωρία νίκης μπορεί να χαρακτηριστεί ως ασύμμετρη ή έμμεση προσέγγιση με κυρίαρχα χαρακτηριστικά εξαναγκασμού, καθώς επικεντρώνει τις προσπάθειες της στις αδυναμίες του αντιπάλου, στοχεύοντας την αντίληψη και τη βούλησή του και χειραγωγώντας τις στρατηγικές του επιλογές.

Ρώσοι αξιωματούχοι και αναλυτές έχουν επισημάνει ότι η ρωσική επιχείρηση στη Συρία έχει υπαχθεί στις αρχές του Δόγματος Γκερασίμοφ , υιοθετώντας την

Ταχυδρόμος και το άρθρο «Ο κόσμος στο χείλος του πολέμου», που δημοσιεύτηκε στο ίδιο περιοδικό τον Μάρτιο του 2017.

Ο Βαλέρι Βασιλίεβιτς Γκερασίμοφ γεννήθηκε στις 8 Σεπτεμβρίου 1955 στην πόλη Καζάν της Ρωσίας. Η οικογένειά του ήταν εργάτες. Είναι απόφοιτος της Στρατιωτικής Σχολής του Καζάν (1971-73), της Στρατιωτικής Σχολής Τεθωρακισμένων «Προεδρείο του Ανωτάτου Σοβιέτ του Ταταρσταν» (1973-77), της Στρατιωτικής Ακαδημίας Τεθωρακισμένων «Στρατάρχης της ΕΣΣΔ Ρ. Μαλμόφσκι» (1984-87), της Στρατιωτικής Ακαδημίας του Γενικού Επιτελείου της Ρωσίας (1995-97). Χαρακτηριστικό στοιχείο της φοίτησής του είναι ότι από όλες τις στρατιωτικές σχολές αποφοίτησε με «Άριστα». Με διάταγμα του Προέδρου της Ρωσίας την 23η Δεκεμβρίου 2010 διορίστηκε υποδιοικητής του Γενικού Επιτελείου των Ενόπλων Δυνάμεων της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Το 2009-10 ήταν επικεφαλής των παρελάσεων για την Ημέρα της Νίκης στην Κόκκινη Πλατεία. Στις 26 Απριλίου 2012 ανέλαβε διοικητής της Κεντρικής Στρατιωτικής Περιοχής. Μετά την αποστρατεία του Ανατόλι Σερντιουκόφ στις 9 Νοεμβρίου 2012 και την ανάληψη του υπουργείου Αμύνης από τον Σεργκέι Σοϊγκού, ο Βαλέρι Γκεράσιμοφ ανέλαβε επικεφαλής του Γενικού Επιτελείου των Ενόπλων Δυνάμεων της Ρωσίας και, ταυτόχρονα, καθήκοντα υφυπουργού Αμυνας. Από τις 13 Νοεμβρίου 2012 είναι μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας της Ρωσίας.

Ο στρατηγός Βαλέρι Γκεράσιμοφ είναι πρόεδρος της διακλαδικής επιτροπής για την απονομή του κρατικού βραβείου «Στρατάρχης Γ. Κ. Ζούκοφ». Επίσης, είναι ο εμπνευστής και ηγέτης της ρωσικής στρατιωτικής επιχείρησης στη Συρία, τον Σεπτέμβριο του 2015. Τον Μάρτιο του 2016, με διάταγμα του προέδρου της Ρωσίας, τιμήθηκε με το μετάλλιο «Ηρώας της Ρωσίας». Ανακτήθηκε από: <https://geoparatisirisy.com/2018>.

αντίληψη μιας συντονισμένης διαχείρισης των επιχειρήσεων ταυτόχρονα σε στρατιωτικό, πολιτικό, πληροφοριακό, διπλωματικό και οικονομικό επίπεδο.

Η Ρωσία ακολουθώντας έμμεσες δράσεις οικονομικού, πολιτικού, επικοινωνιακού και τεχνολογικού χαρακτήρα, προσπάθησε να διατηρήσει τη στρατιωτική υπεροχή του Άσσαντ υπονομεύοντας ή εξουδετερώνοντας παράλληλα τη στρατιωτική ισχύ των αντιπάλων του. Η Μόσχα χρησιμοποίησε τις πληροφοριακές επιχειρήσεις ως μέσο στρατηγικού εξαναγκασμού πετυχαίνοντας τη ψυχολογική, ηθική και ενημερωτική καταστολή των φορέων λήψεως αποφάσεων τόσο των αντικαθεστωτικών όσο και του Ισλαμικού Κράτους. Ταυτόχρονα εφάρμοσε τακτικές εξαπάτησης και παραπληροφόρησης, προκειμένου να αποκρύψει τον ακριβή χρόνο, το εύρος και τα χαρακτηριστικά της στρατιωτικής συμμετοχής της στο πλευρό του Άσσαντ¹⁰⁸.

Η επιτυχία της έμμεσης προσέγγισης συνεκτιμημένη με τη διεθνή συγκυρία και τους χρονικούς περιορισμούς οδήγησαν τον Πούτιν να επέμβει στη Συρία δυναμικά ακολουθώντας το αξίωμα της «λογικής επάρκειας»¹⁰⁹, επιδιώκοντας το μέγιστο στρατηγικό αποτέλεσμα επενδύοντας τους ελάχιστους δυνατούς πόρους.

Ολοκληρώνοντας, ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάλυση του καθηγητή Ντιμίτρι Τρενίν σχετικά με τη στάση της Ρωσίας στο συριακό εμφύλιο, επισημαίνοντας τις νέες τάσεις και όρους που θέτει η Ρωσία στη διεθνή σκακιέρα.

Χαρακτηριστικά αναφέρει ότι οι ΗΠΑ και τα δυτικά κράτη οφείλουν να συνεργαστούν στο θέμα της Συρίας για το κοινό τους συμφέρον, παρά τις έντονες διαφωνίες τους. Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα δεν είναι η παραμονή του Σύρου Προέδρου στην εξουσία, αλλά η αποφυγή του χάους και η αποτροπή ακραίων και ανεξέλεγκτων καταστάσεων που θα ενισχύσουν την ανάδειξη μιας εξτρεμιστικής ισλαμικής Συρίας.

Η Ρωσία αντιλαμβάνεται τον εαυτό της ως σταθεροποιητική δύναμη απαλλαγμένη από συναισθηματικές και ιδεολογικές εξάρσεις τύπου δημοκρατικής ειρήνης και υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Κρεμλίνο αναγνωρίζει την ύπαρξη των διαφωνιών με τη Δύση, αλλά αντιλαμβάνεται ότι αυτή η

---

¹⁰⁸Adamsky, D. (2015). οπ. σημ 103. Σελ 21-26.

¹⁰⁹Ο όρος προέκυψε από τη Σοβιετική στρατηγική σκέψη κατά τη διάρκεια του ύστερου Ψυχρού Πολέμου και δεν είχε σχέση με την Μέση Ανατολή. Αρθρωμένη κατά την εποχή του Γκορμπατσόφ, αρχικά σήμαινε την προμήθεια μόνο της στρατιωτικής δύναμης αναγκαία για την υπεράσπιση από εξωτερικές απειλές.

Adamsky, D.(2018). *Moscows Syria Campaign. Russian Lessons for the Art of Strategy*. (σελ 7).IFRI Security Studies Center

διαφοροποίηση συμβάλλει στην ιεράρχηση των αξιών και στην εξεύρεση λύσεων. Η Μόσχα έχει τη θέληση και τη δύναμη να προσφέρει ρεαλιστικές και τεκμηριωμένες λύσεις για όλα τα ζητήματα και αλλαγές στο διεθνές σύστημα. Παράλληλα καταδεικνύει με αποφασιστικό τρόπο τη διάθεσή της για ισότιμη αντιμετώπιση ως κυρίαρχος δρώντας και οι περιπτώσεις της Συρίας και της Ουκρανίας αποτελούν προβολή της ισχύος της¹¹⁰.

Εξέλιξη. Ο ηγέτης του ISIS(DAESH) Άμπου Μπακρ αλ Μπαγκντάντι ανακήρυξε το 2014 το «χαλιφάτο», το οποίο μέσα σε διάστημα τριών ετών είχε σημαντικές απώλειες χάνοντας το 60% των εδαφών που είχε καταλάβει και το 80% των εσόδων που προέρχονταν από το πετρέλαιο, τις κατασχέσεις και τους φόρους. Κατά συνέπεια το χαλιφάτο έχασε όλα τα εδάφη που είχε κατακτήσει στο Ιράκ και τα περισσότερα από όσα ήλεγχε στη Συρία. Οι κυριότερες ήττες του ISIS σε Ιράκ και Συρία είναι οι παρακάτω¹¹¹:

Ιράκ. ΤΙΚΡΙΤ τον Μαρτίου του 2015, ΡΑΜΑΝΤΙ τον Φεβρουάριο του 2016 και ΦΑΛΟΥΤΖΑ τον Ιούνιο του 2016, ΜΟΣΟΥΛΗ τον Ιούλιο του 2017, ΤΑΛ ΑΦΑΡ τον Αυγούστου του 2017, ΧΑΟΥΙΤΖΑ τον Οκτώβριο του 2017, ΑΛ ΚΑΪΜ, ΡΑΟΥΑ και ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ τον Νοεμβρίου του 2017, ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ: Στις 9 Δεκεμβρίου 2017 ο πρωθυπουργός Χάιντερ αλ Αμπάντι ανακοινώνει το τέλος του πολέμου εναντίον του ISIS στο Ιράκ.

Συρία. ΚΟΜΠΑΝΙ τον Ιανουάριο του 2015, ΝΤΑΚΙΜΠΙ τον Οκτώβριο του 2016, ΠΑΛΜΥΡΑ τον Μάρτιο του 2016, αλλά την έχασαν έξι μήνες αργότερα, τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους. Το καθεστώς και οι σύμμαχοί του την απελευθέρωσαν οριστικά τον Μάρτιο του 2017, ΜΑΓΙΑΝΤΙΝ και ΡΑΚΑ τον Οκτωβρίου του 2017, ΝΤΕΪΡ ΕΖΟΡ και ΜΠΟΥΚΑΜΑΛ τον Νοέμβριο του 2017.

Η ήττα του ISIS στη Συρία υποτίθεται ότι θα έθετε τέρμα στην επταετή σύγκρουση όμως η εξελισσόμενη τραγωδία φαίνεται να γίνεται όλο και πιο πολύπλοκη και επικίνδυνη. Η σύγκρουση πλέον δεν αφορά ποιος θα έχει την εξουσία στη Δαμασκό αλλά διακυβεύονται συμφέροντα με πολλούς και ισχυρούς δρώντες. Η αντιπαράθεση μεταξύ δύο ηγεμονικών στρατιωτικών δυνάμεων στον κόσμο των ΗΠΑ και της Ρωσίας, μεταξύ δύο μελών του ΝΑΤΟ των ΗΠΑ και της Τουρκίας και μεταξύ δυο ορκισμένων εχθρών του Ισραήλ και του Ιράν, συμπεριλαμβανομένου και

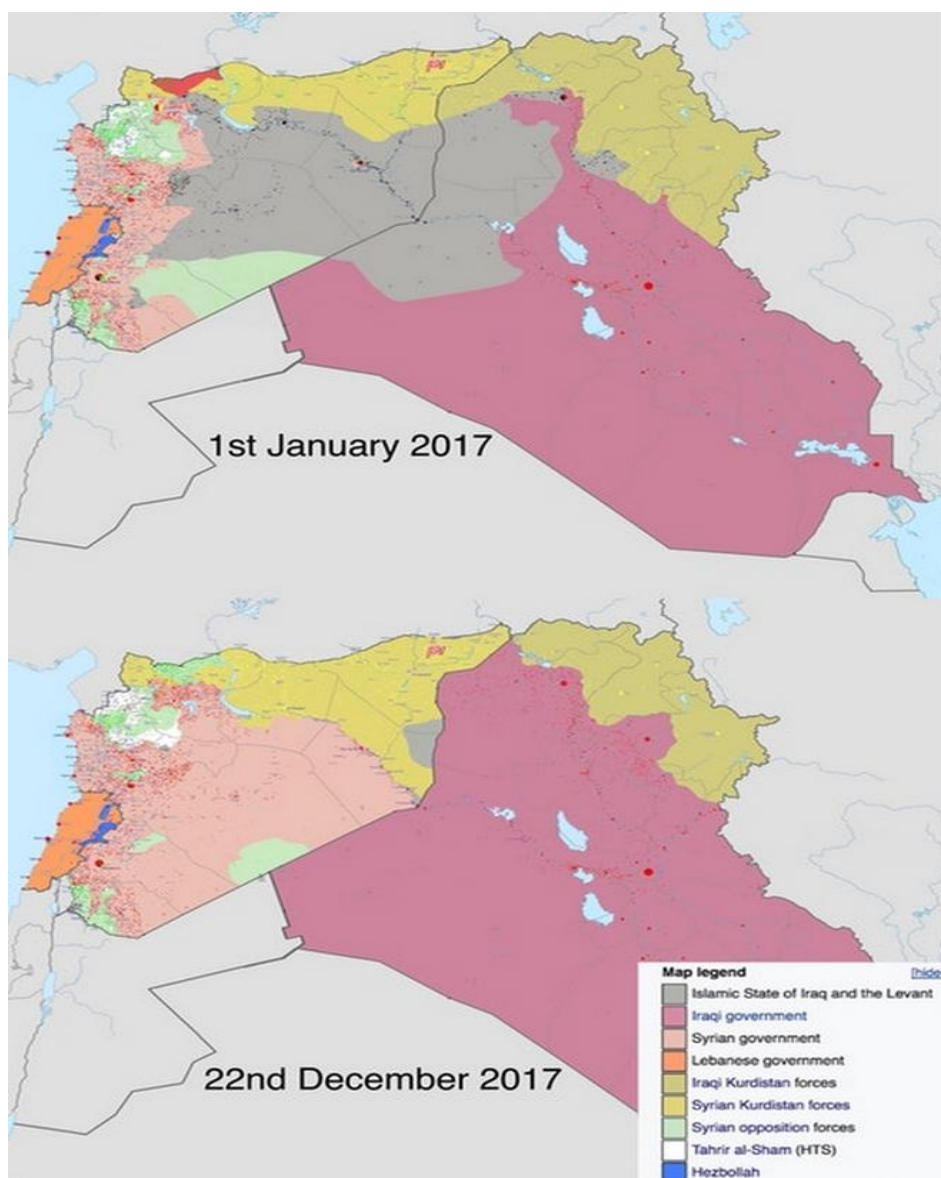
---

¹¹⁰Trenin, D, (2013). *The Mythical Alliance Russias Syria Policy*, σελ 1-30. The Garnegie Papers, Carnegie Moscow Center

¹¹¹Al Marjani/Reuters. (2017). *Οι κυριότερες ήττες και μάχες του ISIS*. Ανακτήθηκε από:<https://www.huffingtonpost.gr>.

των κυβερνητικών δυνάμεων του Άσσαντ, των αντικαθεστωτικών δυνάμεων (Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις SDF¹¹²), των Κούρδων της Β. Συρίας καθώς και οργανωμένων ομάδων τζιχαντιστών, συνθέτουν ένα σκηνικό που ξεφεύγει από τα όρια ενός τοπικού–περιφερειακού πολέμου και σηματοδοτεί έναν πόλεμο με διεθνή χαρακτηριστικά.

Χάρτης 14 : Εδαφική μεταβολή

¹¹²Ο Ισλαμιστικός Ελεύθερος Συριακός Στρατός (FSA), έχει χάσει πλέον την εμπιστοσύνη των Δυτικών, λόγω της ακραίας ριζοσπαστικοποίησής του. Ο σημερινός FSA αποτελείται από συμμορίες ισλαμιστών και Τουρκμένων, δηλαδή μιας τουρκικής φυλής της Συρίας, που πολεμάνε για να μετατρέψουν τη Συρία σε προτεκτοράτο της νέας Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι δημοκρατικές οργανώσεις του FSA εγκαίρως είδαν την κατάσταση και έφυγαν από αυτόν και εντάχθηκαν στις Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF), δηλαδή πήγαν με τους Κούρδους της Συρίας και τους άλλους μετριοπαθείς Άραβες.

Σημαντική εξέλιξη για τον περιορισμό της βίας στη Συρία αποτέλεσε η συνάντηση των προέδρων της Ρωσίας, της Τουρκίας και του Ιράν, Βλαντίμιρ Πούτιν, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και Χασάν Ροχανί, τον Νοέμβριο του 2017 στο Σότσι. Οι τρεις ηγέτες συμφώνησαν να βοηθήσουν του Σύρους να αποκαταστήσουν την ενότητα της χώρας, να στηρίξουν τη διαδικασία αποκλιμάκωσης και σταθεροποίησης και να διευθετήσουν πολιτικά την κρίση, μέσω μιας ελεύθερης, δίκαιης και διαφανούς διαδικασίας. Επίσης θα υποστηρίξουν την ψήφιση συντάγματος που θα έχει την βούληση του συριακού λαού και την διεξαγωγή ελεύθερων και δίκαιων εκλογών, στις οποίες θα συμμετάσχουν όλοι οι Σύροι που έχουν το δικαίωμα σ' αυτό, υπό την εποπτεία του ΟΗΕ¹¹³.

Ο Άσσαντ, υποστηριζόμενος από το Ιράν και τη Ρωσία, κατάφερε να ανακάμψει, να επανακτήσει ένα μεγάλο μέρος των χαμένων εδαφών και να επικρατήσει της αντιπολίτευσης. Όμως η εξέλιξη της συριακής σύγκρουσης είναι αρκετά δύσκολο να καθοριστεί καθόσον εμπλέκονται πολλές ισχυρές ξένες δυνάμεις με διαφορετικές συμμαχίες, αντικρουόμενες και εναλλασσόμενες προτεραιότητες, προσεγγίσεις, στόχους και τακτικές. Συγκεκριμένα οι ΗΠΑ φαίνονται αποφασισμένες να διατηρήσουν την επιρροή τους στη Συρία για να αποτρέψουν την αναζωπύρωση τρομοκρατικών ομάδων και να εμποδίσουν τα σχέδια του Ιράν να επεκτείνει την επιρροή του στην Ανατολική Μεσόγειο. Το Ισραήλ συμμερίζεται τον στόχο των ΗΠΑ να αντιμετωπίσει το Ιράν, ιδιαίτερα στα σύνορά του με τη Συρία. Εν τω μεταξύ, η Ρωσία θέλει τη διατήρηση μιας φιλικής προς αυτήν κυβέρνησης στη Δαμασκό και μια στρατιωτική παρουσία στη Μεσόγειο, ενώ παράλληλα προωθεί τον εαυτό της ως παγκόσμιο παίκτη. Το Ιράν με μακροπρόθεσμη στρατηγική προσπαθεί να δημιουργήσει στρατιωτική υποδομή στη Συρία, να κατασκευάσει εγκαταστάσεις παραγωγής πυραύλων και να μετακινήσει πυρομαχικά. Τέλος η Τουρκία, με ρωσική έγκριση, έχει ξεκινήσει στρατιωτική επίθεση στη βορειοδυτική Συρία ενάντια στους Κούρδους μαχητές που τους θεωρεί τρομοκράτες αλλά και μέγιστη απειλή για την εδαφικής της ακεραιότητα και εθνολογικής της συνοχής¹¹⁴.

Μετά από 7 χρόνια αιματηρών και καταστροφικών συγκρούσεων ο συριακός εμφύλιος έχει μετατραπεί σε ένα σύνθετο πόλεμο που διακρίνεται για τα

---

¹¹³Nechepurenko, I. (2017). *Russia, Turkey and Iran Propose Conference on Postwar Syria's Future*. Ανακτήθηκε από: <https://www.nytimes.com>.

¹¹⁴Friedman, U. (2018). *Syria's War Has Never Been More International*. Ανακτήθηκε από: <https://www.theatlantic.com>.

αντικρουόμενα συμφέροντα πολλών δρώντων με απρόσμενες εξελίξεις και αβέβαιο χρονικό ορίζοντα επίλυσης.

Κεφάλαιο τέταρτο

Επόμενη Μέρα-Προοπτική

Με την στρατιωτική ήττα του Ισλαμικού Κράτους φάνηκε ότι άνοιγε ο δρόμος για μια πραγματική συζήτηση για το μέλλον της Συρίας. Η εισβολή της Τουρκίας στη Β. Συρία, εναντίον του Κουρδικού Δημοκρατικού Κόμματος (PYD) και της συριακής κουρδικής πολιτοφυλακής των Μονάδων Προστασίας του Λαού (YPG), έχει αναβάλει τις όποιες πρωτοβουλίες ειρηνευτικής διαπραγμάτευσης για την επίτευξη βιώσιμης συμφωνίας. Όμως υπάρχει η πεποίθηση από όλους τους δρώντες ακόμα και από τους πιο στενούς συμμάχους του καθεστώτος Άσσαντ, ότι η Συρία δεν πρόκειται να επανέλθει στο status quo ante και στην πρότερη μορφή της.

Αρχικά θα πρέπει να εξεταστούν πιθανές λύσεις υπό το πρίσμα των θρησκευτικών αντιλήψεων των εμπολέμων μερών. Όπως έχει αναφερθεί στη Συρία οι κύριες αντιμαχόμενες θρησκευτικές ομάδες είναι δυο, των Σουνιτών με πλειοψηφία 75% και των Σιτών με ποσοστό 15%. Από την μέχρι τώρα εξέλιξη των γεγονότων η Ρωσία και το Ιράν επιδιώκουν τη διατήρηση του καθεστώτος που υποστηρίζεται από τους Αλαουίτες, με ή χωρίς τον Άσσαντ. Από την άλλη πλευρά οι ΗΠΑ, προκειμένου να επιτευχθεί μια βραχυπρόθεσμη σταθερότητα και ειρήνευση, δεν αντιτίθεται στη συνέχιση της κυριαρχίας των Αλαουιτών με την προϋπόθεση την αποχώρηση του Άσσαντ από οποιαδήποτε μεταβατική δομή διοίκησης. Όμως μακροπρόθεσμα οι ΗΠΑ δύσκολα θα δεχτούν την παραμονή των Αλαουιτών στην εξουσία και τη συνέχιση του κυβερνητικού ελέγχου από τους Σίιτες, δίνοντας τους την ευκαιρία να παρέχουν αυξημένα δικαιώματα στους Σίιτες Ιρανούς να επηρεάζουν τη λειτουργία του κράτους και την κυβερνητική πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης.

Στο αντίπαλο στρατόπεδο, των Σουνιτών, το μεγάλο πρόβλημα είναι η συνοχή. Για να υλοποιηθεί μια λύση βασισμένη στη σουνιτική πλειοψηφία θα πρέπει οι αντιμαχόμενες φατρίες να θέσουν κατά μέρος τις διαφωνίες, τις διαιρέσεις και την αντιπαλότητα τους. Θα πρέπει να αποφασίσουν, μακριά από δογματισμούς και αντιλήψεις, το χαρακτήρα και τη μορφή του νέου κράτους. Θα είναι κράτος με κοσμικά-δημοκρατικά χαρακτηριστικά ή θα υπόκειται σε μια πολιτικοισλαμική διακυβέρνηση με τη Μουσουλμανική Αδελφότητα να κατέχει εξέχοντα ρόλο ή θα λειτουργήσει σύμφωνα με την αυστηρή ερμηνεία του νόμου της Σαρία;

Η Ρωσία δεν θα έβλεπε αρνητικά τη συνεργασία της με μια καθαρά σουνιτική κυβέρνηση. Προϋπόθεση για τη υλοποίηση αυτής της εκδοχής είναι ότι δεν θα θιγούν στο ελάχιστο τα στρατηγικά της συμφέροντα στην ευρύτερη περιοχή, ενώ τα ερείσματά της στη Συρία (ναυτική και αεροπορική βάση) θα παραμείνουν υπό τον έλεγχό της χωρίς αμφισβητήσεις. Στον αντίποδα οι ΗΠΑ είναι διατιθέμενες να υποστηρίξουν τους Σουνίτες, με επικεφαλής τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, εφόσον βεβαιωθούν ότι έχουν αποκόψει τους δεσμούς τους με τρομοκρατικές οργανώσεις και εξτρεμιστικές ομάδες. Φυσικά αυτή η προοπτική θα βρει αντίθετο το Ιράν, το οποίο θα υπονομεύσει με κάθε δυνατό τρόπο την επικράτηση των Σουνιτών στην εξουσία.

Υποστηρικτής της σουνιτικής επικράτησης θα είναι ο συριακός λαός που στην πλειοψηφία του θα είναι συμβιβασμένος με τη σουνιτική ταυτότητα του κράτους. Το ερώτημα που γεννάτε είναι εάν ο συριακός λαός απαιτήσει ένα δημοκρατικό μοντέλο με αυξημένες ελευθερίες απαλλαγμένο από τον αυταρχισμό και τους περιορισμούς του καθεστώτος Άσσαντ ή ένα κοσμικό κράτος στο πνεύμα του Ισλάμ¹¹⁵.

Πιθανά σενάρια για το μέλλον και τη μεταπολεμική κατάσταση στη Συρία μπορούν να εξαχθούν με μεγάλη επιφύλαξη ως προς το αποτέλεσμα, καθώς αποτελούν εκδοχές που εν μέρη εξυπηρετούν τα συμφέροντα συγκεκριμένων διεθνών και περιφερειακών δυνάμεων και βρίσκουν αντίθετα τα συμφέροντα άλλων.

Το πιθανότερο σενάριο και ευρέως συζητούμενο είναι αυτό της ομοσπονδίας¹¹⁶, με κύριο χαρακτηριστικό τη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας της Συρίας ως ενιαίας χώρας και διασφαλίζοντας διευρυμένη αυτονομία σε συγκεκριμένες περιοχές και κοινότητες. Ένα σχήμα που δεν μπορεί να εφαρμοστεί στη βάση της αντιστοίχισης εδαφικών περιοχών με συγκεκριμένες εθνοθρησκευτικές ομάδες, καθώς οι περιοχές των Κούρδων στα βορειοανατολικά και των Αλαουιτών στα δυτικά κατοικούνται από ένα μωσαϊκό εθνοθρησκευτικών ομάδων, κυρίως Αράβων σουνιτών μουσουλμάνων και χριστιανών.

Η δημιουργία του ομοσπονδιακού κράτους θα πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα των επιδιώξεων των δυο μεγάλων δρώντων των ΗΠΑ και της Ρωσίας. Οι ΗΠΑ θα προτιμούσαν μια χαλαρή ομοσπονδία με μειωμένη την εξουσία της κεντρικής κυβέρνησης, ιδιαίτερα μάλιστα αν αυτή η κυβέρνηση κυριαρχείται από τον

---

¹¹⁵Valensi, C& Dekel, U& Kurz, A.(2018). *Syria – From a State to a Hybrid System: Implications for Israel*, σελ.15-17, 21-23, 65-72. Institute for National Security Studies.Tel Aviv:Greenberg.

¹¹⁶Ρούσος, Σ. (2017). *Τρία Μεταπολεμικά Σενάρια*. Ανακτήθηκε από: <http://epohi.gr>.

Άσσαντ ή από το μπααθικό καθεστώς. Για τους Αμερικανούς, όπως και για τους Ισραηλινούς, το βασικό επιχείρημα είναι η μεταπολεμική Συρία να μην αποτελεί τον ενδιάμεσο κρίκο στον άξονα Ιράν, σιιτικού Ιράκ και Χεζμπολάχ. Επιθυμούν, μια χαλαρή ομοσπονδία, όπου οι συνιστώσες του ομόσπονδου κράτους θα έχουν κυρίως σουνιτικό και κουρδικό στοιχείο και θα είναι πολύ δύσκολο να ελεγχθούν από την Τεχεράνη και να ενταχθούν λειτουργικά στον παραπάνω στρατηγικό άξονα.

Από την άλλη πλευρά, μια ισχυρή κεντρική κυβέρνηση με την παρουσία του Άσσαντ θα ήταν απολύτως αποδεκτή από την Ρωσία αφού η επιρροή της στην χώρα και την ευρύτερη νοτιοανατολική Μεσόγειο θα συνεχιζόταν αμείωτη. Με μια τέτοια επιτυχημένη εξέλιξη η Ρωσία θα έχει ανακτήσει το γόητρο της στην διεθνή σκηνή και θα έχει θέσει νέους κανόνες στην λήψη αποφάσεων για τη διαχείριση διεθνών ζητημάτων.

Από τις τελευταίες εξελίξεις προκύπτει ότι στην παραπάνω προοπτική αντιδρά η Τουρκία, η οποία φοβάται, ότι ένα ομόσπονδο κρατίδιο, υπό το κουρδικό PYD, θα καταστεί ασφαλές πολιτικό αν όχι και στρατιωτικό καταφύγιο για τους Κούρδους αντάρτες στην Τουρκία, με αποτέλεσμα την διατήρηση της αποσχιστικής απειλής των Κούρδων του PKK.

Ο ομοσπονδιακός χαρακτήρας της οργάνωσης του συριακού κράτους δεν αποτελεί εγγύηση για τη συνοχή του. Η ύπαρξη μιας αδύναμης κεντρικής κυβέρνησης δεν θα λύσει τις διαφωνίες που υπάρχουν καθώς και δεν θα μετριάσει την εχθρότητα μεταξύ των αντιπάλων μερών. Το αποφασιστικό σημείο στο σενάριο αυτό θα είναι αν η μορφή του κράτους θα έχει τα χαρακτηριστικά μιας συνεκτικής ομοσπονδίας ή μιας χαλαρής εντός της οποίας θα συμβιώνουν αυτόνομες οντότητες με έντονα τα εθνοθησκευτικά στοιχεία. Η λύση αυτή θα συναντήσει αρκετές δυσκολίες καθώς το ενιαίο κράτος θα περιλαμβάνει περιοχές με διαφορετικά χαρακτηριστικά ελέγχου, όπως ζώνες επιρροής των χωρών που συνορεύουν με τη Συρία, θύλακες με ποικίλα επίπεδα αυτονομίας καθώς και περιοχές που χαρακτηρίζονται από χάος, απουσία οργάνωσης και ανθρωποκεντρικής λειτουργίας. Κάτω από αυτές τις συνθήκες θα είναι αρκετά δύσκολη η εφαρμογή ενός επιτυχημένου ενοποιημένου συστήματος στη Συρία.

Παρά τις οποίες δυσκολίες, το σενάριο της ομοσπονδιακής δομής του κράτους, στην παρούσα φάση, αποτελεί την προτιμότερη προσωρινή λύση για την άμβλυνση της βίας και τη δημιουργία ευκαιριών για ανάκαμψη και ανασυγκρότηση.

Μια δεύτερη προοπτική αποτελεί η διατήρηση του Συριακού κράτους και η δημιουργία ενός κυβερνητικού σχήματος με κοινοβουλευτική αντιπροσώπευση επί τη βάση ποσόστωσης από κάθε εθνοθρησκευτική κοινότητα. Στην περίπτωση αυτή, οι Άραβες σουνίτες μουσουλμάνοι υπερτερούν κατά πολύ έναντι των άλλων εθνοτικών και θρησκευτικών ομάδων (Αλαουίτες, Χριστιανοί, Κούρδοι, Δρούζοι) με αποτέλεσμα μετά από 50 χρόνια να κατέχουν κυβερνητικές θέσεις και αξιώματα έναντι της πολιτικά κυρίαρχης αλαουίτικης κοινότητας.

Ένα τέτοιο σύστημα δεν θα ήταν αρνητικό για τις ΗΠΑ και το Ισραήλ, καθώς με συνεχή ανάγκη για συναίνεση και ομοφωνία στην διαδικασία λήψης απόφασης (consensus), θα αποδυνάμωνε πλήρως το καθεστώς και θα διέλυε τον ιρανικό άξονα Ιράν, σιτικό Ιράκ και Χεζμπολάχ. Για την Άγκυρα η λύση αυτή είναι αποδεκτή αν δεν οδηγεί στην δημιουργία αυτόνομης κουρδικής οντότητας, για τους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω. Το ίδιο ισχύει και για την Μόσχα αν ο Άσσαντ παραμείνει τυπικά στην προεδρία και αν δεν χάσει την παρουσία της στην νοτιοανατολική Μεσόγειο.

Μια τρίτη, αλλά αρκετά εύθραυστη και χωρίς πλειοψηφική εσωτερική νομιμοποίηση, εκδοχή είναι η δημιουργία ζωνών πολιτικής επιρροής, ελεγχόμενες αντίστοιχα από τον Άσσαντ, τις κουρδικές οργανώσεις και τους πολέμαρχους. Η χώρα θα έχει διεθνή παρουσία και θα εκπροσωπείται από μια κεντρική κυβέρνηση (πιθανόν της Δαμασκού), η οποία όμως δεν θα ασκεί εσωτερική κυριαρχία. Η πρακτική αυτή θα οδηγήσει σε καταστάσεις αστάθειας, ανομίας, χαμηλής έντασης και θα αποτρέψει οποιαδήποτε ανοικοδόμηση σε πολλές περιοχές της Συρίας και θα δημιουργήσει συνθήκες αναβίωσης φαινομένων ανάλογων προς το Ισλαμικό Κράτος. Επίσης, στην περίπτωση αυτή, θα επιτραπεί η μόνιμη παρουσία των Ιρανών και της Χεζμπολάχ στο συριακό έδαφος δημιουργώντας αίσθηση απειλής στο Ισραήλ, ενώ τόσο το Ιράν όσο και η Ρωσία θα υποχρεωθούν να παραμείνουν επί μακρόν, ενισχύοντας στρατιωτικά-οικονομικά το καθεστώς του Άσσαντ. Άλλες χώρες όπως η Ιορδανία και ο Λίβανος θα δουν πολύ πιθανή την επέκταση της αποσυνθετικής αυτής κατάστασης στο έδαφος τους, ενώ για τις χώρες της μεσογειακής περιμέτρου τα προσφυγικά ρεύματα θα συνεχιστούν.

Τέλος ένα τέταρτο αλλά και δυσμενέστατο σενάριο είναι αυτό της συνέχισης των εχθροπραξιών, του αδιεξόδου, της εξάντλησης των αντιμαχόμενων μερών και της ανισορροπίας ισχύος. Η προοπτική αυτή ενισχύεται από τη στάση των διεθνών και περιφερειακών δρώντων που εμπλέκονται στον πόλεμο, είτε άμεσα είτε έμμεσα, με

σκοπό τη διατήρηση του χάους και τη διαμόρφωση της μελλοντικής μορφής της Συρίας εξυπηρετώντας αποκλειστικά τα συμφέροντά τους. Για τη Σαουδική Αραβία, το Ιράν, την Τουρκία, τα Εμιράτα του Κόλπου και ενδεχομένως για τη Ρωσία και την Ευρώπη είναι προτιμότερο ο πόλεμος αυτός να διεξάγεται στο έδαφος της Συρίας, πάρα εντός των συνόρων τους, είτε με τη μορφή εκδημοκρατικών επαναστάσεων, είτε ένεκα εξτρεμιστικών θρησκευτικών διαφορών.

Σε αυτό το δυσμενές σενάριο, η Ρωσία και το Ιράν θα συνεχίσουν να παρέχουν ενεργά βοήθεια στο Μπααθικό καθεστώς, ενώ οι ΗΠΑ θα επιδιώξουν να περιορίσουν και να αποκόψουν τις προσπάθειες του Ιράν να εκμεταλλευτεί την αδυναμία των Σουνιτών προς όφελος του. Από την πλευρά τους, η Σαουδική Αραβία, η Τουρκία και ιδιαίτερα οι σουνιτικές χώρες θα διατηρήσουν την υποστήριξή τους στις αντιπολιτευόμενες σουνιτικές ομάδες συμπεριλαμβανομένου και των ισλαμιστικών εξτρεμιστικών ομάδων.

Η συνέχιση των εχθροπραξιών τελικά θα οδηγήσει, αργά ή γρήγορα, στην εξαφάνιση του ενιαίου συριακού κράτους, στο διαμελισμό της Συρίας και την εφαρμογή μιας νέας συμφωνίας τύπου Picot – Sykes του 1916 ή της Γαλλικής εντολής για τη Συρία και το Λίβανο του 1922. Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης θα είναι η διαίρεση των εδαφών της Συρίας και η δημιουργία νέων εθνοθρησκευτικών κρατιδίων, τα οποία θα υπόκεινται στον πλήρη έλεγχο και επιρροή των εμπλεκόμενων διεθνών και περιφερειακών δρώντων.

Πέρα από την εξεύρεση βιώσιμης πολιτικής λύσης που θα δρομολογήσει μια ελεγχόμενη πολιτική μετάβαση και κυβερνητική σταθερότητα, σημαντικό κριτήριο επίλυσης του συριακού προβλήματος αποτελούν οι συνεργασίες και οι συμφωνίες που θα υπογραφούν για την αποκατάσταση και την ανοικοδόμηση των ζημιών των εγκαταστάσεων και υποδομών της πετρελαϊκής βιομηχανίας (πετρέλαιο-φυσικό αέριο), των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών, της ηλεκτρικής ενέργειας κ.α. Η Ρωσία και το Ιράν είναι οι χώρες που πρόκειται να αναλάβουν την ανασυγκρότηση και επαναλειτουργία της ενεργειακής βιομηχανίας της Συρίας ως αντάλλαγμα για την υποστήριξή τους στην ανάκαμψη και επικράτηση του Άσσαντ έναντι των αντιπάλων του¹¹⁷. Τα συμβόλαια ανοικοδόμησης δεν είναι ακόμη ελκυστικά, καθώς ο πόλεμος συνεχίζεται στα βόρεια σύνορά της, η συριακή οικονομία είναι χρεωκοπημένη και η πολιτική λύση δεν είναι ακόμα ορατή, ωστόσο η γεωπολιτική θέση της, η επιρροή

---

¹¹⁷2018. Η Ρωσία εδραιώνει τη θέση της στη Μ. Ανατολή-Αναλαμβάνει την ενεργειακή βιομηχανία της Συρίας. Ανακτήθηκε από: <http://worldenergynews.gr>

στη Μέση Ανατολή και το επικοινωνιακό θέατρο αποτελούν το μαγνήτη για ΗΠΑ, Τουρκία, Κίνα, Σαουδική Αραβία και Ε.Ε.

Σκόπιμο κρίνεται να αναφερθεί η προοπτική για το μέλλον της Συρίας όπως την αντιλαμβάνεται η ρωσική πλευρά. Σε βραχυπρόθεσμο χρονικό πλαίσιο η Μόσχα στηρίζει και θα συνεχίσει να στηρίζει τον Άσσαντ, καθώς αντιλαμβάνεται ότι τυχόν πτώση του θα σημάνει ισχυρές δυτικές παρεμβάσεις στην περιοχή με παράλληλη αύξηση της δυτικής επιρροής στη νοτιοανατολική Ασία. Επιπλέον, θα αποτελέσει μέθοδο αποδυνάμωσης του Ιράν και θα το καταστήσει ευάλωτο έναντι του Ισραήλ και των ΗΠΑ. Μακροπρόθεσμα η Ρωσία στοχεύει στη συμφιλίωση και στη μερική ή ολική αποκατάσταση της εδαφικής ακεραιότητας της Συρίας υπό τη διοίκηση μιας ηγεσίας με κοσμικό χαρακτήρα (όχι θρησκευτική ή ισλαμιστική). Στη διαδικασία αυτή η Ρωσία δεν αποκλείεται να ενθαρρύνει τον Άσσαντ να αποχωρήσει και να δρομολογήσει ελεγχόμενη πολιτική μετάβαση, απαλλαγμένη από οποιαδήποτε εμμονή με την υποχρεωτική παραμονή του στη εξουσία. Το Κρεμλίνο θα προσπαθήσει να εντοπίσει τον κατάλληλο ηγέτη, ο οποίος όχι μόνο θα συνεργαστεί με τη Μόσχα και θα λειτουργεί υπέρ των ρωσικών συμφερόντων, αλλά θα περιθωριοποιήσει και θα απομονώσει στρατιωτικά την αντιπολίτευση στο σύνολό της, όπως έγινε στη Τσετσενία με τον Αχμάντ Καντίροφ¹¹⁸.

Στον αντίποδα και στο δυσμενέστερο σενάριο, αυτό της συνέχισης του πολέμου και της διάλυσης της Συρίας, το Κρεμλίνο θα στηρίζει τη δημιουργία ενός Αλαουίτικου κράτους από τους υποστηρικτές του Άσσαντ στα βόρεια Όρη και στα συριακά παράλια της Μεσογείου, με αντικειμενικό σκοπό τη διασφάλιση της ρωσικής παρουσίας στην Ανατολική Μεσόγειο, μέσω της ναυτικής βάσης στην Ταρτούς και της αεροπορικής βάσης στη Λατάκκεια¹¹⁹.

Φυσικά τα συμφέροντα που διακυβεύονται είναι πολλά και η επίλυση του συριακού προβλήματος απαιτεί γενικευμένη συνεννόηση. Το στοίχημα από την οποιαδήποτε λύση που θα συμφωνηθεί δεν θα είναι η υλοποίησή της αλλά η διατήρησή της. Η επιβολή της σταθερότητας και η στήριξη για την ανάκαμψη και την ανοικοδόμηση της Συρίας προϋποθέτει μια αξιόπιστη πολιτική διαδικασία, η οποία θα οδηγήσει σε μια πραγματική πολιτική μετάβαση που θα εξαρτηθεί σε μεγάλο

---

¹¹⁸Αγούρος, Ν. (2018). *Το Σχέδιο «Τσετσενοποίησης» της Συρίας και η επίθεση στην Αγία Πετρούπολη*. Ανακτήθηκε από: <http://huffingtonpost.gr>.

¹¹⁹Μπόση, Μ. (2014). ο.π. σημ 87, σελ 198-199.

βαθμό από τις προσδοκίες, τις επιθυμίες και τον πολιτικό προσανατολισμό του συριακού λαού¹²⁰.

Κεφάλαιο πέμπτο

Συμπεράσματα

Η σημαντική έλλειψη των στοιχειωδών αρχών δημοκρατίας και ελευθερίας οδήγησαν τον αραβικό κόσμο σε μια σειρά εξεγέρσεων που ονομάστηκε «Αραβική Άνοιξη». Οι αραβικές εξεγέρσεις, δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα στη βελτίωση των οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών των εξεγερμένων λαών. Στην Συρία η εξέγερση ξεκίνησε από τις επαρχίες και όχι από μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, με σκοπό την επίτευξη οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων. Από τους πρώτους μήνες η εξέγερση μετατράπηκε σε ανθρώπινο δράμα με το μεγαλύτερο προσφυγικό κύμα από το 1945 με συνυπεύθυνους τους δρώντες του διεθνούς συστήματος, τον Άσσαντ, το Ισλαμικό Κράτος και την Τουρκία.

Η Συρία αποτέλεσε ένα περιβάλλον μεταβαλλόμενων ισορροπιών και πληθώρας ξένων μαχητών. Η εναλλαγή των ρόλων μεταξύ καθεστωτικών και αντικαθεστωτικών, μετριοπαθών και εξτρεμιστών, φυλετικών εθνοτήτων και σεχτών, συγκρουόμενων θρησκευτικών ομάδων και φανατισμένων αιρετικών υποομάδων, εγκληματικών οργανώσεων και μεμονωμένων προσώπων, πυροδότησε έναν ανελέητο αγώνα όλων εναντίον όλων όπου η τρομοκρατία έχει αντικαταστήσει τη στρατηγική. Σε αυτό το περιβάλλον βρήκε γόνιμο έδαφος η ισλαμιστική τρομοκρατία με πανσπερμία οργανώσεων και ομάδων με κύριους εκφραστές, το ISIS(DAESH), την al-Nusra (ελεγχόμενη από την al-Qaeda που τον Ιούνιο του 2016 μετονομάστηκε σε Jabhat Fateh al-Sham) αλλά και δεκάδες μικρότερες φανατικές οργανώσεις. Στα μέσα του 2014, ο ISIS κατάφερε να εδραιώσει την εξουσία του στα εδάφη της Συρίας και Ιράκ, να ανακηρύξει το Ισλαμικό Κράτος με πρωτεύουσα τη συριακή πόλη Ράκα (Racca) και να θέσει ως στόχο του την προσπάθεια επιβολής και εγκαθίδρυσης μιας ακραίας μορφής σουνιτικού ισλαμισμού με προοπτική αρχικά το περιφερειακό και εν συνεχεία το παγκόσμιο χαλιφάτο, ως απάντηση στη δυτική παγκοσμιοποίηση. Αν και οι αναχρονιστικές δοξασίες του ISIS, οι απάνθρωπες και φρικαλέες πρακτικές του έβρισκαν σθεναρά αντίθετη την παγκόσμια κοινή γνώμη, η εξέλιξη και η ανάπτυξή

---

¹²⁰Κνιπ Κ., & Ασάμ Ι. (2017). *Η Ρωσία χρειάζεται συμμάχους στην Εγγύς Ανατολή*. Ανακτήθηκε από: <http://www.dw.com>

του ωφέλησε σε πολλά επίπεδα τους δρώντες της σύγκρουσης στη Συρία. Ο Άσσαντ χωρίς τους μαχητές του ISIS θα είχε χάσει την εξουσία, καθώς η παγκόσμια κοινότητα προσανατόλισε τις προτεραιότητές της στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας και όχι στον αγώνα των Σύρων. Επίσης, η Τουρκία χρησιμοποίησε τους ακραίους φανατικούς για να πετύχει πολιτικά οφέλη έναντι των Κούρδων και την αποτροπή πιθανής ίδρυσης κουρδικού κράτους. Με τη σειρά τους, το Ιράν και η Ρωσία ενεπλάκησαν στη Συρία με την αιτιολογία της καταπολέμησης και καταστροφής του ISIS ενώ στην ουσία ήθελαν να προστατέψουν το καθεστώς Άσσαντ από τους αντάρτες και τους αντικαθεστωτικούς. Επιπλέον, οι χώρες του Κόλπου άφησαν πολλούς πολίτες τους που είχαν τάση προς τον φανατισμό να ενταχθούν στους κόλπους των ακραίων οργανώσεων στη Συρία με σκοπό να περιορίσουν τον κίνδυνο για την ασφάλεια των μοναρχιών τους αδιαφορώντας για το συριακό λαό και πολιτισμό.

Μέσα σε αυτή τη δύνη το καθεστώς του Άσσαντ επέδειξε τρομερή αντοχή στη διεθνή απομόνωση και στα καίρια πλήγματα που δέχθηκε στο εσωτερικό της χώρας, αντιμετωπίζοντας τους αντιπάλους του με τρομερή σκληρότητα. Ενώ τα γειτονικά προσωποπαγή δικτατορικά καθεστάτα της περιοχής κατέρρεαν το ένα μετά το άλλο, με μικρότερη ή μεγαλύτερη αντίσταση, ο Άσσαντ αντιστάθηκε σθεναρά με όλες του τις δυνάμεις, αδιαφορώντας για τις απώλειες. Παρά τις αρχικές αποτυχίες και τον περιορισμό της συριακής επικράτειας και της αδυναμίας ελέγχου της, ο Σύρος Πρόεδρος κατάφερε να προβάλλει τις καθεστωτικές δυνάμεις ως την καλύτερη εναλλακτική και αξιόπιστη λύση έναντι των ακραίων ισλαμιστικών ομάδων και να περιορίσει αισθητά τη δυναμική τους. Στην προσπάθεια αυτή, βρήκε υποστηρικτές και συμμάχους τους Ιρανούς Σίιτες, αλλά και τη Ρωσία, η οποία επέδειξε μια σθεναρή διπλωματική, οικονομική και στρατιωτική υποστήριξη στη Δαμασκό, φθάνοντας στην άμεση στρατιωτική εμπλοκή στα πεδία των μαχών από το φθινόπωρο του 2015 μέχρι το Δεκέμβριο του 2017, όπου και αποχώρησε ένα σημαντικό τμήμα της ρωσικής στρατιωτικής δύναμης.

Η εμπλοκή της Ρωσίας δεν ήταν τυχαίο γεγονός. Ο πρωταρχικός στόχος της ρωσικής εμπλοκής ήταν η μη ανατροπή του καθεστώτος Άσσαντ. Η ρωσική εμπλοκή, σε συντονισμό με τις ιρανικές δυνάμεις, τη Χεζμπολάχ και τις σιιτικές πολιτοφυλακές εδραίωσαν περαιτέρω τη θέση του καθεστώτος Άσσαντ στη Δαμασκό και τη δυτική Συρία, απώθησαν το Ισλαμικό Κράτος και το περιόρισαν σε θύλακες στην κεντρική Συρία και αύξησαν τα εδαφικά κέρδη του συριακού στρατού. Το συριακό καθεστώς

αποτελούσε και αποτελεί έναν ιστορικό στρατηγικό εταίρο της Μόσχας στη Μέση Ανατολή, ενώ η επιβίωση του Άσσαντ ήταν περισσότερο ευθύνη και διακύβευα παρά στρατηγικό κεφάλαιο. Μέσω της στήριξης του καθεστώτος Άσσαντ, η Μόσχα επιδίωκε να αυξήσει την προβολή της ισχύος και επιρροής της σε μια περιοχή που κατά τη διάρκεια της ψυχροπολεμικής περιόδου διέθετε σημαντικά γεωστρατηγικά ερείσματα και υψηλό βαθμό επιρροής. Ο Fyodor Lukyanov, επικεφαλής του Συμβουλίου Εξωτερικής και Αμυντικής Πολιτικής στη Μόσχα, δήλωσε αναφορικά με τη ρωσική πολιτική στη Συρία και τη Μέση Ανατολή¹²¹: «Η Μέση Ανατολή αποτελεί ένα δρόμο ώστε να αναδειχθεί πως η περίοδος της απουσίας της Ρωσίας από τη διεθνή σκηνή ως κράτος πρώτης γραμμής έχει τελειώσει». Η Ρωσία εκτίμησε σωστά την κατάσταση και εκμεταλλεύτηκε την αμερικανική αδυναμία διαχείρισης της κρίσης. Η μη εμπλοκή της Ρωσίας στη Συρία θα έθετε σε κίνδυνο τη ναυτική βάση στην Ταρτούς και θα την άφηνε οριστικά έξω από τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή. Επιπλέον, μόνιμος στόχος της Μόσχας παρέμενε η αποτροπή της επέκτασης και εγκαθίδρυσης των ισλαμιστικών οργανώσεων στο κέντρο του μεσανατολικού συστήματος. Η Ρωσία αντιμετώπισε την επέκταση του σουνιτικού ισλαμιστικού милитарισμού και κυρίως του Ισλαμικού Κράτους ως μέγιστη απειλή για την περιφερειακή της ασφάλεια αλλά και για την ίδια την Εθνική της Ασφάλεια.

Η ρωσική στάση στο θέμα της Συρίας και η ενεργός συμμετοχή υπέρ του καθεστώτος Άσσαντ απέβλεπε να:

1. Διατηρήσει στην εξουσία ένα φιλικό προς αυτήν καθεστώς και να στείλει ένα ισχυρό μήνυμα προς όλες τις κατευθύνσεις ότι σέβεται και υποστηρίζει τους συμμάχους της.
2. Εξασφαλίσει την παρουσία ρωσικών στρατευμάτων και τη λειτουργία των βάσεων της στην Αν. Μεσόγειο.
3. Εδραιώσει την παρουσία της στα «θερμά» νερά της Μεσογείου.
4. Κερδίσει το σεβασμό του δυτικού κόσμου και ιδιαίτερα των ΗΠΑ και να αποκτήσει διπλωματικό πλεονέκτημα στο ουκρανικό ζήτημα και τις επώδυνες οικονομικές κυρώσεις.
5. Εμφανιστεί διεθνώς, ως παράγων σταθερότητας που μπορεί και έχει την επιρροή να συνεισφέρει στην ειρηνευτική διαδικασία.

---

¹²¹Trofimov, Y. (2016). 'Russia's Long Road to the Middle East'. Ανακτήθηκε από: <https://www.wsj.com/articles>.

6. Έχει πρωταγωνιστικό και κυρίαρχο ρόλο στη διεθνή γεωπολιτική κατανομή μετά την εξεύρεση λύσης στο συριακό πρόβλημα.

7. Επιστρέψει στο διεθνές προσκήνιο ως μεγάλη και ηγετική δύναμη ιδιαίτερα στο χώρο της Μέσης Ανατολής.

8. Αναπτύξει πελατειακές σχέσεις με τα κράτη της Μέσης Ανατολής μέσα από την πώληση όπλων και ενεργειακές συμφωνίες., κάτι που έκανε με επιτυχία στο παρελθόν.

Στον αντίποδα, οι ΗΠΑ έχοντας επικεντρώσει τη στρατηγική τους στην νοτιοανατολική Ασία, παρουσίασαν μια διστακτικότητα στην ανάληψη συγκεκριμένου ρόλου με ξεκάθαρους στόχους στη Συρία, η οποία επηρεάστηκε από τα αποτελέσματα στη λιβυκή κρίση και στις προηγούμενες εμπλοκές σε Ιράκ και Αφγανιστάν. Η ανησυχία των ΗΠΑ στην περιοχή απόρρεε από τρεις παράγοντες:

1. Τον κατακερματισμό της ισχύος σε πολλούς αδυνάμους και εξαρτώμενους δρώντες όπου από τη μια πλευρά μπορεί να αποτελεί την καλύτερη εγγύηση για τη διατήρηση της πρωτοκαθεδρίας της, αποφεύγοντας το κόστος της τοπικής εμπλοκής, αλλά από την άλλη αφήνει κενό το οποίο δίνει την ευκαιρία σε μια άλλη αντίπαλη μεγάλη δύναμη να έρθει να το καλύψει.

2. Την σημαντική ρωσική παρουσία στα παράλια της Συρίας και γενικότερα στη Μέση Ανατολή.

3. Την απρόβλεπτη σιιτική παρέμβαση και επιρροή από τον Περσικό Κόλπο μέχρι τη Μεσόγειο (Ιράν-Ιράκ-Συρία).

Κατόπιν των παραπάνω, οι ΗΠΑ επέλεξαν να έχουν περισσότερο παρασκηνιακό ρόλο και λιγότερο ενεργό, καθώς θεώρησαν ότι θα μπορούσαν να προωθήσουν τους παρακάτω στόχους δημιουργώντας μια νέα κατάσταση στη Μέση Ανατολή:

1. Καθεστωτική αλλαγή με ανατροπή του Άσσαντ και αντικατάσταση του με ένα μετριοπαθές και φιλικό προς τις ΗΠΑ, σουνιτικό μουσουλμανικό καθεστώς.

2. Μελλοντική υλοποίηση ενεργειακών συμφωνιών που να εξυπηρετούν τα συμφέροντά της και των συμμάχων της.

3. Απομάκρυνση της Συρίας από το σιιτικό άξονα με ταυτόχρονη αποδυνάμωσή του και αύξηση της ασφάλειας του Ισραήλ και Λιβάνου.

4. Ενδεχόμενη ίδρυση, εφόσον οι συνθήκες είναι κατάλληλες, μιας ανεξάρτητης (ή ημιανεξάρτητης) κουρδικής οντότητας, ελεγχόμενης από τις ΗΠΑ, ως σφήνας στα τουρκοσυριακά σύνορα.

Οι πρόσφατες εξελίξεις στη Συρία δείχνουν ότι οι ΗΠΑ, είτε κρατούν στάση αναμονής, είτε δεν θέλουν να εμπλακούν σε πόλεμο στη Σύρια για τους παρακάτω λόγους:

1. Θα πρέπει να έρθουν αντιμέτωπες με την Τουρκία, στρατηγικό σύμμαχό τους στο ΝΑΤΟ, και τα συμφέροντά της για τη μη συγκρότηση αυτόνομης κουρδικής περιοχής στη Β. Σύρια.

2. Η επιστροφή τους στη Μέση Ανατολή ως μια ισχυρή δύναμη που θέλει να ελέγξει την περιοχή μονοπωλιακά θα προκαλέσει την έντονη αντίδραση της Ρωσίας.

3. Δεν διαθέτουν ισχυρή στρατιωτική δύναμη στη Σύρια.

Επομένως οι δυνατότητες των ΗΠΑ είναι περιορισμένες εκτός εάν είναι διατεθειμένες να πάνε σε στρατιωτική σύγκρουση με απρόβλεπτες και καταστροφικές συνέπειες όχι μόνο για τους ίδιους αλλά και για όλους τους εμπλεκόμενους.

Συνοψίζοντας η Ρωσία επιθυμεί να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ρευστή και μεταβαλλόμενη περιοχή της Μεσογείου όπως αποδεικνύουν και οι ενέργειές της, όμως καθίσταται εξαιρετικά αμφίβολο κατά πόσο έχει την δυνατότητα να προβάλλει την ισχύ της σε μια περιοχή που τις τελευταίες δεκαετίες χαρακτηρίζεται και ως περιοχή νατοϊκών συμφερόντων.

Σε κάθε περίπτωση, η ειρήνευση στη Συρία διέρχεται από τις αμερικανορωσικές σχέσεις και τη δυνατότητα προσέγγισης και εξεύρεσης μιας συμβιβαστικής λύσης. Ευλόγως κανείς αναρωτιέται αν τα συμφέροντα των δύο υπερδυνάμεων είναι τόσο πολύ αποκλίνοντα που εμποδίζουν την εξεύρεση μιας κοινής πορείας. Από την μέχρι σήμερα διαμορφωμένη κατάσταση, οι ΗΠΑ και η Ρωσία έχουν αρκετούς λόγους, διαφορετικούς η κάθε μια, να είναι ευχαριστημένες από την παρούσα ισορροπία και μάλλον η προσοχή τους στρέφεται στην Ασία, στην διασφάλιση των κερδών τους και στην οικονομική τους ενδυνάμωση. Μια μη ελεγχόμενη κατάσταση στη Μέση Ανατολή που θα δημιουργήσει περαιτέρω ρήξη στις σχέσεις τους εκτιμάται ότι δεν αποτελεί επιδίωξη τους, αλλά απλά ένα μέσο πίεσης. Φυσικά σε κάθε πλευρά υπάρχουν οι δυνάμεις εκείνες οι οποίες επιθυμούν την περαιτέρω όξυνση των σχέσεων, αλλά μάλλον αποτελούν μη κυρίαρχη τάση.

Μέχρι σήμερα οι συγκρούσεις στη Συρία έχουν προκαλέσει το θάνατο περίπου 500.000 ατόμων και έχουν εκδιωχθεί 6,1 εκατομμύρια άνθρωποι από τα σπίτια τους στο εσωτερικό της χώρας και έχουν αναγκάσει 5,6 εκατομμύρια πρόσφυγες να αναζητήσουν ασφάλεια σε γειτονικές χώρες στην περιοχή. Ολόκληρη η χώρα έχει μετατραπεί σε ένα πεδίο ανελέητων συγκρούσεων και τρομοκρατικών

ενεργειών ενώ οι σημαντικότερες πόλεις, συμπεριλαμβανομένης και της πρωτεύουσας Δαμασκού, έχουν υποστεί σημαντικότερες καταστροφές και έχουν μετατραπεί σε σωρούς ερειπίων. Η οικονομική δραστηριότητα έχει εκμηδενιστεί, η πολιτιστική κληρονομιά έχει υποστεί ανεπανόρθωτες καταστροφές, το μέλλον της χώρας είναι αβέβαιο και η εδαφική της επικράτεια μετά το τέλος του πολέμου αδιευκρίνιστη. Ως αποτέλεσμα των συγκρούσεων, έχουν γιγαντωθεί και οι αριθμοί των ατόμων που προσπαθούν να κινηθούν προς χώρες της Ευρώπης για αναζήτηση μιας καλύτερης τύχης. Το τεράστιο αυτό κύμα των προσφύγων και μεταναστών δημιούργησε σωρεία προβλημάτων στις ευρωπαϊκές χώρες, προκαλώντας εσωτερικές αντιδράσεις, διαμάχες αλλά και τριβές στις μεταξύ των κρατών σχέσεις, χωρίς μάλιστα μέχρι σήμερα να έχει βρεθεί ικανοποιητική λύση.

Δυστυχώς, ο συριακός πόλεμος συνεχίζει να διακρίνεται για τη σκληρότητα των μαχών, τις καταστροφές και τον εκτοπισμό εκατομμυρίων αθώων ανθρώπων. Επιβεβαιώνονται έτσι οι μελέτες που αναφέρουν ότι ο μέσος όρος διάρκειας των εμφυλίων πολέμων προσδιορίζεται σε 10 χρόνια καθώς ότι εάν δεν αφοπλιστεί καμία από τις αντιμαχόμενες πλευρές τότε οδηγούμαστε σε στρατιωτικό αδιέξοδο.

Η επέμβαση ισχυρών διεθνών και περιφερειακών ξένων δυνάμεων αναζωπυρώνει την έκβαση του πολέμου, συμβάλει στη συντήρηση των μαχών, τον κάνει πιο αιματηρό και του δίνει μεγαλύτερη διάρκεια. Τα συμφέροντα και οι επιδιώξεις των εξωτερικών δρώντων ευκαιριακά υπονομεύουν τις προσπάθειες επίλυσης του προβλήματος είτε μέσω ειρηνευτικής διαδικασίας είτε μέσω επικράτησης της μιας ή της άλλης πλευράς. Επιπλέον το στρατιωτικό αδιέξοδο και η αβεβαιότητα της μεταπολεμικής Συρίας ενισχύονται από την αδιαλλαξία των αντιμαχόμενων πλευρών για συμφωνία καθώς και από τη στρατηγική επικράτηση των αντιστοίχων διεθνών και περιφερειακών υποστηρικτών τους. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο δεν πρέπει να λησμονούμε την τρομοκρατική οργάνωση Αλ Νούσρα, ιδιαίτερα μετά την κατάρρευση του Ισλαμικού Κράτους. Η Αλ Νούσρα αποτελεί αμφιλεγόμενο παράγοντα στην περιοχή καθώς ενώ έχει αποφασίσει να διακόψει τις σχέσεις της με την Αλ Καιντα ακολουθεί ένα στρατηγικό σχεδιασμό για ανασυγκρότηση, ανάκαμψη και ενδεχομένως πιο σύνθετη και ισχυρότερη απειλή από το Ισλαμικό Κράτος.

Η Συρία φαίνεται να παραμένει σε ασταθή και εμπόλεμη κατάσταση για μεγάλο χρονικό διάστημα λόγω της πολυπλοκότητας και των πολλών δρώντων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Στον πόλεμο αυτό έχουν εμπλακεί άμεσα ή

έμμεσα τα περισσότερα κράτη της Μέσης Ανατολής, η Ρωσία, οι ΗΠΑ, η Τουρκία καθώς και αρκετές ευρωπαϊκές χώρες με αντικρουόμενα και αντιμαχόμενα συμφέροντα. Οι ΗΠΑ εναντίον της Ρωσίας, τα σουνητικά θεοκρατικά καθεστώτα της Σαουδικής Αραβίας και του Κατάρ εναντίον του σιιτικού άξονα Ιράν, Χεσμπολάχ, μπασαθικό καθεστώ. Επιπλέον η Τουρκία εναντίον των Αράβων εθνικιστών και των Κούρδων για την αποκατάσταση της οθωμανικής κυριαρχίας της στη Συρία όπως ήταν πριν τον Α΄ΠΠ καθώς και για την αποτροπή δημιουργίας αυτόνομης κουρδικής περιοχής με αυξημένη εξουσία.

Ο πόλεμος στη Συρία ακολούθησε το ρεύμα της Αραβικής Άνοιξης, εξελίχθηκε σε εμφύλιο, επεκτάθηκε σε περιφερειακό και κατέληξε να είναι διεθνής δια αντιπροσώπων. Χαρακτηριστικό στοιχείο αυτού του πολέμου ήταν και παραμένει η έντονη αντιπαλότητα και οι σκληρές συγκρούσεις όχι μόνο σε στρατηγικό, επιχειρησιακό και τακτικό επίπεδο αλλά ταυτόχρονα στο θρησκευτικό, ενθνοτικό, εξτρεμιστικό και ενεργειακό.

-Ο-

Συντάξας

Αναστάσιος Κυριακίδης

Πηγές- Βιβλιογραφία

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Βατικιώτης, Π (2000). *Ισλάμ και Κράτος* (σ. 102). Αθήνα:Παπαζήση.
- Θουκυδίδης. Μετάφραση Ελευθ Βενιζέλου.(1932). *Θουκυδίδου Ιστορίαι*. Βιβλίο Α-75. Λόγος Αθηναίων
- Κούτσης, Α.(1992). *Μέση Ανατολή. Διεθνείς Σχέσεις και πολιτική ανάπτυξη*. Αθήνα:Παπαζήσης.
- Κολιόπουλος, Κ.(2008). *Η Στρατηγική Σκέψη από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα*. Αθήνα:Ποιότητα.
- Μαργαρίτου, Κ.(2015). *Ευρασιατική Ένωση και η Υψηλή Στρατηγική της Ρωσικής Ομοσπονδίας*. Αθήνα:Σιδέρη.
- Μάζης, Ι.(2016). *Γεωπολιτική και Γεωστρατηγικές της Συριακής Κρίσης*. Αθήνα:Λειμών.
- Μπόση, Μ.(2014). *Η Διεθνής Ασφάλεια στο Μεταψυχροπολεμικό Κόσμο*. Αθήνα:Ποιότητα.
- Παπασωτηρίου, Χ.(2011). *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική*. Αθήνα: Ποιότητα.
- Rogan, E.(2016). *Η Πτώση των Οθωμανών. Ο Μεγάλος Πόλεμος στη Μέση Ανατολή*. Αθήνα:Αλεξάνδρεια
- Σακκάς, Ι.(2002). *Οι Άραβες στην Νεότερη Σύγχρονη Εποχή*. Αθήνα: Πατάκη.

Ξενόγλωσση

- Adamsky, D. (2015). *Cross-Domain Coersion. The Current Russian Art of Strategy*, IFRI Security Studies Center. Paris:Brustlein.
- Adamsky, D.(2018). *Moscows Syria Campaign. Russian Lessons for the Art of Strategy*. IFRI Security Studies Center
- Dabiq Magazine(online magazine used by ISIL for Islamic radicalization and recruitment) (2014). *The Return of Khilafah*.
- Ibrahim, A.(2014). *The Resurgence of AQ in Syria and Iraq*. Army War College, Strategic Studies Institute.
- Lewis, J.(2014). *The Islamic State: a counter strategy for a counter state*.Washington: Institute for the Study of War.
- Platias A., & Koliopoulos C.(2006). *Thucydides on Strategy*. Αθήνα:Eurasia.
- Morgenthau, H.(1993). *Politics Among Nations*. Brief Edition Revised by Kenneth Thompson, McGraw Hill.

Trenin, D, (2013). *The Mythical Alliance Russias Syria Policy*. The Garnegie Papers, Carnegie Moscow Center.

Valensi, C& Dekel, U& Kurz, A.(2018). *Syria – From a State to a Hybrid System: Implications for Israel*. Institute for National Security Studies. Tel Aviv:Greenberg.

Άρθρα-Ιστοσελίδες

Ελληνόγλωσσα

Καθημερινή. (2005). *Η Πολυτάραχη Ιστορία του Μπαάθ στη Συρία*:<http://www.kathimerini.gr>.

NATO. (2005). *Το 2004, μεταξύ των δυο εταίρων πραγματοποιήθηκαν κοινές ασκήσεις για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στο Καλίνινγκραντ*: <http://www.nato.int/review/2005/issue3>.

Λιναίος, Μ.(2012). *Πώς η εξέγερση στη Συρία μετατρέπεται σε εμφύλιο πόλεμο*: <http://foreignaffairs.gr>

Ρούσσο, Σ.(2013). *Ο πόλεμος στη Συρία ή ο πόλεμος για τη Συρία*: <http://www.chronosmag.eu>.

Καθημερινή. (2013). *Μια Έκκληση για Προσοχή από τη Μόσχα*.:<http://kathimerini.gr>

Χίλ, Φ. (2013). *Γιατί ο Πούτιν στηρίζει τον Άσαντ. Μπερδεύοντας την Συρία με την Τσετσενία*. Ανακτήθηκε από: <http://www.foreignaffairs.gr>

Κυριακίδης Κ.,& Άφερ Α(2014). *Τι ισχύει και τι όχι για την Συρία Οι πραγματικές αιτίες της εξέγερσης και η επόμενη μέρα*: <http://www.foreignaffairs.gr>.

Ματζάκος, Α. (2015). *Διακυβούνται ζωτικά συμφέροντα της Ρωσίας στη Συρία; Γιατί η Ρωσία συνεχίζει να υποστηρίζει το καθεστώς Άσαντ*. Ανακτήθηκε από: <http://www.idis.gr>

Ανάλυση STRATFOR.(2015). *Αύτη είναι η βάση της Ρωσίας στη Συρία/Γιατί η Ρωσία στέλνει στρατό στη Συρία*: <http://www.onalert.gr>.

Sykes-Picot:Η Συμφωνία Βρετανίας-Γαλλίας το 1916 που έθεσε τις βάσεις για τη διαμόρφωση της ΜΑ.(2016): <http://www.huffingtonpost.gr>.

Η Διακήρυξη των Επτά (1918): <http://www.scribd.com/doc>.

Άρεφ, Α.(2016). *Η Συριακή Κρίση και το δημογραφικό δίλημμα*: <http://www.liberal.gr>.

Μπαζίνης, Θ.(2016). *Ρωσική Εθνική Στρατηγική: Αφετηρία επέκτασης ή σχέδιο επιβίωσης*: <https://powerpolitics.eu>.

Τσιλουάης, Β.(2016). *Η Ρωσική εμπλοκή στη Συρία*: <http://presscode.gr>.

Καθημερινή.(2017). *Συριακός εμφύλιος πόλεμος: 340.000 νεκροί από το 2011*: <http://www.kathimerini.gr>.

- Τζιβραΐλη, Κ.(2017). *Στρατηγικό Αλφαβητάρι για τη Σύγκρουση στη Συρία*:
<http://www.eliamer.gr>.
- Η Ρωσία Ξεκίνησε την Αποχώρηση των Στρατευμάτων της από τη Συρία*.(2017):
<https://www.newsbeast.gr/world>
- Παπαρούνα, Π.(2017). *Οργανισμός Συνεργασίας της Σαγκη*:
<http://www.anixneuseis.gr> -<http://www.sectsko.org>
- Κνιπ Κ.,& Ασάμ Ι.(2017). *Η Ρωσία χρειάζεται συμμάχους στην Εγγύς Ανατολή*:
<http://www.dw.com>
- Ρούσσο, Σ.(2017). *Πραξικόπημα στη Συρία*: <http://www.kathimerini.gr>.
- Ιγναντίου, Μ.(2017). *Η μερική αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων από τη Συρία*:
<http://hellasjournal.com>.
- Al Marjani/Reuters. (2017). *Οι κυριότερες ήττες και μάχες του ISIS*. Ανακτήθηκε
από:<https://www.huffingtonpost.gr>.
- Ρούσσο, Σ.(2017). *Τρία Μεταπολεμικά Σενάρια*: <http://epohi.gr>.
2018. *Η Ρωσία εδραιώνει τη θέση της στη Μ. Ανατολή-Αναλαμβάνει την ενεργειακή βιομηχανία της Συρίας*: <http://worldenergynews.gr>
- Αγούρος, Ν. (2018). *Το Σχέδιο «Τσετσενοποίησης» της Συρίας και η επίθεση στην Αγία Πετρούπολη*. Ανακτήθηκε από:<http://huffingtonpost.gr>.
- Ξενογλωσση**
- Suellentrop, C.(2001). *From Allah to umma - a brief guide to Islam*:
<https://www.theguardian.com>.
- NATO-Russia Council.(2002). *Structure of the NRC*: <https://www.nato.int>.
- Berns, J.(2006). *Abu Musab Al-Zarqawi, Leader of Al Qaeda in Iraq, Is Killed in U.S. Airstrike*: <http://www.nytimes.com>.
- Weaver, M.(2006). *The Short, Violent Life of Abu Musab Al-Zarqawi*:
<http://www.theatlantic.com>.
- Roggio, B.(2007). *Targeting Al Qaeda in Iraq's Network*:
<https://www.longwarjournal.org>
- Russia's National Security Strategy to 2020*.(2009): <http://rustrans.wikidot.com>.
- Kreutz, A. (2010). *Syria: Russias Best Asset in the Middle East*(σελ 1-23).
Russia/NIS Center.
- Oweis, K-Y.(2011). *Syria's Assad ends state of emergency*: <https://www.reuters.com>.
- Strategic Research and Communication Centre.(2011). *Poverty in Syria*:
<http://www.cimicweb.org>.

- Mac Farquhar, N.(2012). *Syria denies use of heavy weapons in deadly village fight*:
<http://www.nytimes.com>.
- Carnegie Middle East Center-Carnegie Endowment for International Peace.(2012).
The Damascus Spring: <http://carnegie-mec.org>.
- Carnegie Middle East Center-Carnegie Endowment for International Peace.(2013)
National Coalition for Syrian Revolutionary and Opposition Forces: <http://carnegie-mec.org>.
- Joscelyn, T.(2013). *Al Qaeda in Iraq, Al Nusrah Front emerge as rebranded single entity*: <http://www.longwarjournal.org>.
- Reva, B.(2014). *The Geopolitics of the Syrian Civil War*:<http://www.stratfor.com>.
- Guide to the Syrian rebels*.(2013): <http://www.bbc.com/world-middle-east>.
- Zelin, A.(2014). *The War Between ISIS and Al-Qaeda for Supremacy of the Global Jihadist Movement*: <http://www.washingtoninstitute.org>.
- Semple, K.& Schmitt E.(2014). *ISIS keeps up Pressure Near Baghdad as Iraqi Troops Hesitate*: <https://www.nytimes.com>.
- The Carter Center.(2014). *Syria: Countrywide Conflict Report No.4*:
<http://www.cartercenter.org>.
- Kurdish History and Culture*.(2017): <https://thekurdishproject.org>
- Carnegie Middle East Center-Carnegie Endowment for International Peace.(2017).
Syrian-Kurdish National Council-KNC: <http://carnegie-mec.org>.
- The New York Times.(2014). *How ISIS Works*: <http://www.nytimes.com>.
- Pizzi, M.(2014). *In declaring a caliphate, Islamic State draws a line in the sand*:
<http://america.aljazeera.com>.
- Barnard, A.(2014). *Opposition in Syria Is Skeptical of U.S. Airstrikes on ISI*:
<https://www.nytimes.com>.
- Kakol, K.(2014). *Iraqi Kurds Are Joining Fight to Drive Islamic State From Kobani*:
<https://www.nytimes.com>.
- Orenstein, M.& Romer G.(2015).*Putin's Gas Attack, Is Russia Just in Syria for the Pipelines*.
- News Desk.(2015). *Russia Maintains a Squadron of 10 Ships in the Mediterranean*:
<http://defenseupdate.com>.
- Naumkin, V. (2015). *What exactly is Russia doing in Syria?*. Ανακτήθηκε από:
<http://Al-monitor.com>..
- Kofman, M.(2015). *Russia's Arsenal in Syria: What Do We Know*:

- <https://warontherocks.com>.
- Bogdanov, K.(2016). *Su-35 in Syria: why did 'wolf-dogs of steel' arrive in Hmeymim*:
<https://thewarmy.com>.
- Sputnik International.(2016). *Russia's State of the art Tu-214R Spy Plane Successfully Passes Syria Test*: <https://sputniknews.com>.
- Ministry of Defence of the Russian Federation.(2016). *Tu-22M3 long-range bombers and Su-34 tactical bombers carried out a group air strike*: <http://syria.mil.ru>.
- Akulov, A.(2016). *Russian Ka-52 «Flying Tank» Combat Helicopter: Success Story*:
<http://www.strategicculture.org>.
- Hilsman, P.(2016). *Are Israeli-built drones supporting Syria's Assad regime*:
<http://www.middleeasteye.net>.
- Wan Beng, B.(2016). *Assessing the Admiral Kuznetsov Deployment in the Syrian Conflict*: <http://www.realcleardefense.com>.
- Rogulin, D.(2016). *Three layers of Russian air defense at Hmeymim air base in Syria, 2016*: <http://tass.com/defense>.
- Maj Gen Yaakov, A.(2016). *Tip of the Iceberg: Russian Use of Power in Syria, Paper no 371*: <https://besacenter.org>.
- CBS News.(2016). *Russia's troop presence in Syria now officially open-ended*:
<https://www.cbsnews.com>.
- Trofimov, Y.(2016). *Russia's long road to the middle east*: <https://www.wsj.com>.
- Trofimov, Y.(2016). *Russia's Long Road to the Middle East, The Wall Street Journal*:
<https://www.wsj.com>.
- Whiteside, C.(2016). *New Masters of Revolutionary Warfare: The Islamic State Movement (2002- 2016)*: <http://www.terrorismanalysts.com>.
- Syria war: Who are Jabhat Fateh al-Sham*.(2016): <http://www.bbc.com>.
- Dugin, A. (2016). *Why Russia Fight in Syria*: <http://zuerst.com> & <http://katehon.com>.
- Sadiq, N.(2017). *Al Qaeda Central, Al-Nusra and ISIS: The Al Nusra Front Was Originally Part of the Islamic State*: <https://www.globalresearch.ca>.
- Sladden, J& Wasser, B& Connable, B.&Grand-Clemen, S.(2017). *Russian Strategy in the Middle East*: <https://www.rand.org>.
- Sputnik International.(2017). *Russians Black Sea Fleet, More Than Two Centuries on Duty*: <https://sputniknews.com>.
- The Guardian.(2017). *Russia and China veto UN resolution to impose sanctions on Syria*: <https://www.theguardian.com>.

Nechepurenko, I.(2017) *Russia, Turkey and Iran Propose Conference on Postwar Syria's Future*: <https://www.nytimes.com>.

Osborne, S.(2017). *Russia to stay in Syria for another half a century as Putin signs air base deal with Assad regime*: <http://www.independent.co.uk>.

Friedman, U.(2018). *Syria's War Has Never Been More International*: <https://www.theatlantic.com>

Kofman, M. (2018). *What Kind of Victory for Russia in Syria*: <http://Russian military analysis.wordpress.com>.

Corbett, Sir Julian Stafford (1854-1922): <http://www.kingscollections.org>.

History Article, *Hijrah Islam*: <https://www.britannica.com>